

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

Diplomová práce

Neziskový sektor a územní samospráva

Předkládá: Mgr. Vilém Pacák

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Louda, Csc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Neziskový sektor a územní samospráva“ zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 15. dubna 2020

.....

Mgr. Vilém Pacák

Poděkování

Na začátku diplomové práce mi dovoluje poděkovat vedoucímu práce, panu JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., za jeho vedení, odbornou pomoc, konzultace a cenné rady při zpracování tématu „Neziskový sektor a územní samospráva“. Zároveň bych chtěl poděkovat Mgr. Andrejce Čalfové za podporu během celého studia.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mgr. Vilém PACÁK**
Osobní číslo: **R16M0193P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Neziskový sektor a územní samospráva**
Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Základní pojmy
3. Vymezení neziskového sektoru
4. Vymezení územní samosprávy
5. Hlavní město Praha
6. Spolupráce neziskového sektoru a územní samosprávy v hlavním městě Praze na konkrétních příkladech neziskových organizací (Junák, sokol.)
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz zvláštní seznam

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **29. března 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2020**

L.S.

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

Obsah

1. Úvod	1
2. Základní pojmy	2
2.1. <i>Veřejná správa a veřejná moc</i>	2-3
2.2. <i>Státní správa</i>	3-4
2.3. <i>Samospráva</i>	4-5
2.4. <i>Neziskový sektor</i>	6
3. Vývoj územní samosprávy	7
3.1. <i>Od vzniku územní samosprávy po rozpad Rakouska-Uherska</i>	7-10
3.2. <i>Od roku 1918 do roku 1939</i>	10-13
3.3. <i>Protektorátní „samospráva“</i>	14-15
3.4. <i>Ob roku 1945 do roku 1989</i>	15-17
3.5. <i>Od roku 1989</i>	18-20
4. Územní samosprávné celky	21-22
4.1. <i>Obec</i>	22
4.1.1. <i>Obec a její osobní základ</i>	23-25
4.1.2. <i>Obec a její územní základ</i>	26-27
4.1.3. <i>Orgány obce</i>	27-36
4.2. <i>Kraj</i>	37
4.2.1. <i>Kraj a jeho osobní základ</i>	37-39
4.2.2. <i>Kraj a jeho územní základ</i>	39-40
4.2.3. <i>Orgány kraje</i>	40-45
4.3. <i>Nové územně správní členění státu</i>	45
4.3.1. <i>Stav do konce roku 2020</i>	45-46
4.3.2. <i>Stav od 1. 1. 2021</i>	46-47
5. Vývoj organizované občanské společnosti	48-50
6. Neziskové organizace	51
6.1. <i>Pojem nezisková organizace</i>	51-52
6.2. <i>Členění neziskových organizací</i>	52-55
6.3. <i>Spolek</i>	55-59
6.4. <i>Nadace</i>	59-61
6.5. <i>Nadační fond</i>	61-62
6.6. <i>Obecně prospěšná společnost</i>	62-64

6.7. Ústav.....	65-66
7. Neziskový sektor a hlavní město Praha.....	67
7.1. Hlavní město Praha	67-70
7.2. Junák - český skaut, z. s.	71-73
7.2.1. Junák a hlavní město Praha	73-80
7.3. Česká obec sokolská	81-83
7.3.1. Sokol a hlavní město Praha	84-87
7.4. Spolupráce hlavního města Prahy a neziskových organizací „Pomáháme Praze“	88-95
8. Závěr	96-97
9. Resumé	98-99
10. Použité zdroje	100-104
11. Přílohy	105-116

1. Úvod

Téma „Neziskový sektor a územní samospráva“ jsem si vybral kvůli tomu, že oba pojmy jsou mé osobě a jistě i dalším osobám, velice blízké. Na první pohled jsou to pojmy, se kterými se každá osoba už setkala, nebo o nich alespoň slyšela. Neziskový sektor nabízí různé příklady a formy využití a lze ho spatřovat prakticky v každé běžné činnosti. Územní samospráva zase působí na osoby v prostředí, které je jim nejbližší tedy v místech, kde žijí. Obecně pokládám územní samosprávu nejen za základ demokratického státu, ale jako nejdůležitější formu činnosti, o kterou by se měl člověk zajímat, neboť je mu nejbližší a má největší možnost ji ovlivnit.

Neziskový sektor zase pokládám za důležitý, neboť považuji za přirozené a do jisté míry i samozřejmé, že ne vše v lidském životě musí být motivováno finančním ziskem. Myslím si, že je dobře, když k určitým činnostem lidem stačí jejich vnitřní motivace, touha pomáhat, nebo jen společenská potřeba této činnosti. Zastoupení neziskového sektoru by dle mého názoru mělo mít místo v každé lidské společnosti.

Toto téma je mi proto velice blízké, ať už z pohledu občana, který se stará o prostředí, ve kterém žije, nebo jako člena organizací patřících do neziskového sektoru. Díky tomu, že jsem člen jak skautské, tak i sokolské organizace, rozhodl jsem se zjistit, jaký je vztah mezi územní samosprávou a neziskovým sektorem. Konkrétně mi k tomu posloužilo prostředí důvěrně a velice známé tedy Junák – český skaut, z. s. a Česká obec sokolská.

V práci jsem považoval za nutné vymezit územní samosprávu, včetně jejího historického vývoje, protože zastávám názor, že teprve se znalostí historie si můžeme udělat přesný obraz o současnosti a otvírá nám to drobný pohled do budoucnosti. Ve své práci jsem se snažil zachytit i změnu právní úpravy, která jen čeká na nabytí účinnosti.

Za nutnost jsem považoval také vymezení neziskového sektoru a snažil se vyjasnit tento společenský fenomén, neboť se v běžném životě setkávám s velkým nepochopením tohoto významu. Vzhledem k velkému rozsahu, co téma neziskový sektor sám o sobě nabízí, natož ve spojení s tématem územní samosprávy, bylo nutné udat směr, kterým se bude práce zabývat a na co přesněji se zaměřit. Vzhledem k tomu, že svou činnost v neziskových organizacích vykonávám v hlavním městě naší republiky, rozhodl jsem se proto zaměřit téma na spolupráci neziskového sektoru a územní samosprávy hlavního města Prahy.

2. Základní pojmy

2.1. Veřejná správa a veřejná moc

Do pojmu veřejné správy není lehké zcela jednoznačně proniknout, přitom se jedná o hlavní pojem pro správní vědu, správní politiku a vědu o správním právu. Dle správně právního výkladu se nám jako obecný výklad nabízí, že se jedná o správu záležitostí veřejných, která se ve státě projevuje za pomoci výkonné moci.¹ Pokud se ale snažíme o vyjasnění pojmu veřejná správa, je potřeba se vypořádat i s definováním veřejné moci, neboť právě součástí jejího pojmu veřejná správa je. Veřejnou moc vnímáme jako vlastnost státu, aby mohl vrchnostensky rozhodovat ohledně práv a povinností subjektů. Tato moc je úzce spojena se státem, který disponuje prostředky mocenského donucení. Stát je i hlavním nositelem veřejné moci a tuto moc vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Výkon veřejné moci může být přenesen i na další subjekty, zejména pak na samosprávy a jiné osoby. V souvislosti s veřejnou mocí nelze hovořit o rovnostranném postavení, neboť orgány veřejné moci jsou v postavení nadřazeném a nemusí se se řídit vůlí a ani zájmy subjektů.

Veřejnou moc můžeme rozdělit na státní moc a moc vykonávanou orgány mezinárodních organizací (např. Evropská unie, Rada bezpečnosti Organizace spojených národů). U orgánů mezinárodních organizací musí být jejich působnost stanovena uzavřenými mezinárodními smlouvami.² Veřejná moc není na rozdíl od státní moci definována v žádném právním předpisu, avšak její charakteristiku můžeme najít v rozhodnutí Ústavního soudu Československé federativní republiky³ a Ústavní soud České republiky na toto pojetí navázal.⁴

Státní moc je zakotvena Ústavou České republiky.⁵ Zdrojem státní moci je lid, který může státní moc vykonávat přímo, ovšem jen na základě ustanovení ústavního zákona. V ostatních případech je státní moc realizována vždy orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní. Ohledně státní moci platí zásada, že každý občan může činit vše, co není zákonem zakázáno a nesmí být

¹ SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 43.

² KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 15-16.

³ Nález sp. zn I. ÚS 191/92, resp. č. 3/1992 Sb. nál. Ústavního soudu ČSFR.

⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-002-8. s 27-28.

⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

nucen do ničeho, co není zákonem uloženo.⁶ „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“⁷

Veřejná správa je ta část veřejné moci, která je vykonávána jinak, než mocí zákonodárnou a soudní. Jedná se o správu věcí veřejných, ve veřejném zájmu, která slouží občanům.⁸ Veřejná správa je ze správně právního pohledu vnímána ve dvojitěm pojetí a to v organizačním a funkčním. Organizačním pojetím myslíme orgány veřejné správy, přesněji správní orgány, zatím co ve funkčním pojetí nám jde o veřejnou správu ve smyslu výkonu podzákonné a nařizovací činnosti správních orgánů. Stejný pohled na dvojí pojetí veřejné správy má i správní věda.⁹ *V tomto případě však nikoliv pod zorným úhlem jejich právního postižení, nýbrž ve smyslu jejich chápání jako cílevědomě uspořádaného organizačního systému a cíleně orientované činnosti subjektů veřejné správy.*¹⁰

2.2. Státní správa

Státní správa je ta část veřejné správy, která je uskutečňována státem. Jedná se o neopominutelnou součást veřejné správy. Jde o jádro veřejné správy, neboť se jedná o projev centralizované veřejné správy. Státní správa je základní činností každého státu, protože vykonává jedno z nejdůležitějších poslání státu a to realizace státní moci. Jedná se o druh společenského řízení, jehož uskutečňování má stát na starost. Jedná se o činnost mocensko-ochranou, protože v sobě spojuje prvky řízení i regulace.

O řídicích prvcích hovoříme ve chvíli, kdy je činnost státní správy zaměřena na organizační povahu. Řízení nikdy nemůže být bezcílné, proto si musí státní správa vždy stanovit cíl, kterého chce právě řízením dosáhnout. Tyto cíle jsou vždy nenáhodné. Důležité je si uvědomit, že v první řadě si státní správa cíle nestanovuje sama, ale je závislá na aktech zákonodárné moci. Toto se týká základního stanovení a odvození cílů státní správy a až na nižších stupních hierarchie jsou cíle odvozovány od aktů daných správních orgánů. Co se týká regulačních prvků, jedná se o ochrannou činnost, kterou je mocensky upravován stav, který nastal a je nežádoucí, aby se vrátil zpět do

⁶ Čl. 2 odst. 1, 2, 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Sb., Ústava České republiky.

⁷ Čl. 2 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Sb., Ústava České republiky.

⁸ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 16.

⁹ SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 44-45.

¹⁰ SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 44.

požadovaného stádia. Státní správa zde plní roli ochránce, který má chránit subjekty před nežádoucím stavem.¹¹

„Státní správa tedy v sobě účelným způsobem spojuje řízení a regulaci, obsahově využívané a sloužící k realizaci výkonné moci, přičemž způsob, jakým jsou tyto prvky v činnosti státní správy využívány, koresponduje funkcím státní správy, příslušným metodám jejího působení a formám činnosti. Obecně lze přitom uvést, že ve státní správě převládá uplatnění pozitivního zaměření obsahu její činnosti.“¹²

K ustanovování orgánů státní správy dochází nejčastěji jmenováním a to jinými subjekty, než o kterých později může jmenovaný orgán rozhodovat.¹³ Výkon veřejné správy je zpravidla rozdělen na centralizovanou a decentralizovanou státní správu. O výkon centralizované státní správy se starají ústřední orgány a jejím hlavním materiálním zdrojem je zákonodárná moc. Výkon centralizované státní správy je prováděn koncentrovanými¹⁴ i dekoncentrovanými¹⁵ úřady.

U decentralizované státní správy mají její výkon za úkol decentralizované orgány státní správy, nebo je přenesen na samosprávné veřejnoprávní korporace. U přenesení na samosprávné veřejnoprávní korporace se nejedná o situaci, že by stát ponechal zcela bez kontroly danou část státní správy. Tuto přenesenou část totiž kontroluje, vykonává nad ní dozor, financuje ji. Výhodou přenesení této části státní správy je nižší finanční náročnost, protože stát může využít již existující a fungující orgány samosprávy, než aby musel zřizovat nové orgány státní správy. Veřejná korporace tak má dva druhy působnosti a to jak přenesenou státní správu tak samozřejmě vlastní samosprávu.¹⁶

2.3. Samospráva

Pokud jsme výše hovořili o tom, že jednou z nejdůležitějších částí veřejné správy je státní správa, můžeme to stejně říci i o samosprávě. Pro samosprávu je charakteristické, že je uskutečňována subjekty odlišnými od státu. Samospráva je příkladem decentralizace výkonu

¹¹ SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 46-47.

¹² SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 47.

¹³ HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek I, A až CH. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-4-9. s 69.

¹⁴ Např. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

¹⁵ Např. finanční úřady, úřady práce.

¹⁶ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 17-18.

veřejné moci.¹⁷ Samospráva jako správní subjekt konkuruje ostatním nositelům veřejné moci, čímž naplňuje základní pilíř našeho státního zřízení a to dělbu moci, protože zabraňuje tomu, aby byla veškerá moc soustředěna v jednom mocenském centru. Přesto, že je samospráva vykonávána subjekty odlišnými od státu, jsou tyto subjekty státem uznávané. S tím souvisí i garance vynucení nedobrovolného plnění rozhodnutí samosprávy prostřednictvím státního donucení. Typickými znaky pro samosprávu jsou, že je vykonávána vlastním jménem, vlastními prostředky a na vlastní odpovědnost.¹⁸

„Právní pojem samosprávy značí, že spravuje někdo jiný, než stát, t. j. veřejnoprávní svaz (...). Samosprávný svaz má právo na kus veřejné správy, který může hájit proti omezujícím zásahům i u nejvyššího správního soudu (...).“¹⁹ Samosprávu lze spatřovat i v situacích, když občané volí spravující orgány.²⁰ Do předmětu samosprávy zahrnujeme správu veřejných věcí na lokální (místní) úrovni, nebo v souvislosti s výkonem specifického povolání (profesní komory). Přesto, že se může některými činnostmi a způsobem jednání zdát, že se blíží jednání samosprávy, avšak jsou tyto činnosti a jednání vykonávány soukromými osobami (jak fyzickými, tak i právníckými), potom se v žádném případě nemůže považovat za samosprávu, neboť ta nemůže být soukromými osobami vykonávána.²¹

Podle působnosti lze samosprávu rozdělit na územní a zájmovou. Územní samospráva je vždy spojena s určitým územím, což ale nevylučuje, aby na jednom území působilo více územních samospráv a to zpravidla v různých stupních. Základní jednotkou územní samosprávy je obec, ve větších městech mohou působit i městské části. Oproti územní samosprávě není zájmová samospráva spojena s určitým územím, ale s určitou činností. I zájmovou samosprávu může dále rozdělit a to na profesní samosprávu (zde je spojena podmínka členství pro výkon dané profese), na samosprávu bez nucené příslušnosti (hospodářské komory) a na akademickou samosprávu.²²

¹⁷ SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 47.

¹⁸ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 19-20.

¹⁹ HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek IV., S až T. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-4-9. s 1.

²⁰ HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek I, A až CH. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-4-9. s 694.

²¹ SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-002-8. s 20.

²² KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 20-21.

2.4. Neziskový sektor

Definice neziskového sektoru nemá v České republice právní úpravu. Přesto tento pojem je natolik vžitý, že se běžně užívá i v odborné literatuře. V souvislosti s neziskovým sektorem budeme hovořit vždy o právnických osobách, i přes teoretickou možnost, že by do tohoto pojmu mohly spadat i osoby fyzické.²³ Neziskový sektor nemá za cíl dosažení zisku, ale většinou má podobu poskytnutí služby veřejnosti. Většinou jsou prostředky uvnitř neziskového sektoru získávány z veřejných financí. Neziskový sektor můžeme dále rozdělit na neziskový sektor veřejný a neziskový sektor soukromý.

U veřejného neziskového sektoru²⁴ je financování prováděno formou kapitálu z veřejných financí, je spravován veřejnou správou a je podroben veřejné kontrole. Veřejná služba je zde hlavním cílem. Výkon správy tohoto sektoru je svěřen příspěvkovým organizacím a organizačním složkám státu i územních celků.

Cílem soukromého neziskového sektoru²⁵ je přímý užitek. Je financován jak soukromými financemi, tak i penězi z veřejných financí. Do tohoto sektoru veřejná správa nezasahuje, přesněji není jí spravován.²⁶

Neziskovým sektorem také bývá označována organizovaná občanská společnost. Organizace, které tvoří neziskový sektor, nazýváme jako neziskové organizace či instituce. „*Český statistický úřad vymezuje soukromý neziskový sektor podle ekonomické činnosti a právní formy. Data za tento sektor vykazuje ve zvláštní statistice s názvem Satelitní účet neziskových institucí (..) Podobný přístup od poloviny 90. let prosazuje Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO), která vymezuje nestátní neziskové organizace podle výčtu právních forem organizací.*“²⁷

²³ OUTLÁ, Anna a Veronika OUTLÁ. Neziskový sektor [online]. In: . s. 22 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/studie-outle-pdf.aspx> s 2.

²⁴ Též bývá označován jako vládní nebo státní neziskový sektor.

²⁵ Též bývá označován jako nestátní nebo nevládní neziskový sektor.

²⁶ MERTOVIÁ, Petra. Mezioborová praktická studia. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6986-2. s 110.

²⁷ POSPÍŠILOVÁ, Tereza a Magdaléna ŠŤOVÍČKOVÁ. Příběhy budování občanského sektoru v České republice po roce 1989. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 9788024644271. s 19.

3. Vývoj územní samosprávy

3.1. Od vzniku územní samosprávy po rozpad Rakouska-Uherska

Aby mohla vzniknout územní samospráva, musel nejdříve zaniknout feudalismus a nastoupit konstituční monarchie. Během feudalismu se veškerá moc a správa tvořila kolem pozemku. Majitel půdy tak byl jak soudcem, tak i dobovým správním úřadem. Již v této době je však možno spatřit určité rysy územní samosprávy a to u královských měst.

Jednalo se o města, která nespádala pod zemské právo, ale jejich správa spadala přímo pod krále.²⁸ Král osobě však vykonával správu pouze u Starého a Nového Města pražského. Ostatní královská města spravoval podkomoří, s výjimkou města Cheb, které bylo spravováno zvláštním úředníkem. Mezi královskými městy dále docházelo k dalšímu dělení. Krom privilegovaných měst (Staré a Nové Město pražské, Cheb) to byla královská věnná a královská horní města. Královská věnná města složila pro pokrývání nákladů královen a jejich správu měl na starost purkrabí kraje hradeckého. Královská horní města měl pod svou správou nejvyšší mincmistr.²⁹

Kolektivním orgánem, který tvořil základní městskou správu, byla městská rada. Rada byla jmenována podkomořím, který tak zpravidla činil místo krále a většinou byla navržena právě odstupující radou. Radě předsedal purkmistr, na jehož pozici se postupně prostrídali jednotliví radní. Královská města byla z hlediska vnitřní organizace a částečně i ekonomicky nezávislá na státní moci.

Během období absolutismu došlo k zániku městské samosprávy a ke slovu se dostala byrokratizace ze strany státu. Nejdůležitější význam v tomto případě měla regulace magistrátů,³⁰ z rozhodnutí Josefa II.³¹ Následkem této reformy se městská rada stala státním úřadem a byla nazývána magistrátem.

Pro vývoj územní samosprávy byla z historického hlediska důležitá samospráva na základním stupni, tedy samospráva obecní. Vývoj obecní samosprávy je datován k roku 1848, kdy se konala první petice občanů, kteří se sešli ve Svatováclavských lázních v Praze. Tato petice z 11.

²⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 17.

²⁹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4. s 94.

³⁰ 1783-1785.

³¹ Vládl v našich zemích v letech 1780-1790. Žil v letech 1741-1790.

března 1848 nesla požadavek občanů na zavedení obecní samosprávy.³² Tyto požadavky se týkaly: „*Aby bylo samostatné, komunální čili obecné zřízení zemské, tak aby osoby magistrátní i představení všech obcí svobodně bývali voleni, pak aby byla úplná veřejnost veškerého jednání v záležitostech.*“³³ Stejně nároky na samosprávu měla i druhá petice, tenkrát z 29. března 1848. Tato se však již dočkala odpovědi a tou byl kabinetní list z 8 dubna 1848.³⁴ Toto stanovuje jeho článek 6: „*Samostatné zřízení obcí se zvláštní správou jmění obecního a svobodným volením úředníků nařídilo se již a bližší ustanovení zákonní o věci té odkazují se rovněž ke sněmu domácím.*“³⁵

Právně byly obce upraveny prozatímním obecním zákonem, ze dne 17. března 1849. Jeho působnost se týkala země předlitavské. Zde se i prvně objevila zásada „Základem svobodného státu je svobodná obec.“³⁶ Zákon předpokládal vytvoření tří druhů obcí a vytvoření samosprávy pro každou úroveň. Mělo dojít k rozdělení na obce místní, okresní a krajské. Bohužel platnost nabyla pouze ustanovení o obcích místních.. Obce se odvíjeli od katastrálního území obcí, zřízených Josefem II.³⁷ U větších obcí mohlo dojít k tomu, že byla rozdělena a to na frakce, které mohly mít na starost určitou působnost.³⁸ Působnost místních obcí byla rozdělena na přirozenou a přenesenou působnost. V rámci přirozené působnosti měla obec obstarat vše, co se jí týká a co sama na svém území zmůže. Obstarávání veřejných záležitostí, které obci svěřil stát, pak spadalo do působnosti přenesené. Obecnímu zřízení, přesněji jeho působnosti, se vyhnula statutární města. U nich § 2 obecního zákona stanovil, že se na ně budou vztahovat samostatné statusy.

³² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 17-18.

³³ ČERNÝ, Jan Matouš. Boj za právo: sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848 s výklady historickými. V Praze: Karolinum, 2007. Prameny k dějinám českého myšlení. ISBN 9788024611594. s 36.

³⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 18.

³⁵ ČERNÝ, Jan Matouš. Boj za právo: sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848 s výklady historickými. V Praze: Karolinum, 2007. Prameny k dějinám českého myšlení. ISBN 978-80-2461-159-4.. s 173.

³⁶ č. 170 ř. z.

³⁷ ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5. s 20.

³⁸ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 40.

Po roce 1850 se znovu zavedl absolutismus v Rakousku a dochází k novelizacím obecního zřízení. Tyto novelizace vedly například k neveřejnosti jednání obecních orgánů³⁹ nebo schvalování jednání místodržitelem⁴⁰.

Během šedesátých let začínalo docházet k uvolňování poměrů v Rakousku a jejich liberalizaci. Byl vydán nový zákon pro předlitavské země⁴¹ a nové obecní zřízení, tentokrát však už pro jednotlivé země.⁴² „*V našich zemích to byly konkrétně:*

- *pro Čechy zákon z 16. dubna 1864, č. 7 zem. zák., jímžto se vydává zřízení obecní a řád volení v obcích;*
- *pro Moravu zákon z 15. března 1864, č. 4 zem. zák., jímžto se vydává zřízení obecní a řád volení v obcích;*
- *pro Slezsko zákon z 15. listopadu 1863, č. 17 z. z. slez., jímžto se vydává zřízení obecní a řád volení v obcích.*⁴³

I tato obecní zřízení rozeznávala působnost samostatnou a přenesenou. V rámci samostatné působnosti vykonávala obec správu svého majetku, kde ovšem podléhala kontrole zemského výboru. Řešila otázky týkající se domovského práva, měšťanského práva a občanství. Dále vykonávala celou škálu dalších správních úkonů: spravovala obecní cesty, silnice, mosty a vody. Vykonávala funkce policie a to pro polní věci, věci vztahující se k potravním záležitostem, zdravotní, čelední a mravnostní věci. Obecní kontrole podléhal i prodej na trhu, jakož i dodržování jakosti co do váhy a míry. I agenda staveb a rozhodování o nich si obec ve své samostatné působnosti vykonávala sama a prováděla stavební řád.

Ve věcech přenesené působnosti obce měly na starosti seznamy soudních porotců, doručovaly soudní rozhodnutí a spolupracovaly s četnictvem. Zajímavou pravomocí bylo vymáhání finančních pokut, školních platů a dokonce měly obce možnost vymáhat příspěvky pro kostely. Mezi významné úkoly obce též patřila pomoc vojsku. S tím souvisela povinnost evidence vojenských osob. Podpora byla zajišťována pomocí s odvody, ubytováním a poskytováním různých dopravních prostředků. Tyto a další řadu záležitostí musela obec vykonávat v rámci

³⁹ Nařízení ministerstva vnitra ze dne 15. ledna 1852, č. 17 ř. z.

⁴⁰ Nařízení ministerstva vnitra ze dne 26. října 1852, č. 214 ř. z.

⁴¹ Rámcový říšský zákon obecní pro země předlitavské ze dne 5. března 1862, č. 18 ř. z.

⁴² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 19-21.

⁴³ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 21.

přenesené působnosti, ovšem dělo se tak bez náležitě podpory státu, protože obec musela vše financovat převážně ze svého majetku.⁴⁴

Díky článku 17 rámcového zákona obecního z roku 1862 mohlo dojít i k vytvoření dalších územních samospráv a to na vyšší, než obecní úrovni. Tímto článkem bylo stanoveno, že se může zemským zákonem zřídit zastupitelstvo okresní, župní nebo krajské. Ke vzniku vyšších článků územní samosprávy však došlo jen v Čechách. Nově přibyl zastupitelský okres. V zemích, kde nedošlo k jeho vytvoření, přesněji na Moravě a ve Slezsku, tuto působnost vykonával zemský výbor.

Samospráva zemská a samospráva zastupitelských okresů byla oddělena od správy státní, která byla zastoupena okresním politickým úřadem – okresní úroveň a zemským politickým úřadem – zemská úroveň. V čele tohoto úřadu byl hejtman na okresní úrovni a na úrovni zemské byl v čele úřadu místodržící. Politické úřady měly na starosti dozor nad činností samosprávných orgánů, ovšem nebylo stanoveno v jakém rozsahu a jaké jsou vzájemné kompetence.

Odlišení zastupitelských okresů od okresních politických úřadů, lze spatřovat i v jejich územních působnostech. Zastupitelské okresy měly menší území, než okresy politické, které se svým obvodem shodovaly s územím okresních soudů.⁴⁵

3.2. Od roku 1918 do roku 1939

Pro následující vývoj územní samosprávy byl důležitý 28. říjen 1918, kdy došlo vyhlášení zákona⁴⁶ o zřízení samostatného státu československého, též označován jako recepční zákon. Jednalo se o zákon, který byl vydán národním výborem, měl za úkol zaručit, aby nenastal v nově vzniklém státu stav, kdy se stát ocitne bez právního řádu a státního aparátu.⁴⁷ Z tohoto důvodu recepční zákon stanovil, že všechny říšské a zemské zákony zůstávají platné.⁴⁸ Dále v něm bylo uvedeno, že všechny samosprávní a státní úřady (zemské, okresní i obecní) byly podřízeny

⁴⁴ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 42-43.

⁴⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 21-22.

⁴⁶ č. 11 Sb. z a n.

⁴⁷ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 22.

⁴⁸ Čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.

Národnímú výboru.⁴⁹ Autorem recepčního zákona byl Alois Rašín,⁵⁰ který byl vyhlášen pomocí novin a plakátů. Společně s Aloisem Rašínem byli pod zákonem podepsáni tzv. muži 28. října a to Antonín Švehla,⁵¹ Jiří Stříbrný,⁵² František Soukup,⁵³ Vavro Šrobár.⁵⁴ Díky tomuto zákonu se předešlo zastavení státní správy.⁵⁵

V rámci územní samosprávy nedošlo do roku 1920 k žádným novým zákonům a zůstaly tak v platnosti původní zákony Rakousko-Uherské. Výjimku tvoří pouze zákon o mimořádných přechodných opatřeních na Slovensku,⁵⁶ který zrušil obecní a městské výbory, jejichž agendu převedl na komise. Výše zmíněný rok 1920 přinesl Ústavní listinu Československé republiky,⁵⁷ díky které zemské sněmy přišly svou zákonodárnou a správní činností.

Za trvání první republiky bylo pro územní samosprávu v českých zemích charakteristické, že se změna obecního zřízení vyznačovala pouze novelami, nikoli novým obecním zřízením. To ovšem neplatilo pro Slovensko, kde se jeho území týkala celá řada zákonů (zákon o prozatimní úpravě měst s regulovaným magistrátem na Slovensku, o prozatimní úpravě zřízení na Slovensku a další). Situace ohledně změn obecního zřízení byla nepřehledná, neboť některé zákony měnily obecní zřízení zčásti přímo a z části nepřímo.⁵⁸ Mezi významné novelizace patřily tyto právní předpisy:

- Zákon č. 75/1919 Sb. z. a n., kterým vydává se řád volení v obcích republiky Československé.⁵⁹
- Zákon č. 76/1919 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení dosavadních obecních zřízení.
- Čtyři finanční novely.⁶⁰

⁴⁹ Čl. 3 zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.

⁵⁰ Nar. 18. října 1867, zem. 18. února 1923, právník, politik, ministr financí.

⁵¹ Nar. 15. dubna 1873, zem. 12. prosince 1933, politik, ministr vnitra, ministerský předseda.

⁵² Nar. 14. listopadu 1918, zem. 8. července 1919, novinář, politik, ministr pošt a telegrafů, železnic, národní obrany.

⁵³ Nar. 22 srpna 1871, zem. 11 listopadu 1940, právník, politik, ministr spravedlnosti.

⁵⁴ Nar. 9. srpna 1867, zem. 6. prosince 1950, lékař, hlasatel, ministr pro správu Slovenska, školství a národní osvěty.

⁵⁵ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4. s 287-288.

⁵⁶ Zákon č. 64/1918 Sb. z. a n., o mimořádných přechodných opatřeních na Slovensku.

⁵⁷ Zákon č. 121/1920 Sb. z. a n., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky.

⁵⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 23.

⁵⁹ Tento zákon byl později vyhlášen jako zákon č. 123/1933 Sb. z. a n.

⁶⁰ Zákon č. 329/1921 Sb. z. a n., o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst s právem municipálním, zákon č. 77/1927 Sb. z. a n., o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy,

- Důvodem, proč byly finanční novely celkem 4, byla jejich selhání. Ani poslední touto finanční novelou se nepodařilo situaci zachránit.
- Zákon č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy.⁶¹ Tento zákon ovlivnil obecní zřízení hlavně svými ustanoveními:
 - „Podle čl. 5 odst. 4 zákona č 125 Sb. z. a n. mohly politické úřady vydávat v mezích svého úředního obvodu nařízení též v oboru místní policie svěřené podle zákona obcím, jde-li o nařízení vztahující se na území více obcí nebo nevydá-li obec, již se týče, sama včas nutné nařízení. Toto ustanovení se výrazně dotklo tzv. samostatné působnosti obce, kam agendy místní policie náležely.
 - Podle § 3 cit. zákona vykonávala města se zvláštním statutem a se zřízeným magistrátem ve svém obvodu též působnost okresního úřadu. Vláda mohla nařízením města se zvláštním statutem podrobit obecně platným obecním předpisům a města se zřízeným magistrátem prohlásit za velké obce.
 - Významnou změnu znamenal cit. zákon pro oblast správního řízení – o řádných opravných prostředcích proti rozhodnutím orgánu obce (v oblasti samostatné i přenesené působnosti) rozhodoval nadále okresní úřad (srov. §99). Do té doby rozhodovaly o opravných prostředcích ve věcech samostatné působnosti vyšší orgány samosprávné.“⁶²

Během období první republiky se pracovalo na reformě veřejné správy, která spočívala ve zrušení zemí a zavedení žup. Tato reforma byla zamýšlena zejména z toho důvodu, že země jako správní obvody byly moc velké, proto mělo dojít k jejich nahrazení menšími správními obvody. K zavedení žup mělo dojít na základě takzvaného župního zákona,⁶³ který počítal s rozdělením republiky na 21 žup. Každá župa měla být tvořena správními okresy.⁶⁴ V čele župy měl stát župan, který by svou funkci vykonával na základě jmenování a byl by v čele župního úřadu. Župní úřad

zákon č. 169/1930 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 15. června 1927,

zákon č. 69/1935 Sb. z. a n., o finančních opatřeních v oboru územní samosprávy.

⁶¹ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 46.

⁶² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 24.

⁶³ Zákon č. 126/1920 Sb. z. a n., o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé.

⁶⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 25.

pak měl být tvořen ze zastupitelů, kteří měli být voleni přímou volbou. Díky politické atmosféře nakonec župní zákon nenabyl účinnosti v českých zemích, ale pouze na Slovensku.⁶⁵

I přes neúspěch župního zákona, nakonec k úpravě republiky, co se území týká, přeci jen došlo a to na základě již uváděného zákona o organizaci politické správy. Díky tomuto zákonu došlo k odstranění dvojkolejnosti veřejné správy a prolnutí vyšší územní samosprávy s politickou státní správou. Nově tento zákon rozdělil působnost republiky do čtyř zemí a to České, Moravskoslezské, Slovenské a Podkarpatské. V Čechách došlo ke zrušení zastupitelských okresů a jejich nahrazení novou formou korporace – okresy. Okresy byly organizačně propojeny s okresními úřady.

Díky organizačnímu zákonu mohli do správy okresů promlouvát také občané a to díky přímé volbě. Do zastupitelstev okresů a zemí mohli občané přímou volbou zvolit dvě třetiny jejich členů. Jedna třetina, která nemohla být volena občany, byla jmenována ministrem vnitra na okresní úrovni a vládou na zemské úrovni. V čele zemí stál zemský hejtman a v čele okresů stál okresní hejtman. Vždy se muselo jednat o jmenované státní úředníky. V oblasti soukromoprávní i veřejnoprávní měly okresy i země právní subjektivitu, do které stát nemohl zasahovat, z jiného důvodu, než který zákon dovoloval.⁶⁶

„Během období tzv. druhé republiky dochází k autoritativním tendencím a odbourávání demokratických institutů. Z hlediska území správy docházelo k rozpouštění volených orgánů a to jak obcí, okresů, tak i zemí. Nejvýznamnějším právním předpisem tohoto období je nařízení vlády⁶⁷ o obecních (obvodních) tajemnicích. Dle tohoto nařízení měla vláda určit obce, kterým bude ustanoven tajemník. Tohoto tajemníka ustanovoval zemský prezident. V případě, že byl tajemník ustanoven pro jednu obec, nazýval se obecní tajemník a v případě, že byl stanoven pro více obcí, nazýval se obvodní tajemník. Tajemník vykonával přenesenou působnost obce (obcí). V případě veřejného zájmu mohlo vykonávat i samostatnou působnost obce (obcí).“⁶⁸

⁶⁵ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4. s 306-308.

⁶⁶ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 25-26.

⁶⁷ Nařízení vlády ze dne 3.2.1939 č. 17 Sb. z. a n., o obecních (obvodních) tajemnicích.

⁶⁸ PACÁK, Vilém. Administrativně správní členění České republiky Historický vývoj hlavního města Prahy. Plzeň, 2018. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, Katedra veřejné správy. Vedoucí práce JUDr. Louda Tomáš, CSc. s 12.

3.3. Protektorátní „samospráva“

Březnové události roku 1939 a následujících 6 let se budou navěky datovat jako jedny z nejhorších kapitol dějin naší republiky. Po okleštění našich hranic a ztrátě sudetských území, se Hitlerovo⁶⁹ Německo rozhodlo pro úplné podrobení zbytku naší republiky. Vše začalo 14. března, kdy na hranice Podkarpatské Rusi zaútočila vojska maďarské republiky. I přes snahu vojenských jednotek se nepodařilo útok odrazit a Maďarsko si ke svému území vítězně připojilo Podkarpatskou Rus. 15. března byla dokončena okupace zbytku území a 16. března byl vyhlášen Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava⁷⁰ a Protektorát se stal součástí Německé říše.⁷¹

Výnosem o zřízení Protektorátu Čechy a Morava byla zaručena autonomie:

- (1) „*Protektorát Čechy a Morava jest autonomní a spravuje se sám.*
- (2) *Vykonává svoje výsostná práva, náležející mu v rámci protektorátu, ve shodě s politickými, vojenskými a hospodářskými potřebami Říše.*
- (3) *Tato výsostná práva jsou vykonávána vlastními orgány a vlastními úřady s vlastními úředníky.*“⁷²

I přes tato ustanovení je z následujících článků patrné, že nelze o žádné autonomii hovořit, neboť vše záleželo na vůli Německa.

V protektorátu působily orgány říšské a orgány autonomní. Nutno podotknout, že autonomní orgány byly prakticky bez pravomocí. V období protektorátu byla rozpouštěna obecní zastupitelstva, nebo byla ponechána, ovšem jejich význam převzal starosta. V obcích, kde bylo rozpuštěno zastupitelstvo, byl místo něj jmenován vládní komisař. Nařízením, které bylo vydáno s blížícím se koncem války, byla starostům uložena povinnost svolávat zastupitelstvo pouze v případech, kdy je to potřeba. V případech, kdy došlo k uvolnění místa v zastupitelstvu obce, mohlo dojít k jeho obsazení jen na základě jmenování oberlandrátem, který vykonával v protektorátu funkci správního orgánu, nebo jeho schválením.⁷³

⁶⁹ Adolf Hitler u moci 30. ledna 1933 – 30. dubna 1945, nar. 20. dubna 1889, zem. 30. dubna 1945, německý politik, německý kancléř, vůdce a říšský kancléř.

⁷⁰ č. 75/1939 Sb. Výnos Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 o Protektorátu Čechy a Morava.

⁷¹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4. s 342-343.

⁷² Čl. 3 Výnosu č. 75/1939 Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 o Protektorátu Čechy a Morava.

⁷³ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 54-55.

Dalším předpisem, který měl dovést k vymýcení samosprávy, bylo vládní nařízení o úřednické správě obcí,⁷⁴ kterým bylo stanoveno, že dosavadní působnost obecních úřadů budou vykonávat úředničtí vedoucí. Ti byli jmenováni zemskými úřady, nebo pokud se jednalo o města zvláštního statusu, tak ministrem vnitra. Tito vedoucí měli k dispozici veškerá oprávnění starostů a jejich aparát byl tvořen z úřednických náměstků.⁷⁵

V souvislosti se shora uvedenými předpisy musí být řečeno, že se jedná o předpisy neplatné, neboť nejsou součástí československého právního řádu. Toto přímo uvádí ústavní dekret prezidenta republiky,⁷⁶ který stanovil ve svém článku 1. odstavci 2. Toto se týkalo všech předpisů od 30. září 1938. Dále také stanovil, že na přechodnou dobu mohou být i tyto předpisy využívány, ale pouze pokud neodporují demokratickým zásadám stanoveným československou ústavou.⁷⁷

3.4. Od roku 1945 do roku 1989

Obecní zřízení, které v českých zemích platilo před válečným obdobím, bylo zrušeno spolu se zavedením protektorátu Čechy a Morava a po konci 2. světové války⁷⁸ nebylo již obnoveno. Nově byl na našem území zaváděn systém národních výborů.⁷⁹ Tyto národní výbory měly předchůdce v takzvaných národně revolučních výborech. Národně revoluční výbory byly odbojové orgány, které působily na našem území během 2. světové války. Nejvíce byl tento druh odboje podporován ze strany moskevského odbojového vedení.

Po osvobození Československa vznikly dvě koncepce, které počítaly se správou národních výborů. První koncepce⁸⁰ počítala s fungováním národních výborů jako se správními orgány dočasnými. Druhá koncepce⁸¹ s nimi počítala jako s orgány trvalými, které měly být základní složkou nové koncepce veřejné správy.

⁷⁴ č. 51/1944 Sb.

⁷⁵ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4. s 348.

⁷⁶ Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. věst. čsl. o obnovení právního pořádku (Uveřejněno v roč. V, č. 3 Úředního věstníku československého, vydaného v Londýně dne 14. listopadu 1944.).

⁷⁷ Čl. 1 odst. 2 + čl. 3 odst. 1 Ústavního dekretu prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. věst. čsl. o obnovení právního pořádku.

⁷⁸ 1. září 1939 – 2. září 1945.

⁷⁹ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 55.

⁸⁰ Tzv. Londýnská koncepce

⁸¹ Tzv. Moskevská koncepce

Konečný vznik národních výborů vzešel z ústavního dekretu č. 18/1944.⁸² Na základě tohoto dekretu bylo vydáno vládní nařízení č. 4/1945 o volbě a pravomoci národních výborů.⁸³ Tímto nařízením vznikly na území Československa národní výbory a to na úrovni místní, okresní a zemské. Jednalo se o orgány veřejné správy, které měly mít na starost správu ve všech jejich oborech. K prvnímu obsazování národních výborů docházelo bez formy a většinou po dohodě politických stran.

Vládní nařízení č. 4/1945 počítalo s budoucí volnou do národních výborů, ale to se díky pozdějšímu vládnímu nařízení č. 120/1946⁸⁴ nestalo. K obsazení národních výborů došlo na základě poměrného zastoupení, odpovídajícímu výsledku voleb do Národního shromáždění. Národní výbory byly jednak orgánem samosprávy, tak i orgánem státní správy. Jejich působnost na všech úrovních, tedy místních, okresních a zemských, odpovídala působnosti podle dřívějších působností pro tyto úrovně a navíc měly určité další úkoly, které jim byly uloženy správními předpisy. Celkově byla hierarchie mezi národními výbory jasná. Nižší úroveň byla podřízena vyšším a celkově všechny byly podřízeny vládě. Dále zde také byla podřízenost v rozsahu politické správy a to buď ministerstvu vnitra, nebo jiným příslušným ministerstvům.⁸⁵

Orgány výborů byly plénum, rada a komise. Plénum se skládalo ze všech poslanců a bylo základním orgánem. Rada pak byla hlavním výkonným orgánem, i když některé výkonné pravomoci měly i komise. I přesto toto však největší moc patřila tajemníkovi národního výboru a předsedovi národního výboru.⁸⁶

Postavení národních výborů bylo zesíleno v roce 1948, neboť jejich úpravě se věnovaly články nové Ústavy.⁸⁷ V jejím textu bylo několik ustanovení⁸⁸ o národních výborech. Mezi důležité patřilo ustanovení, které upravovalo volitelnost orgánů národních výborů lidem. Bohužel přesto, že lid mohl volit, koho chtěl, se stávalo, že byla jen jedna možnost koho zvolit, protože zde měla

⁸² Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 4. prosince 1944, č. 18 Úř. věst. čsl., o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění.

⁸³ Vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů – bylo později novelizováno, úplné znění bylo publikováno pod č. 45/1945 Sb.

⁸⁴ Vládní nařízení č. 120/1946 Sb., o obnovení národních výborů na podkladě výsledků voleb do ústavodárného Národního shromáždění.

⁸⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 32-38.

⁸⁶ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 56.

⁸⁷ Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky.

⁸⁸ Např. čl. IV a X, navíc ještě kapitola šestá.

výsostné postavení Národní fronta, jejímž prostřednictvím mohli být kandidáti navrženi. Další zajímavostí bylo zakotvení imperativního mandátu.⁸⁹

V roce 1948 dochází ještě ke zrušení zemí a to na základě zákona č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení. Země jako administrativní jednotka byla nahrazena kraji. Model, který byl představován národními výbory na různých úrovních státní správy, zůstal zachován i v dalších právních předpisech, ze kterých lze uvést:⁹⁰

- „(..) ústavní zákon č. 81/1953 Sb., o řízení národních výborů vládou;
- ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech;
- zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech;
- zákon č. 65/1960 Sb., o národních výborech;
- ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky (především hlava VII – Národní výbory, se změnami provedenými ústavními zákony č. 110/1967 Sb., 143/1968 Sb., 57/1969 Sb., a 43/1971 Sb.);
- zákon č. 69/1967 Sb., o národních výborech, pro území České socialistické republiky se změnami provedenými zákony ČNR č. 33/1970 Sb., 116/1971 Sb., 146/1971 Sb., 49/1982 Sb., 137/1982 Sb., 133/1985 Sb., 115/1988 Sb. a se změnami vyplývajícími z ústavního zákona o československé federaci.“⁹¹

Z období národních výborů by bylo záhodno věnovat pozornost tzv. střediskovým obcím. Jejich vznik upravil zákon č. 49/1982 Sb.⁹² Pokud byla obec prohlášena za střediskovou, začal v ní působit místní národní výbor s rozšířenou působností. Obce vykonávaly přenesenou působnost, do které ale spadala agenda běžně náležící samosprávě.⁹³

⁸⁹ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 56-57.

⁹⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 44.

⁹¹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 44-45.

⁹² Zákon č. 49/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost místních národních výborů ve střediskových obcích.

⁹³ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 57.

3.5. Od roku 1989

Po dlouhých letech, která naše republika strávila pod útlakem nacistickým nebo komunistickým, se opět mohla vrátit k územní samosprávě, ve smyslu, jak ji znají vyspělé demokratické země. Díky sametové revoluci,⁹⁴ došlo k pádu komunistické strany a mohly plně nastoupit snahy na prosazení společenských změn. Již od počátku roku 1990 bylo jasné, že nová koncepce reformy veřejné správy a hlavně místní správy nebude již počítat s národními výbory. Tato koncepce počítala s následujícími hlavními body:

- Zrušení národních výborů jako celé soustavy,
- vytvoření nových orgánů, které měly být monokratické, a jejich působnost měla být pro celé území okresů,
- vytvoření vyššího stupně samosprávy.⁹⁵

Ještě před tím, než mohla být realizována jakákoliv nová koncepce, bylo třeba se vypořádat s tou starou, stále ještě platící. Úvodní krok v tomto smyslu, byl ústavní zákon č. 14/1990 Sb.,⁹⁶ který stanovil, že mohou být odvoláni všichni poslanci národních výborů, kteří vzhledem ke svému působení neposkytují záruku demokratického politického rozvoje.⁹⁷ I přes tento první krok, ale nedošlo k zásadní obměně členů národních výborů. K té došlo až v listopadových volbách v roce 1990.⁹⁸

Základ nové reformy byl zakotven tentokrát v ústavním zákoně Federálního shromáždění č. 294/1990 Sb.⁹⁹ Nově byla stanovena základem místní samosprávy obec. Díky formulaci, že obec je „základem“ místní samosprávy bylo naznačeno, že se do budoucna počítá s vytvořením i vyšší jednotky místní samosprávy.¹⁰⁰ Dále ústavní zákon změnil hlavu sedmou ústavy a přejmenoval ji

⁹⁴ 17. 11. 1989.

⁹⁵ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 131.

⁹⁶ Ústavní zákon č. 14/1990 Sb., o odvolání poslanců zastupitelských sborů a volbě nových poslanců národních výborů.

⁹⁷ Čl. 1 odst. 1 ústavního zákona č. 14/1990 Sb., o odvolání poslanců zastupitelských výborů a volbě poslanců národních výborů.

⁹⁸ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 57-58.

⁹⁹ Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů.

¹⁰⁰ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 131.

na Místní samosprávu. Hlava sedmá se skládala ze dvou článků,¹⁰¹ které obec definovaly, stanovovaly základní působnost, zastupitelstvo jako základní orgán a daly ji právo vydávat právní předpisy. Samozřejmostí byla i úprava vzniku a zániku obce.

Po změně ústavy a zavedení nové územní samosprávy bylo ještě třeba zajistit realizaci prostřednictvím dalších zákonů, z nichž si můžeme uvést následující:

- Zákon ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích, (obecní zřízení);
- zákon ČNR č. 368/1990 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí,
- zákon ČNR č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze,
- zákon ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky české republiky a obcí v české republice,
- zákon ČNR č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do majetku obcí.¹⁰²

Ve výše uvedeném výčtu právních předpisů jsem záměrně neuvedl zákon ČNR č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech,¹⁰³ který si dle mého názoru zaslouží trochu více pozornosti. Tímto zákonem byly vytvořeny okresní úřady jako správní úřady. Jejich územní působnost odpovídala území daného okresu. Představeným úřadu byl přednosta, který byl do své funkce jmenován vládou. Okresním úřadům mimo jiné náležel dohled nad obcemi a rovněž byly odvolacím orgánem, proti rozhodnutím orgánů obce.¹⁰⁴

V roce 1993 byla územní samospráva zakotvena v novém právním předpise, kterým byl ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. V politické situaci v dobách přijímání nové ústavy nebylo jednoduché odhadnout, jak bude reforma veřejné správy dokončena (nebylo jasné, jaký bude vyšší, než základní celek územní samosprávy), proto bylo původní znění článku následující: „*Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky. Vyššími územními samosprávnými celky jsou země nebo kraje.*“¹⁰⁵

¹⁰¹ Čl. 86 a 87 ústavního zákona č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů.

¹⁰² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 47-48.

¹⁰³ Zákon č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících.

¹⁰⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 49.

¹⁰⁵ Čl. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění účinném od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1999.

Ujasnění, jak bude vypadat forma vyššího samosprávného celku, přinesl až rok 1997 a přijatý ústavní zákon č. 347/1997 Sb.¹⁰⁶ Na základě tohoto zákona se Česká republika od 1. 1. 2000 člení na 14 vyšších územně samosprávných celků. Z toho 13 krajů a hlavní město Prahu. Formálně s přijetím tohoto zákona se změnil i článek 99 Ústavy a bylo z něj vynecháno ujednání o zemích.

Vytvoření krajů, jakožto vyšších územně samosprávných celků, si žádalo právní úpravu i v jiných zákonech, které byly přijaty v roce 2000. Šlo o zákon o obcích,¹⁰⁷ zákon o krajích,¹⁰⁸ zákon o hlavním městě Praze,¹⁰⁹ zákon o okresních úřadech¹¹⁰ a v neposlední řadě zákon o volbách do zastupitelstev krajů.¹¹¹ Přes přijetí těchto nových zákonů netrvalo dlouho a mohli jsme se dočkat jejich novelizace a to v souvislosti se zánikem okresů ke dni 31. prosince 2002.¹¹² Rovněž v tomto roce dochází k přijetí zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.

¹⁰⁶ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁰⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁰⁸ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

¹⁰⁹ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

¹¹⁰ Zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech.

¹¹¹ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně některých zákonů.

¹¹² HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 132.

4. Územní samosprávné celky

Pro další pokračování práce je třeba se seznámit nejen s historickým vývojem územní samosprávy, i když je bezesporu přínosné znát, jak vznikala a fungovala v minulosti, ale především je třeba územní samosprávu aplikovat na současnost. Na otázku jaké jsou územní samosprávné celky a co jsou vlastně zač, nalezneme odpověď v samém srdci našeho správního řádu, čili v Ústavě České republiky. „Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“¹¹³ Obec a kraje jsou společenství občanů a je jim zaručeno právo na samosprávu. Ústavou je právo územních celků na samosprávu věnována zvýšená ochrana a pozornost, což lze dovodit z toho, že toto právo je v ní stanoveno hned ve dvou člácích. První najdeme hned v hlavě první „Základní ustanovení“,¹¹⁴ druhý pak v hlavě sedmé „Územní samospráva“.¹¹⁵

Z dalších právních pramenů, zmiňující se o právu na samosprávu, by rozhodně neměl být opomenut právní předpis, kterým je Evropská charta místní samosprávy.¹¹⁶ Tato charta vstoupila v platnost 1. září 1988. K jejímu podpisu se odhodlalo pouze 11 států, neboť se jednalo o nový druh evropské spolupráce. Během následujících let, se ale začaly připojovat další státy Rady Evropy.¹¹⁷ Česká republika svůj podpis připojila 28. května 1998. Do roku 2012 tuto Chartu podepsaly všechny státy Rady Evropy, s výjimkou San Marina a Monaka.¹¹⁸

Zajímavostí je, že státy nemusely přijmout doslovně celou Chartu a mohly si vybrat, že některá ustanovení se daného státu týkat nebudou. Pro všechny ale vyplynula povinnost zavázat se k přijetí alespoň dvaceti ustanovení označených jako meritorní. Touto cestou šla i Česká republika, která Chartu převzala s výhradami.¹¹⁹

¹¹³ Čl. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹¹⁴ Čl. 8 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, „Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.“

¹¹⁵ Čl. 100 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, „Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu.“

¹¹⁶ V ČR zveřejněna sdělením č. 181/1999 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy, EVROPSKÁ CHARTA MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY.

¹¹⁷ Založena 5. května 1949. Jedná se o mezinárodní celoevropskou organizaci, která zajišťuje spolupráci členských států zejména v oblasti podpory demokracie a ochrany lidských i sociálních práv a svobod. Radu tvoří 47 členských států a několik zemí se speciálním statutem. Česká republika se k Radě Evropy připojila 30. června 1993.

¹¹⁸ Tyto státy nepodepsaly Chartu z důvodu, že díky jejich velikosti splývá místní a ústřední úroveň vlády.

¹¹⁹ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 758.

„Místní samospráva označuje právo a schopnost místních společenství v mezích daných zákonem na svou odpovědnost a v zájmu místního obyvatelstva upravovat a spravovat podstatnou část věcí veřejných.“¹²⁰ Charta dále obsahuje ustanovení o rozsahu samosprávy, ochraně hranic územních jednotek, státním dozoru, zdroji financování činnosti, podmínky výkonu odpovědnosti a další. Jako důležité se jeví ustanovení o odpovědnosti za věci veřejné, kde se stanoví, že odpovědnost zpravidla ponese orgány, které jsou nejbližší občanům. Neměli bychom ani opomenout, že Charta stanovuje, že správní dozor nad samosprávou může být vykonáván pouze na základě zákona a v jeho mezích.¹²¹

Definici územních samosprávných celků vymezuje ve své knize např. doc. Kopecký. „Jsou právními osobami vzniklými na základě veřejnoprávních norem, které disponují v zákonem vymezeném rozsahu veřejnou mocí. Mezi jejich základní znaky se řadí územní základ, osobní základ a právo na samosprávu.“¹²²

Jak již bylo uvedeno, je u nás územní samospráva zastoupena dvěma celky a těmi je:

- obec,
- kraj.

4.1. Obec

Nejdůležitější územní samosprávnou jednotkou v České republice je obec. Obec je společenství občanů, veřejnoprávní korporace a tvoří územní celek. Vystupuje svým jménem a na svou odpovědnost. Úkolem obce je péče o své občany a jejich potřeby, rozvoj svého území a neposlední řadě dbá na ochranu veřejného zájmu a to i při výkonu své činnosti.¹²³

Obec bývá určována dle tří základních charakteristik. Těmi jsou osobní základ, územní základ a právo na samosprávu.¹²⁴ O základní charakteristice „právo na samosprávu“ již bylo pojednáno výše¹²⁵, proto je zde vynechána.

¹²⁰ Čl. 3 odst. 1 Evropské charty místní samosprávy.

¹²¹ SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-002-8. s 328.

¹²² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 70.

¹²³ § 1 a § 2, zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹²⁴ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právní učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 133.

¹²⁵ Bod 4. Územní samosprávné celky.

4.1.1. Obec a její osobní základ

Jak vymezit osobní základ obce lze vyjádřit více způsoby, může se tedy jednat o:

1. Občany obce,
2. osoby, které mají právní vztah k území obce,
3. osoby, na které se vztahuje pravomoc obce.¹²⁶

Občané obce

Každá obec musí mít své obyvatelstvo. „Mezi stálými obyvateli právní řád vyčleňuje kvalifikovanou skupinu obyvatel, s nimiž spojuje určitá subjektivní práva – občany obce.“¹²⁷ Občané obce jsou fyzické osoby,¹²⁸ které jsou občany České republiky,¹²⁹ a zároveň jsou v obci hlášeni k trvalému pobytu.¹³⁰ Pokud občan obce dosáhne věku 18 let, získá ve vztahu k obci určitá práva.¹³¹ Těmi jsou:

- a) „(..) volit a být volen do zastupitelstva obce za podmínek stanovených zvláštním zákonem,¹³²
- b) hlasovat v místním referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem,¹³³
- c) vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
- d) vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce,

¹²⁶ Srov. HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 138-139 a KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 96-98.

¹²⁷ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 105.

¹²⁸ Člověk - § 23, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹²⁹ Dle zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

¹³⁰ Místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v základním registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Občan může mít jen jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je podle zvláštního právního předpisu¹¹ označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci (dále jen „objekt“). V případech stanovených tímto zákonem může být místem trvalého pobytu sídlo ohlašovny nebo sídlo zvláštní matriky, které je v informačním systému označeno jako adresa úřadu. - § 10 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů.

¹³¹ § 16 odst. 1 a 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹³² Zákon č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 247/1995 Sb.

¹³³ Zákon č. 298/1992 Sb., o místním referendu, ve znění zákona č. 152/1994 Sb.

- e) nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,
- f) požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce; je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů,
- g) podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty; orgány obce je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů.¹³⁴

Osoby, které mají právní vztah k území obce

Mezi tyto osoby patří také občané obce, ale dále sem řadíme cizince s trvalým pobytem na území obce. Zákon o obcích definuje cizince jako cizí státní občany, který má v obci hlášený trvalý pobyt a je-li tak stanoveno mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána. Je-li tato osoba starší 18 let, má nárok na práva uvedená v písmenech c-g uvedena výše.¹³⁵

Mezi cizinci lze spatřovat určité výsostní postavení občanů Evropské unie. Občané EU mají právo být voleni a volit do obecních zastupitelstev, pokud mají na území obce, v němž má bydliště. Toto právo by mělo být přiznáno i občanům EU, kteří mají hlášený přechodný pobyt.¹³⁶

Další osoby, které mají právní vztah k území obce, jsou vlastníci nemovitých věcí,¹³⁷ nacházejících se na území dané obce. Vlastníci nemovitostí mají stejná práva, jako vlastníci obce s výjimkou toho, že nemohou volit, ani být voleni do obecních zastupitelstev. Rovněž se jich týká omezení v místním referendu,¹³⁸ ve kterém nemohou hlasovat.

¹³⁴ § 16 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹³⁵ § 16 odst. 3 a § 17 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹³⁶ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 97.

¹³⁷ „Nemovité věci jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Stanoví-li zákon, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.“ - § 498 odst. 1, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹³⁸ „V místním referendu se rozhoduje o věcech, které patří do samostatné působnosti obce nebo statutárního města.“ - § 6 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a změně některých zákonů.

Poslední skupinou osob, která má právní vztah k území obce, jsou právnické osoby¹³⁹ a podnikatele.¹⁴⁰ Z tohoto pohledu se jedná o právnické osoby, nebo podnikatele, které mají na území obce své sídlo. Rovněž je sem potřeba zahrnout i právnické osoby a podnikatele, s provozovnou, která se nachází na území obce. Těmto osobám však obecní zřízení žádná speciální oprávnění nestanoví.¹⁴¹

Osoby, na které se vztahuje pravomoc obce

Do této kategorie spadají v podstatě všechny osoby, které se nachází na obecním území. Typicky se bude jednat o fyzické a právnické osoby, které na území obce vykonávají nějakou aktivitu.¹⁴²

Čestné občanství obce

Na rozdíl od ostatních skupin osob, se s výskytem čestných občanů spíše nepočítá, proto ani nebyli zahrnuti do způsobu vyjádření osobního základu obce, uvedeném výše. V případech, že se na tom zastupitelstvo obce shodne, může v rámci samostatné působnosti udělit čestné občanství jakýmkoliv osobám, které mají trvalý pobyt hlášen jinde, než v dané obci. Vzhledem k tomu, že v zákoně není čestné občanství obsaženo v díle 2 „Občané obce“,¹⁴³ lze zde sledovat, že je rozdíl, mezi občanstvím a čestným občanstvím. I přes tento rozdíl by ale obec měla se svými čestnými občany jednat jako s občany obce. Výjimkou samozřejmě je nemožnost volit a být voleni do zastupitelstva obce a hlasovat v místním referendu.¹⁴⁴

¹³⁹ „Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou. Právnické osoby veřejného práva podléhají zákonům, podle nichž byly zřízeny; ustanovení tohoto zákona se použijí jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob.“ - § 20 odst. 1 a 2, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁴⁰ „Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“ - § 420 odst. 1, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁴¹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 97-98.

¹⁴² HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 138.

¹⁴³ Díl 2 Občané obce (§16-17), zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁴⁴ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 106.

4.1.2. Obec a její územní základ

Stejně jako si nelze představit obec bez občanů, tak si nelze ani představit obec bez jejího území. Obec se musí skládat minimálně z jednoho, nebo z více katastrálních území.¹⁴⁵ S výjimkou vojenských újezdů¹⁴⁶ se každá část území České republiky skládá z území obce.¹⁴⁷

Výkon působnosti obcí je vykonáván právě na jejím území, které je vymezeno hranicemi, aby bylo možné oddělit území jedné obce od území jiné obce či vojenského újezdu. Ve svém území obec realizuje jak samosprávu, tak i přenesenou působnost. V určitých případech, které stanoví zákon, mohou vykonávat orgány obce i úkoly státní správy ve správním obvodu, který zahrnuje území více obcí.¹⁴⁸

Ke změně hranic obcí může dojít:

- Sloučením obcí,¹⁴⁹
- připojením obce,¹⁵⁰
- oddělením části obce,¹⁵¹
- změnami hranic obcí „(..) při nichž nedochází ke sloučení obcí, připojení obce nebo oddělení části obce (..).“¹⁵²
- rozhodnutím Ministerstva vnitra,¹⁵³
- změnami území obcí, které vyvolaly změny území jiných jednotek.¹⁵⁴

Může nastat situace, že ohledně území vznikne spor mezi dvěma obcemi nebo mezi vojenským újezdem a obcí. V případě, že bude předmětem sporu vydání rozhodnutí proti konkrétnímu účastníkovi, bude ve věci příslušný Nejvyšší správní soud, ale může být příslušný i

¹⁴⁵ „Katastrálním územím technická jednotka, kterou tvoří místopisně uzavřený a v katastru společně evidovaný soubor nemovitostí.“ - § 2 písm. h) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon).

¹⁴⁶ „Vojenský újezd (dále jen "újezd") je vymezená část území státu určená k zajišťování obrany státu a k výcviku ozbrojených sil. Újezd tvoří územní správní jednotku. Způsob evidování nemovitostí na území újezdu a označování hranic újezdu stanoví zvláštní právní předpis.“ - § 30 odst. 1, zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

¹⁴⁷ § 18 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁴⁸ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 136.

¹⁴⁹ § 19 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁵⁰ § 19 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁵¹ § 20a zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁵² § 26 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁵³ § 26a odst. 1 a 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁵⁴ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 136.

Ústavní soud. Zde je možnost, aby se navrhovatel sám rozhodl, zda podá návrh k Nejvyššímu správnímu soudu nebo k Ústavnímu soudu.¹⁵⁵

4.1.3. Orgány obce

Obec, jakožto územní samosprávný celek vykonává svoji působnost dvěma způsoby a to buď bezprostředně svými občany¹⁵⁶, nebo za ní jedná její orgány. Obec má svobodu stanovovat si své orgány, jako jedno ze zaručených práv, které jsou u nás územním samosprávám zaručeny.¹⁵⁷

Orgány obce jsou ustanoveny v obecním zřízení a v Ústavě České republiky. Zajímavostí je, že Ústava výslovně vymezuje pouze jeden orgán obce a to zastupitelstvo obce. Tomuto zastupitelstvu uložila samostatnou správu obce.¹⁵⁸ Přes to, že ústava vymezuje zastupitelstvo, nedá se úplně říci, že by nemluvila o jiném orgánu, ovšem tento orgán neoznačuje. Přesněji tak stanoví ve svých člancích 79 a 105:

- „*Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.*“¹⁵⁹
- „*Výkon státní správy lze svěřit orgánům samosprávy jen tehdy, stanoví-li to zákon.*“¹⁶⁰

Z těchto článků lze vycházet při tvrzení, že sama Ústava počítá s tím, že v rámci obce funguje více orgánů.

Výčtu orgánů obce se ovšem dohledáme v obecním zřízení a to konkrétně v § 5. Bližší specifikace jednotlivých orgánů se pak týká celá hlava IV – Orgány obce. Do vymezení orgánů obce ještě zasahuje zákon o obecní policii,¹⁶¹ který také uvádí jeden orgán obce. Orgány obce tedy jsou:

- Zastupitelstvo obce,
- rada obce,
- starosta,
- obecní úřad,

¹⁵⁵ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 107.

¹⁵⁶ Děje se tak na základě místního referenda.

¹⁵⁷ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 154.

¹⁵⁸ Čl. 101 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁵⁹ Čl. 79 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁶⁰ Čl. 105 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁶¹ Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

- zvláštní orgány obce,¹⁶²
- Orgány zastupitelstva a rady obce,¹⁶³
- obecní policie.¹⁶⁴

Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo je kolektivní orgán, který je složen z členů zastupitelstva, kteří jsou voleni. Počet zastupitelů se stanovuje na celé volební období a musí být stanoven nejpozději 85 dní před dnem voleb.¹⁶⁵ Při stanovení počtu zastupitelů jsou však určitá omezení. Počet zastupitelů se udává podle počtu obyvatel a má určen nejnižší i nejvyšší daný počet. Teprve v rozmezí těchto hranic může být původním zastupitelstvem rozhodnuto, kolik bude členů nového zastupitelstva voleno. Počet členů zastupitelstva se zveřejní na úřední desce¹⁶⁶ a to nejpozději dva dny po jeho určení. Pokud nedojde ke stanovení počtu volených zastupitelů, bude počet stejný, jako byl v posledním volebním období.¹⁶⁷

Mandát členů zastupitelstva vzniká zvolením. Okamžikem zvolení je doba, kdy dojde k ukončení hlasování.¹⁶⁸ „Člen zastupitelstva obce vykonává svůj mandát osobně a v souladu se svým slibem a není přitom vázán žádnými příkazy.“¹⁶⁹ Z tohoto ustanovení vyplývá, že nemusí brát na zřetel ani názor politické strany, nebo jiné subjekty, za které kandidoval a není ani vázán pokyny voličů.¹⁷⁰ Slib zastupitele zní: „(..) Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu obce (města, městyse) a jejích (jeho) občanů a řídit se Ústavou a zákony České republiky.“¹⁷¹ Členové zastupitelstva vykonávají svou funkci jako veřejnou¹⁷² a nesmí být pro výkon činnosti zastupitele omezováni, nebo kráceni na právech, které pro ně vyplývají z pracovního, nebo obdobného poměru.¹⁷³

Členy zastupitelstva můžeme rozdělit:¹⁷⁴

¹⁶² § 5 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁶³ § 117 odst. 1 a § 120 odst. 1 a § 122 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁶⁴ § 1 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

¹⁶⁵ § 67 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁶⁶ § 26 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

¹⁶⁷ § 68 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁶⁸ § 69 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁶⁹ § 69 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁷⁰ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 67.

¹⁷¹ § 69 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁷² § 201 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

¹⁷³ § 70 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁷⁴ § 71 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

– Uvolněné členy zastupitelstva:

Jsou to členi zastupitelstva, kteří byli zastupitelstvem určeni, že pro tuto funkci budou uvolněni. Obcí je těmto zastupitelům vyplácena odměna podle určených pravidel. Pokud uvolněný člen ukončí mandát, náleží mu odchodné. Krom odměny může získat uvolněný člen zastupitelstva i mimořádnou odměnu.¹⁷⁵

– Neuvolněné členy zastupitelstva

Jedná se o ostatní členy zastupitelstva. Pokud se neuvolněný člen zastupitelstva nachází v pracovním, nebo obdobném poměru, náleží mu pro výkon funkce náhrada mzdy (platu) a pracovní volno od zaměstnavatele a to na dobu, kterou tak určí obec. Tato náhrada mzdy (platu) bude pak zaměstnavateli proplacena obcí. Neuvolněným členům může být poskytnuta měsíční odměna.¹⁷⁶

Zákon o obcích rovněž stanovuje členům zastupitelstva práva a povinnosti. Práva členů zastupitelstva jsou:

- a) Návrhy, které chce projednat. Návrhy může předkládat zastupitelstvu, radě obce, výboru a komisím.
- b) Klást dotazy a další připomínky radě obce i jejím členům, předsedům výborů a statutární orgány příspěvkových organizací a právnických osob, které zřizuje obec.
- c) Může požadovat informace po zaměstnancích obecního úřadu nebo po zaměstnancích právnických osob, které obec zřídila. Tyto informace může vyžadovat pouze, pokud to souvisí s výkonem jejich funkce.¹⁷⁷

Povinnosti členů zastupitelstva jsou:

- (1) Účastnit se zasedání obce, nebo jiných orgánů, kterých je členem.
- (2) Plnit úkoly, které mu byly orgány, jejichž je členem, uloženy.
- (3) Hájit občany obce a jejich zájmy.
- (4) Jednat tak, aby nebyla znehodnocena jeho funkce.

¹⁷⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 229-230.

¹⁷⁶ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 230.

¹⁷⁷ § 82 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

(5) Sdělit orgánu obce, že jím projednávána záležitost jemu, nebo osobě blízké, může přinést určité výhody nebo škodu. Totéž platí, jedná-li na základě plné moci za jinou osobu.¹⁷⁸

Doposud bylo zmiňováno zastupitelstvo jen ve vztahu k jeho členům, je třeba ale připomenout, že se jedná o kolektivní orgán a jako kolektiv má také určitá práva a povinnosti. Zastupitelstvo má na starost věci, které spadají do samostatné působnosti. Působnost toho, co je zastupitelstvu vyhrazeno najdeme v díle 2 Hlavy IV obecního zřízení.¹⁷⁹ Mezi rozhodování, která jsou zastupitelstvu vyhrazena, patří například:

- Schvalování rozpočtu obce,
- zřizovat a rušit příspěvkové organizace,
- rozhodovat zda obec založí, nebo zruší právnickou osobu,
- vydávat obecně závazné vyhlášky obce,
- vyhlašovat místní referendum,
- navrhopvat změny území,
- zřizovat/zrušit obecní policii,
- plnit úkoly, které mu byly uloženy zvláštním právním předpisem.
- vydávat nařízení obce – ovšem jen v případě, že nebyla zřízena rada obce,
- volí starostu a místostarostu (místostarosty),
- volí členy rady obce (pokud má zastupitelstvo více, než 15 členů).¹⁸⁰
- Dále může rozhodovat například o:
 - „(..) nabytí a převod hmotných nemovitých věcí včetně vydání nemovitostí podle zvláštních zákonů,
 - poskytování věcných darů v hodnotě nad 20 000 Kč a peněžitých darů ve výši nad 20 000 Kč fyzické nebo právnické osobě v jednom kalendářním roce,
 - poskytování dotací a návratných finančních výpomocí nad 50000 Kč v jednotlivém případě fyzickým nebo právnickým osobám a uzavření veřejnoprávních smluv o jejich poskytnutí,(..)
 - (..) vzdání se práva a prominutí dluhu vyšší než 20 000 Kč,
 - zastavení movitých věcí nebo práv v hodnotě vyšší než 20 000 Kč,(..)

¹⁷⁸ § 83 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁷⁹ Konkrétně je tak stanoveno § 84 a 85 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁸⁰ § 84 odst. 2 a 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

- (...) uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru nebo zápůjčky, o převzetí dluhu, o převzetí ručitého závazku, o přistoupení k závazku a smlouvy o společnosti (...)“¹⁸¹

Zastupitelstvu dále náleží možnost, vyhradit si pro sebe další pravomoci v samostatné působnosti, které nenáleží radě obce. Zastupitelstvo je usnášení schopné, pokud je přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů. Nadpoloviční většina všech členů je také potřeba, aby usnesení zastupitelstva bylo schváleno. Výjimku zde tvoří hlasování o konání místního referenda¹⁸², kde postačí prostá většina¹⁸³ hlasů všech zastupitelů. V případě, že se zastupitelstvo nesejde v usnášeníschopném počtu, nebo jeho počet během jednání klesne pod hranici usnášeníschopnosti, je povinen ho předsedající ukončit. Do 15 dnů se pak musí konat nové zasedání. Zastupitelstvo se musí sejít minimálně jednou za 3 měsíce, ale obecně se schází podle potřeby. Nejčastěji svolává a předsedá zastupitelstvu starosta. Ten má také povinnost svolat zasedání, pokud o to požádá alespoň jedna třetina zastupitelů nebo hejtman kraje. Zastupitelstvo může ministr vnitra rozpustit, pakliže se nesejde v minimálním počtu déle, než šest měsíců. Jednání jsou veřejná.¹⁸⁴

Zastupitelstvo obce může být rozpuštěno, pokud nastane jeden ze zákonem stanovených důvodů. Jedním je již zmíněné rozpuštění Ministerstvem vnitra z důvodů, že se zastupitelstvo neschází v potřebném počtu. Druhým případem je pak postup zastupitelstva proti rozhodnutí soudu o povinnosti vyhlásit místní referendum. V případech, kdy je zastupitelstvo rozpuštěno, nebo vůbec nevznikne (neuskutečnili se volby do zastupitelstva), jmenuje se správce obce, který stojí v čele obecního úřadu a obec zastupuje navenek. Jedná se o státního zaměstnance, kterého jmenuje Ministerstvo vnitra.¹⁸⁵

Rada obce

Rada obce je orgánem obce, který je výkonným orgánem samostatné působnosti a zodpovídá se zastupitelstvu obce. Na základě zákonného zmocnění je rada oprávněna rozhodovat i v přenesené působnosti. Jedná se o kolektivní orgán, který je tvořen ze starosty, místostarosty (či místostarostů pokud je jich zvoleno více. Je třeba upozornit, že členství v radě obce je u těchto

¹⁸¹ § 85 písm. a)-c) + f)-g) + j) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁸² § 14 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹⁸³ Nadpoloviční většina všech hlasujících.

¹⁸⁴ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 71.

¹⁸⁵ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 156.

osob vázáno na jejich funkci, proto v případě jejich odvolání z funkce přestávají být součástí rady obce. Dále je složena z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů obce musí být vždy lichý a je stanoven minimální počet 5 členů a maximální počet 11 členů. Během určování počtu radních musí zastupitelstvo obce myslet na to, že jejich počet nesmí být vyšší, než je jedna třetina počtu zastupitelů. V obcích, kde rada nemůže být volena, kvůli malému počtu zastupitelů, vykonává pravomoci rady starosta a v určitých případech¹⁸⁶ i zastupitelstvo obce.¹⁸⁷

Rada obce nemá stanovenou povinnost, jak často se musí scházet. Zákon však počítá s tím, že se bude scházet podle potřeby. Jednání rady jsou neveřejná, nicméně výpis z jednání rady může být zpřístupněn komukoliv.¹⁸⁸ Rada obce je usnášeníschopná při účasti nadpoloviční většiny všech jejích členů a stejný počet členů je též třeba k usnesení rady. Připravuje návrhy, o kterých jedná zastupitelstvo obce a vykonává jím přijatá usnesení.¹⁸⁹

„Radě obce je vyhrazeno

- a) zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce,*
- b) plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce, s výjimkou obecní policie, úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu obce¹⁹⁰*
- c) rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,*
- d) vydávat nařízení obce,*
- e) projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce,*
- f) stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu,¹⁹¹*
- g) na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem,¹⁹²*

¹⁸⁶ § 102 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁸⁷ § 99 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁸⁸ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 73.

¹⁸⁹ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 157.

¹⁹⁰ § 84 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁹¹ § 109 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁹² Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.

- h) zřizovat a zrušovat podle potřeby, komise rady obce (dále jen „komise“), jmenovat a odvolávat z funkce jejich předsedy a členy,*
- i) kontrolovat plnění úkolů obecním úřadem a komisemi v oblasti samostatné působnosti obce,*
- j) stanovit celkový počet zaměstnanců obce v obecním úřadu a v organizačních složkách obce,*
- k) přezkoumávat na základě podnětů opatření přijatá obecním úřadem v samostatné působnosti a komisemi,*
- l) stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností,*
- m) schvalovat organizační řád obecního úřadu,*
- n) plnit úkoly stanovené zvláštním zákonem,*
- o) schvalovat účetní závěrku obcí zřízené příspěvkové organizace sestavenou k rozvahovému dni.*¹⁹³

Rada obce má dále na starosti záležitosti, které nejsou vyhrazeny zastupitelstvu (nebo pokud si je samo nevyhradilo) a zároveň spadají do samostatné působnosti obce. Těmito záležitostmi může rada pověřit starostu nebo obecní úřad.¹⁹⁴

Starosta

V čele obce stojí starosta, který ji zastupuje navenek a to i přes to, že nemá povahu statutárního orgánů. To se projevuje i na jeho činnosti, neboť potřebuje schválení radou nebo zastupitelstvem. Starostu ze svého středu volí zastupitelstvo, které volí i jednoho, nebo více zastupitelů. Zvláštní postavení, krom toho, že stojí v čele obce je i v požadavcích na jeho zvolení. Starostou může být zvolen pouze občan České republiky a stejná podmínka se vztahuje i na místostarostu.¹⁹⁵

Pokud chce zastupitelstvo zvolit více místostarostů, určí i který místostarosta zastupuje starostu v případech, kdy je nepřítomný, nebo kdy nemůže vykonávat funkci.¹⁹⁶ Starosta a místostarosta mají i důležitou úlohu při tvorbě právních předpisů obce, neboť tyto předpisy podepisují.¹⁹⁷ Starosta zastává i kontrolní funkci. Může pozastavit výkon usnesení rady obce. Může

¹⁹³ § 102 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁹⁴ § 102 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁹⁵ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 74-75.

¹⁹⁶ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 158.

¹⁹⁷ § 104 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

tak učinit v případě, že se mu zdá nesprávné a předloží ho k rozhodnutí zastupitelstvu. To tak musí rozhodnout na svém nejbližším zasedání.¹⁹⁸

Starosta plní např. následující funkce:

- Jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu,¹⁹⁹
- zaručuje, že proběhne řádně a včas kontrola hospodaření obce za uplynulý rok,
- plní postavení zaměstnavatele,
- svěřuje výkon pravomocí komisi,
- spolupracuje s policií České republiky a může po ní požadovat spolupráci,
- ručí za informovanost veřejnosti o činnosti obce.²⁰⁰
- Zřizuje zvláštní orgány obce.²⁰¹
- Řídí obecní policii (pokud byla zřízena).²⁰²

Obecní úřad

Pro obecní úřad jsou nejdůležitějšími osobami starosta a místostarosta, popřípadě místostarostové. Minimálně oni totiž personálně tvoří obecní úřad. Děje se tak u obecních úřadů malých obcí, kde obec nemá žádné zaměstnance zařazené do obecního úřadu. Jinak je obecní úřad personálně tvořen starostou, místostarostou (místostarosty), tajemníkem obecního úřadu (pokud je tato funkce zřízena) a zaměstnanci obce, zařazenými do obecního úřadu. Obec si může prostřednictvím rady obce²⁰³ upravit vnitřní rozdělení obecního úřadu na odbory, což ale není povinné.²⁰⁴ Starosta pak stojí v čele obecního úřadu.²⁰⁵

Obecní úřad vykonává činnost jak v oblasti samostatné, tak i přenesené působnosti. V samostatné působnosti plní úkoly, které mu byly zadány radou obce nebo zastupitelstvem. Dále má za úkol pomáhat výborům a komisím, aby jim usnadnil jejich činnost. V neposlední řadě bude obecní úřad rozhodovat v případech stanovených mu obecním zřízením, či jinými právními

¹⁹⁸ § 105 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁹⁹ Musí tak učinit se souhlasem ředitele krajského úřadu, jinak je neplatné.

²⁰⁰ § 103 odst. 3 a 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²⁰¹ § 106 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²⁰² § 3 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

²⁰³ Tam kde není zřízena zastupitelstvem.

²⁰⁴ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 77.

²⁰⁵ § 109 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

předpisy. Vykonává přenesenou působnost v základním rozsahu s výjimkou věcí, které spadají do působnosti zastupitelstva.²⁰⁶

Společně se zmínkou o obecním úřadu bychom neměli opomenout zmínit též tajemníka obecního úřadu. Tato funkce musí být povinně zřízena v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností. V ostatních obcích může být zřízen také, záleží pouze na uvážení dané obce. Pokud v obcích, kde není tato funkce zřizována povinně, není, přechází jeho úkoly na starostu. Tajemník obecního úřadu se zodpovídá přímo starostovi. Při zasedání zastupitelstva musí být přítomen a má poradní hlas. Tajemník nesmí vykonávat žádné funkce v politických stranách či hnutích.²⁰⁷ „Tajemník obecního úřadu:

- a) *zajišťuje výkon přenesené působnosti s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny radě obce nebo zvláštnímu orgánu obce,*
- b) *plní úkoly uložené mu zastupitelstvem obce, radou obce nebo starostou,*
- c) *stanoví podle zvláštních právních předpisů platy všem zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu,*
- d) *plní úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů vůči zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu,*
- e) *vydává spisový řád, skartační řád a pracovní řád obecního úřadu a další vnitřní směrnice obecního úřadu, nevydává-li je rada obce.*²⁰⁸

Zvláštní orgány obce

Starosta obce může na základě situací, které uvádí zvláštní zákony, zřídit zvláštní orgány pro výkon přenesené působnosti. Společně s jejich řízením jmenuje a odvolává jejich členy.²⁰⁹ Jako příklady si můžeme uvést přestupkovou komisi,²¹⁰ povodňovou komisi,²¹¹ komisi pro sociálně-

²⁰⁶ § 109 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²⁰⁷ § 110 odst. 1,2,3,5 a 6 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²⁰⁸ § 110 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²⁰⁹ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 159.

²¹⁰ § 61 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

²¹¹ Tato komise je zřizována povinně u obcí s rozšířenou působností. U ostatních obcí je zřizována dobrovolně. - § 78 odst. 1 a 79 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

právní ochranu dětí.²¹² U některých komisí stojí v čele přímo starosta. I přes označení „komise“ je třeba mít na paměti, že se jedná o zvláštní orgán obce a ne o orgán rady obce, jak je popsán níže.²¹³

Orgány zastupitelstva a rady obce

Mezi pravomoci zastupitelstva můžeme zahrnout zřízení orgánů nazývaných výbory. Zákon o nich hovoří jakožto o iniciativních a kontrolních orgánech. Zastupitelstvu je v této pravomoci zčásti uloženo, že tak může učinit a z části, že tak musí učinit. Povinně musí totiž zřídit kontrolní výbor, finanční výbor a výbor pro národnostní menšiny.²¹⁴ U výborů platí, že jejich předsedou musí být vždy člen zastupitelstva.²¹⁵ Výbory se zodpovídají zastupitelstvu a plní jeho úkoly.²¹⁶

Stejně tak, jako zastupitelstvo může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory, tak rada obce může zřídit komise. Komise mají funkci iniciativní a poradní. V případě, že je komise svěřen výkon přenesené působnosti, jedná se o orgán výkonný. V takovém případě může být předsedou komise pouze osoba s odbornou způsobilostí v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Komise je zodpovědná radě obce při své běžné činnosti a starostovi při výkonu přenesené působnosti.²¹⁷

Obecní policie

Obecní policie může být zřízena zastupitelstvem, které ho může dobrovolně zřídit. Zřízení a zrušení obecní policie je stanoveno obecně závaznou vyhláškou obce. Hlavním úkolem obecní policie je zabezpečování záležitostí veřejného pořádku. Má ale i další úkoly, které stanoví zákon o obecní policii či zvláštní zákony. Obecní policie spolupracuje s Policí České republiky, státními orgány a orgány územních samosprávných celků. Podle místa řízení se nazývá obecní, nebo městskou policií. Pokud není stanoveno jinak, plní obecní policie úkoly na území své obce.²¹⁸

²¹² § 38 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochranu dětí, ve znění pozdějších předpisů.

²¹³ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 242

²¹⁴ Tento se povinně zřizuje pouze tehdy, pokud je v obci minimálně 10 % občanů, kteří se hlásí k jiné, než české národnosti. Data jsou brána podle posledního sčítání.

²¹⁵ Výjimkou je osadní výbor. „Členy osadního výboru jsou občané obce, kteří jsou přihlášení k trvalému pobytu v té části obce, pro kterou je osadní výbor zřízen, a jsou určeni zastupitelstvem obce. Předsedu osadního výboru zvolí zastupitelstvo obce z řad členů osadního výboru.“ - § 120 odst. 2 a 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²¹⁶ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 78.

²¹⁷ § 122 odst. 1, 2, 3 a 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²¹⁸ § 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

4.2. Kraj

Kraj je z pohledu jednotek územní samosprávy vyšším územně samosprávným celkem. Stejně jako obec je jeho postavení zakotveno v Ústavě České republiky.²¹⁹ Kraje jsou územní společenství občanů, které má právo na samosprávu. Jedná se o veřejnoprávní korporaci a v právních vztazích vystupuje svým jménem a na svoji zodpovědnost. Stejně jako u obce, jsou úkoly kraje péče o své občany, jejich potřeby a rozvoj svého území.²²⁰

Vyšší územně samosprávné celky vznikly na základě ústavního zákona.²²¹ Tento zákon stanovuje 14 vyšších územně samosprávných celků, z nichž 13 je nazýváno „kraj“ a zbylým je hlavní město Praha.²²² Bohužel z právního hlediska se jedná pouze o jeden ze dvou zákonů, které člení území naší republiky na kraje. Druhým zákonem je zákon o územním členění státu.²²³ Ten také používá označení kraj, který se ale neshoduje s kraji jako vyššími územně samosprávnými celky. O problematice dvojího označení krajů bude pojednáno níže v této práci. Pro následující kapitolu budeme pojmem „kraj“ myslet vyšší územně samosprávný celek.

Stejně jako obce, i kraje mají svůj osobní a územní základ.

4.2.1. Kraj a jeho osobní základ

Stejně jako v případě obce, tak i osobní základ kraje lze vyjádřit více způsoby, může se tedy jednat o:

1. Občany kraje,
2. osoby, které mají právní vztah k území kraje,
3. osoby, na které se vztahuje pravomoc kraje.

Občané kraje

Občany kraje mohou být pouze fyzické osoby, které jsou státními občany České republiky. Dále musí splnit podmínku, že jsou přihlášení k trvalému pobytu v některé obci či na území vojenského újezdu, která se nachází v územním obvodu kraje.²²⁴ Stejně jako u obcí, mají občané kraje starší 18 let následující oprávnění:

²¹⁹ Čl. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²²⁰ § 1 odst. 1, 2 a 4 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²²¹ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona.

²²² Čl. 1 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona.

²²³ Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

²²⁴ § 12 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

- a) „(..) volit a být volen do zastupitelstva za podmínek stanovených zákonem,
- b) vyjadřovat na zasedání zastupitelstva v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
- c) nahlížet do rozpočtu kraje a do závěrečného účtu kraje, do zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva, do usnesení rady, výborů zastupitelstva (dále jen "výbory") a komisí rady (dále jen "komise") a pořizovat si z nich výpisy, pokud tomu nebrání jiné zákony,
- d) požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou nebo zastupitelstvem; je-li žádost podepsána nejméně 1 000 občany kraje, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva, nejdéle do 90 dnů,
- e) podávat orgánům kraje návrhy, připomínky a podněty; orgány kraje je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva, nejdéle do 90 dnů,
- f) vyjadřovat se k návrhu rozpočtu kraje a k závěrečnému účtu kraje za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně, ve lhůtě stanovené jednacím řádem, nebo ústně na zasedání zastupitelstva,
- g) hlasovat v krajském referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem.²²⁵

Kraj může své občany ocenit. Zákon uvádí, že tak může učinit při významné životní události.²²⁶

Osoby, které mají právní vztah k území kraje

Podobně, jak tomu bylo v případě obcí, do této kategorie spadají majitelé nemovitostí na území kraje, kteří mají oprávnění v rozsahu b) - f) uvedena výše, pokud jsou také starší 18 let.²²⁷ Stejná oprávnění, jako mají občané obce, se vztahují i na fyzické osoby, které jsou starší 18 let, jsou cizími státními příslušníky a jsou trvale přihlášení k pobytu buď ve vojenském újezdu, nebo na území obce nacházejícím se v územním obvodu kraje. Ještě je u těchto osob potřeba, aby tak i bylo stanoveno mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána.²²⁸

²²⁵ § 12 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²²⁶ § 13a zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²²⁷ § 12 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²²⁸ § 13 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

Osoby, na které se vztahuje pravomoc kraje

Pravomoc kraje se vztahuje na všechny osoby, které se nacházejí na jeho území. Jedná se tak o občany kraje, majitele nemovitostí na území kraje, cizince, kteří jsou na území kraje přihlášení k trvalému pobytu. Dále i o fyzické osoby, které se na území kraje vyskytují, podnikající fyzické a právnické osoby, které zde buď podnikají, nebo mají provozovnu. A konečně i fyzické a právnické osoby, které na území kraje vykonávají určitou aktivitu.²²⁹

4.2.2. Kraj a jeho územní základ

Dle zákona č. 347/1997 Sb., bylo zřízeno 14 vyšších územně samosprávných celků. Jedná se o 13 krajů a hlavní město Praha.²³⁰ Krom Prahy jsou území všech krajů vymezena hranicemi okresů.²³¹ Na rozdíl od obcí, si kraje nemohou měnit své hranice sami a to ani na základě dohody. Změna jejich hranic je možná pouze na základě zákona. Na území České republiky jsou tyto vyšší územně samosprávné celky:

1. Hlavní město Praha,
2. Středočeský kraj – sídlo Praha,
3. Jihočeský kraj – sídlo České Budějovice,
4. Plzeňský kraj – sídlo Plzeň,
5. Karlovarský kraj – sídlo Karlovy Vary,
6. Ústecký kraj – sídlo Ústí nad Labem,
7. Liberecký kraj – sídlo Liberec,
8. Královéhradecký kraj – sídlo Hradec Králové,
9. Pardubický kraj – sídlo Pardubice,
10. Kraj Vysočina – sídlo Vysočina,
11. Jihomoravský kraj – sídlo Brno,
12. Olomoucký kraj – sídlo Olomouc,
13. Moravskoslezský kraj – sídlo Ostrava,

²²⁹ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 140.

²³⁰ Čl. 1 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona.

²³¹ Ty jsou vymezeny § 4-10 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

14. Zlínský kraj – sídlo Zlín.²³²

4.2.3. Orgány kraje

Vzhledem k tomu, že organizace krajů je velice podobná organizaci obcí, není třeba pojmout toto téma tak rozsáhle jak tomu bylo právě v případě obcí. Přes velkou podobnost však nelze tvrdit, že je právní úprava stejná. Orgány kraje jsou:

- Zastupitelstvo kraje,
- rada kraje,
- hejtman,
- krajský úřad,
- zvláštní orgány kraje,
- orgány zastupitelstva a rady kraje.²³³

Zastupitelstvo kraje

Jedná se o nejdůležitější orgán kraje. Rozhoduje ve věcech samostatné působnosti a v zákonem stanovených případech i v přenesené působnosti. Zastupitelstvo má krajským zřízením stanoveno, že má určité vyhrazené pravomoci, které nemůže přenést na žádný jiný orgán. Tyto vyhrazené pravomoci bychom mohli rozdělit na:

- záležitosti veřejnoprávní povahy a
- rozhodování o právních jednáních kraje.

„Zastupitelstvu je vyhrazeno např.:

- *předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně;*
- *předkládat návrhy Ústavnímu soudu na zrušení právních předpisů,²³⁴ má-li za to, že jsou v rozporu se zákonem;*
- *vydávat obecně závazné vyhlášky kraje;*
- *koordinovat rozvoj územního obvodu, schvalovat strategie rozvoje územního obvodu kraje;*
- *volit zástupce kraje do regionálních rad regionů soudružnosti;*
- *schvalovat rozpočet, závěrečný účet a účetní rozvahu kraje;*
- *volit a odvolávat hejtmana, náměstka (náměstky) hejtmana a další členy rady;*

²³² Čl. 1 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona.

²³³ § 1 odst. 3, § 76 odst. 1 a § 80 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²³⁴ Myšleno podzákoných právních předpisů - § 64 odst. 2 písm. e) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

- (...) zřizovat a zrušovat výbory, volit odvolávat jejich předsedy a členy;
- zřizovat příspěvkové organizace a organizační složky kraje;
- rozhodovat o založení a rušení právnických osob (...).²³⁵

Počet zastupitelů je závislý na počtu obyvatel daného kraje. Zákon o krajích na rozdíl od obecního zřízení nenechává možnost si počet zastupitelů vybrat, od minima do maxima, ale stanovuje přesné počty 45, 55, 65 členů.²³⁶

Zastupitelstvo vykonává svou činnost na zasedáních, které musí být alespoň jednou za tři měsíce. Pro usnášeníschopnost a přijetí usnesení platí to stejné jako pro zastupitelstvo obce. Pokud se zastupitelstvo nesejde v usnášeníschopném počtu ve lhůtě šesti měsíců, Ministerstvo vnitra zastupitelstvo rozpustí a vyhlásí nové volby do zastupitelstva kraje. Stejná situace nastane, pokud byl odvolán/vzdal se funkce hejtman a do šesti měsíců nebyl nahrazen.²³⁷

Rada Kraje

I u kraje je výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti rada kraje, která se zodpovídá zastupitelstvu. V zákonem stanovených případech radě náleží na starost i záležitosti v přenesené působnosti. Oproti obcím se rada kraje zřizuje vždy a to v počtu 9 nebo 11 členů, v závislosti na počtu obyvatel kraje.²³⁸ Radu tvoří hejtman, náměstek (náměstci) hejtmana a členové voleni z řad zastupitelstva kraje. Obdobě je volí zastupitelstvo kraje.²³⁹

Rada se schází dle potřeby a je usnášeníschopná stejně jako zastupitelstvo. Stejné opatření platí i pro přijetí usnesení.²⁴⁰ Pokud nastane situace, že se rada nebude schopna sejít v usnášeníschopném počtu, protože poklesl počet radních, musí své počty na nejbližším zasedání doplnit, nebo případnou její záležitosti zastupitelstvu. Zastupitelstvo pak může ponechat výkon těchto záležitostí hejtmanovi. Pokud bude rada odvolána bez zvolení nové rady, vykonává působnost stará rada a to až do okamžiku jejím nahrazením novou radou.²⁴¹

Radě je vyhrazena tato působnost:

²³⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 246-247.

²³⁶ Počty členů jsou závislé na počtech obyvatel kraje. - § 31 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²³⁷ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 247.

²³⁸ Kraje do 600.000 obyvatel mají 9 členů a kraje nad 600.000 obyvatel pak 11 členů.

²³⁹ § 57 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁴⁰ § 58 odst. 1 a 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁴¹ § 60 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

- Starat se o řádné hospodaření kraje,
- stanovit počet zaměstnanců krajského úřadu,
- zřizovat a zrušovat komise rady,
- úkolovat a kontrolovat krajský úřad,²⁴²
- vydávat nařízení kraje,
- spolupracovat se zastupitelstvem kraje.²⁴³
- Dále může rozhodovat např. o:
 - Poskytnutí dotací a finanční výpomoci do 200.000,- Kč,
 - prominutí dluhu do 200.000,- Kč,
 - o uzavření dohody o splátkách do 18 měsíců,
 - o poskytování darů do 100.000,- Kč.²⁴⁴

Hejtman

Oproti starostovi obce, se kterým má společné mimo jiné to, že ho také volí zastupitelstvo, nestojí hejtman v čele krajského úřadu.²⁴⁵ Hejtman má svého náměstka (náměstky), který ho v případě, že nemůže funkci vykonávat, nebo když je nepřítomen, zastupuje.²⁴⁶ Hejtman má stanovenou např. tuto působnost:

- „(..) s náměstkem hejtmana podepisuje právní předpisy kraje,
- (..) na základě zmocnění v zákoně zřizuje pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány,
- (..) vykonává další úkoly v samostatné nebo přenesené působnosti, pokud jsou mu svěřeny zastupitelstvem, radou nebo tak stanoví zákon, (..).“²⁴⁷

Krajský úřad

Krajský úřad plní úkoly, které mu zadávají zastupitelstvo a rada kraje. Dále je jeho cílem pomáhat výborům a komisím. V rámci samostatné působnosti může krajský úřad rozhodovat, jen pokud k tomu byl zmocněn zvláštním zákonem²⁴⁸ nebo krajským zřízením.²⁴⁹

²⁴² V oblasti samostatné působnosti.

²⁴³ § 59 odst. 1 písm. a, b, d, e, k, l, zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁴⁴ § 59 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁴⁵ § 61 odst. 2 a § 68 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁴⁶ § 64 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁴⁷ § 61 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁴⁸ Například § 22 odst. 7 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

²⁴⁹ § 66 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

Krajský úřad se personálně skládá z ředitele a zaměstnanců kraje, kteří jsou do něj zařazeni. Vnitřně je krajský úřad tvořen odbory a odděleními. Ředitele krajského úřadu stojí v jeho čele a je zaměstnancem kraje. Je to právě on, kdo nese zodpovědnost za plnění úkolů, které byly úřadu zadány.²⁵⁰

Ředitel krajského úřadu:

- a) „(..) podává Ústavnímu soudu návrh na zrušení nařízení obce za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem,
- b) podává Ústavnímu soudu návrh na zrušení nařízení obce za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem,²⁵¹
- c) podle zvláštních předpisů plní vůči zaměstnancům kraje zařazeným do krajského úřadu funkci statutárního orgánu zaměstnavatele,
- d) stanoví podle zvláštních předpisů platy zaměstnancům kraje zařazeným do krajského úřadu,
- e) je nadřízeným všech zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu a kontroluje jejich činnost,
- f) vydává zejména organizační a pracovní řád, spisový řád a skartační řád krajského úřadu,
- g) je oprávněn předkládat radě návrhy na vydání nařízení kraje,
- h) určuje po projednání s hejtmanem své zástupce,
- i) plní úkoly uložené mu zastupitelstvem, radou nebo hejtmanem,
- j) plní úkoly stanovené v samostatné působnosti zastupitelstvem a radou a další úkoly stanovené zákonem.“²⁵²

Zvláštní orgány kraje

Zde platí obdobná ustanovení jako u zvláštních orgánů obce. Zřizuje je hejtman a v jejich čele může být pouze osoba, která má odbornou způsobilost v dané oblasti působnosti. V určitých případech je stanoveno, že v čele stojí přímo hejtman. Zvláštními orgány kraje je například

²⁵⁰ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 161.

²⁵¹ § 125 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²⁵² § 69 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

Bezpečnostní rada kraje²⁵³ a povodňová komise²⁵⁴ kraje. V obou případech je pak předsedou hejtman kraje.²⁵⁵

Orgány zastupitelstva a rady kraje

Opět jako u obcí i zde je možnost, aby si zastupitelstvo a rada zřídili své orgány. V případě zastupitelstva se též rovná o výbor a u rady o komisi. Na rozdíl od obce má zastupitelstvo kraje povinnost zřídit více výborů. Pravidlo je, že povinně zřizované výbory musejí být nejméně 5 členné. Jedná se o:

– Finanční výbor:

Jeho členy nemůžou být hejtman, náměstci hejtmána, ředitel krajského úřadu a ani osoby, které mají na starosti rozpočtové a účetní práce. Výbor má na starosti kontrolu hospodaření, finanční kontrolu právnických osob zřízených krajem. Kontroluje, jak jsou využívány dotace, které dostala od kraje obec. Plní úkoly ve finanční oblasti, které mu zadalo zastupitelstvo.²⁵⁶

– Kontrolní výbor:

Stejně jako u kontrolního výboru, ani zde nemohou jeho členy být hejtman, náměstci hejtmána, ředitel krajského úřadu a ani osoby, které mají na starosti rozpočtové a účetní práce. Kontrolní výbor je tu od toho, aby dohlížel na to, jak se plní usnesení zastupitelstva a usnesení rady. Má na starosti kontrolu nad tím, jak ostatní výbory a krajský úřad dodržují předpisy. Plní úkoly, jaké mu zastupitelstvo uloží.²⁵⁷

– Výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost

„(..) v návaznosti na demografický vývoj a vývoj zaměstnanosti posuzuje a vyjadřuje se k síti škol a školských zařízení, studijních a učebních oborů a k jejich změnám v působnosti kraje, předkládá návrhy na zkvalitnění péče poskytované školami a školskými zařízeními, popřípadě předškolními zařízeními, které kraj zřizuje, vyjadřuje se k záměrům na poskytování dotací v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu, projednává zprávy o výsledcích výchovně vzdělávací činnosti škol, školských zařízení a předškolních zařízení,

²⁵³ § 24 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

²⁵⁴ § 80 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

²⁵⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 250.

²⁵⁶ § 78 odst. 3 a 4 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁵⁷ § 78 odst. 3 a 5 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

*keré kraj zřizuje, plní další úkoly v oblasti výchovy a vzdělávání, kterými jej pověří zastupitelstvo.*²⁵⁸

- Výbor pro národnostní menšiny. „Kraj, v jehož územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 5 % občanů kraje hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny, pokud o to písemně požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin, ledaže tuto podmínku nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad národnostních menšin.“²⁵⁹ I přes toto ustanovení je nutno upozornit, že případné rozhodnutí zastupitelstva o tom, zda tento výbor zřídí, není soudně přezkoumatelným rozhodnutím správního orgánu.²⁶⁰

Ustanovení o komisích rady kraje se shodují s obecním zřízením, proto je není třeba samostatně rozvádět.

4.3. Nové územně správní členění státu

Vzhledem k období, ve kterém tato vznikala, je důležité upozornit i na novou právní úpravu účinnou od 1. 1. 2021, neboť tato úprava řeší mimo jiné i dvojí pojetí krajů v ČR, jak bylo zmínováno výše a bude podrobněji probráno zde. V souvislosti s územními samosprávnými celky je potřeba zmínit územně správní členění, neboť právě podle území a jeho vymezení se pak vymezuje i územní působnost těchto celků.

4.3.1. Stav do konce roku 2020

Z pohledu územního členění je toto členění obsaženo ve více právních předpisech, a jejich terminologie či vymezení se vždy nemusí shodovat. Dle Ústavy se Česká republika člení na obce a kraje.²⁶¹ Do tohoto vymezení však zasahuje i zákon o územním členění státu.²⁶² Tento zákon rozděluje území české republiky na:

- kraje (ty se dělí na okresy),

²⁵⁸ § 78 odst. 6 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁵⁹ § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

²⁶⁰ „Rozhodnutí zastupitelstva kraje o zřízení (či nezřízení) výboru pro národnostní menšiny není individuálním správním aktem, který by mohl zasáhnout do subjektivních veřejných práv spolku na prosazování národnostní menšiny (...) na sebeurčení, který požádal o zřízení výboru ve smyslu § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích. Takové rozhodnutí zastupitelstva kraje tudíž není ani soudně přezkoumatelným „rozhodnutím“ správního orgánu ve smyslu § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.“ – judikát Krajského soudu v Brně 62 A 243/2017.

²⁶¹ Čl. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., ústava České republiky.

²⁶² Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

- okresy (ty se dělí na obce a vojenské újezdy),
- obce,
- vojenské újezdy.²⁶³

Vymezení obce, stejně jako vojenského újezdu, již bylo rozebráno výše a legislativa se v tomto pojmu shoduje. Problém nastává s pojmem kraj. Z pohledu Ústavy se krajem myslí kraj, jako vyšší územně samosprávný celek dle zákona o krajích, potažmo zřizovacího zákona.²⁶⁴ Z tohoto pohledu je vyšších územně samosprávných celků 14. Oproti tomu zákon o územním členění státu také mluví o krajích, ale krajů zná jenom 7 a území hlavního města Prahy tvoří samostatnou územní jednotku.²⁶⁵ Důležité je upozornit, že členění podle zákona o územním členění státu je důležité např. pro krajské soudy, jejichž obvody jsou vymezeny právě dle těchto krajů.²⁶⁶

Zajímavá je role okresů. Území okresů slouží k vymezení jednotlivých krajů a to v obou jejich pojetí.²⁶⁷ Stejně tak jsou i územími okresů vymezeny obvody okresních soudů.²⁶⁸ Okresy jsou vymezeny obcemi a vojenskými újezdy.²⁶⁹ Přesné vymezení okresů najdeme ve vyhlášce ministerstva vnitra ze dne 18. prosince 2002.²⁷⁰

4.3.2. Stav od 1. 1. 2021

Novou úpravu přinese zákon ze dne 29. ledna 2020 o územně správním členění státu.²⁷¹ Tento zákon, který nabyde účinnosti 1. 1. 2021 zavádí nové členění správních obvodů na území České republiky. Tento zákon nově zavádí územně správní členění:

- (1) „Území České republiky se pro výkon státní správy člení na správní obvody krajů.
- (2) Správní obvod kraje s výjimkou správního obvodu hlavního města Prahy se člení na správní obvody obcí s rozšířenou působností.

²⁶³ § 1 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

²⁶⁴ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona.

²⁶⁵ § 2 a 3 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

²⁶⁶ Příloha č. 2, zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

²⁶⁷ Srov. Čl. 1 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona a § 14 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

²⁶⁸ Příloha č. 3, zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

²⁶⁹ § 1 vyhlášky č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy.

²⁷⁰ Přílohy č. 1 a 2 vyhlášky č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy.

²⁷¹ Zákon č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu).

- (3) *Správní obvod obce s rozšířenou působností je vymezen výčtem území obcí a vojenských újezdů.*
- (4) *Území obce a území vojenského újezdu je vymezeno hranicí jednoho nebo více souvislých katastrálních území.*²⁷²

A dále pak:

- (1) *„Prostřednictvím správních obvodů obcí s rozšířenou působností jsou vymezeny okresy.*
- (2) *V hlavním městě Praze jsou na úrovni okresů vymezeny prostřednictvím správních obvodů městských částí obvody.*²⁷³

Dále v sobě tento zákon pak nabízí výčet a stanovení jednotlivých správních obvodů.²⁷⁴ Tímto zákonem pak bude zákon o územním členění státu zrušen a tím bude i vyřešena otázka dvojího pojetí krajů.

Přijetí tohoto zákona se jeví jako velice správný krok, kterým bude zabráněno zmatečné orientaci v členění republiky. Jedná se o krok správným směrem a vymezení okresů obcemi s rozšířenou působností je dle mého názoru nejlepším možným řešením. Jediné co by šlo novému zákonu vytknout je pouze to, jak dlouho se na něj čekalo.

²⁷² § 1 zákona č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu).

²⁷³ § 2 zákona č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu).

²⁷⁴ § 4-6 zákona č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu).

5. Vývoj organizované občanské společnosti

Jak již bylo uvedeno v kapitole „Základní pojmy“ je neziskový sektor součástí pojmu občanské společnosti. Snahy organizovanou společnost sahají do středověku, kde měla vliv tradice křesťanské charity. Církev a jejich charitu podporovali a doprovázeli králové, šlechta a města. Nenáboženské občanské aktivity měly ve středověku podobu cechů nebo městských spolků, ale stále byly v menším množství, než náboženské. Tak tomu bylo až do 19. století, kdy začali převládat občanské aktivity.

Právě v 19. století se staly občanské spolky silnou zbraní při národním obrození. Nejvíce občanským aktivitám svědčilo období revolučních vět 1848-1849. O pár let později byl vydán zákon o právě spolčovacím.²⁷⁵ Nové spolky, které vznikly dle „(..) *spolkového zákona více zapotřebí k utvoření spolku povolení správy státní, která si ponechala jen právo zakazovati a rozpouštění takové spolky, které se přiči právu nebo zákonu, nebo které jsou státu nebezpečny.*“²⁷⁶ Zajímavostí je, že tento zákon zůstal v platnosti až do roku 1951. Tím se jednalo o nejdéle působící právní akt z oblasti spolčování občanů. Ke konci 19. století vzniká Sokol²⁷⁷ a počátkem 20. století pak další do současnosti působící spolky – Junák (skaut),²⁷⁸ Československý červený kříž²⁷⁹ a další.²⁸⁰

Období první republiky bývá označováno jako zlatý věk pro neziskový sektor. Spolkové i nadační organizace narůstaly ve velkém tempu. Většinou organizace vznikaly na základě národnostního principu a to díky tomu, že ve vzniklém Československu²⁸¹ žilo společně spoustu národností. Rovněž vznikají neziskové organizace, které se inspirovaly v zahraničí. Občanská společnost se ocitla v zlatém čase. Neziskový sektor se více zaměřoval na sociální problémy, děti a mládež, ale i na osvětu, kulturu a v menších obcích tak byl centrem zábavy.²⁸²

²⁷⁵ Zákon č. 106/1867 ze dne 15 listopadu - Obsaž. v částce LVIII. zákonníka říšského, č. 134, str. 377, vyd. a rozesl. dne 24. listopadu 1867.

²⁷⁶ MARŠÍK, Boh. Právo spolkové a shromažďovací. Praha: B. Kočí v Praze, 1909. s 6.

²⁷⁷ Vznik 16. února 1862.

²⁷⁸ Vznik 15. června 1914.

²⁷⁹ Vznik 1. února 1919.

²⁸⁰ POSPÍŠILOVÁ, Tereza a Magdaléna ŠŤOVÍČKOVÁ. Příběhy budování občanského sektoru v České republice po roce 1989. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4427-1. s 44-45.

²⁸¹ 28. října 1918

²⁸² FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1. s 18-19.

Pokud bylo období první republiky zlatým věkem pro občanské společnosti, tak období protektorátu Čechy a Morava byl pravým opakem. Autonomní občanská společnost byla potlačena, spolky byly zakázány a majetek spolků i jejich členů zabavován. Zejména s velkým odporem se setkaly spolky vlastenecké, které nesouhlasily s politickým režimem. Násilnost právě jejich potlačení v sobě skrývala strach režimu.²⁸³ Neziskové organizace, které nebyly zrušeny, sloužily státní moci a byly silně v rukou státu. V období po druhé světové válce ukázali občané svoji sílu, neboť veškeré spolky a aktivity se rychle obnovily do předválečného stavu. Došlo k obnovení přes 10.000 spolků.²⁸⁴

V období komunismu po druhé světové válce dochází k situaci, kdy nelze říci, že by došlo k absenci občanské společnosti, ale spíše její nefunkčnosti. V komunistickém Československu došlo ke vzniku Národní fronty, pod kterou spadala všechna sdružení. Přesto, že komunismus neuznával občanské aktivity z dnešního pohledu, jako svobodné aktivity bez zásahu a dozoru, je paradoxní, že většina občanů byla členem až tří organizací najednou. To bylo způsobeno systémem, který fungoval tak, že sdružení spadala pod velké masové organizace, které byly pod dohledem a nadvládou politické garnitury a tím docházelo k jejich politizaci.²⁸⁵ Celé toto období lze shrnout do věty „*Co nedokončil nacionalismus a fašismus, dokonal komunismus.*“²⁸⁶

Občanská společnost se během komunismu snažila vymanit z utlačovaného postavení, ale to se jí dařilo až v osmdesátých letech. V těchto dobách se občanská aktivita dostávala do všech oblastí společenského života. Rozvoj těchto aktivit vedl k podlamování komunistické moci a tím i k jejich liberalizaci. Úplné liberalizace se občanské aktivity dočkaly až po pádu komunistického režimu v roce 1989.²⁸⁷

²⁸³ POSPÍŠILOVÁ, Tereza a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ. Příběhy budování občanského sektoru v České republice po roce 1989. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4427-1. s 45.

²⁸⁴ FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1. s 19.

²⁸⁵ Jako příklad můžeme uvést „(..) gymnazista, který měl zájem o botaniku, mohl mít k dispozici mikroskop, ale jen jako účastník zájmového kroužku SSM, tedy organizace politicky konformní s režimem a pod kontrolkou KSČ.“ - MÜLLER, Karel B. Češi a občanská společnost: pojem, problémy, východiska. Vyd. 2. Praha: Triton, 2003. Filosofická setkávání. ISBN 80-7254-387-3. s 193.

²⁸⁶ MÜLLER, Karel B. Češi a občanská společnost: pojem, problémy, východiska. Vyd. 2. Praha: Triton, 2003. Filosofická setkávání. ISBN 80-7254-387-3. s 192.

²⁸⁷ FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1. s 20.

Úplná volnost byla ve vztahu k neziskovému sektoru stvrzena v roce 1990 a to přijetím zákona o sdružování občanů.²⁸⁸ Vydání zákona o sdružování občanů uvolnilo vlnu vydávání nových zákonů upravujících občanské aktivity. V roce 1991 to tak byl Zákon o sdružování v politických stranách²⁸⁹ a následovaly zákony o svobodě náboženské víry a o náboženských společnostech,²⁹⁰ o registraci církví.²⁹¹ Po roce 1995 se přidává zákon o obecně prospěšných společnostech²⁹² a zákon o nadacích a nadačních fondech.²⁹³ Všechny jmenované zákony obsahují vymezení právní formy neziskových organizací.²⁹⁴

²⁸⁸ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

²⁸⁹ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

²⁹⁰ Zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností.

²⁹¹ Zákon č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností.

²⁹² Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

²⁹³ Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech).

²⁹⁴ FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1. s 20-21.

6. Neziskové organizace

Dříve, než se pustíme do vymezení neziskových organizací, je třeba se chvíli zastavit a zamyslet přímo nad tímto slovním spojením. Neziskové organizace. Znamená to, že se jedná o organizace, které nemají žádný zisk? Nebo se jedná o organizace, které zisk mít vůbec nemohou? A co když organizace začne jako nezisková a skončí jako zisková? Odpověď na tyto otázky nalezneme poměrně lehce a to ve špatném vyložení slova „neziskový“, respektive v jeho špatném překladu. Z původního anglického spojení „non-profit sector“ či „non for profit sector“ často v překladech vznikne na první pohled správný překlad „neziskový sektor“. Zde je třeba zdůraznit, že v angličtině není tento pojem vnímán jako neziskový, ale spíše jako „jiný, než výdělečný“.

Bohužel se zde dostáváme do problému v tom, že se zatím nepodařilo najít vystihující český ekvivalent, které by zároveň nebyl zbytečně víceslovný. Nesmíme zapomínat na to, že samotný pojem „neziskovost“ české právo nezná. Pokud by se měl najít jakýsi kompromisní výraz, mohl by jím být výraz, používaný účetními předpisy, „nevýdělečný“. Ani tento výraz by nebyl přímo přesný, ale je aspoň právu znám a běžně užíván.²⁹⁵ Pokud se tedy v této práci bude používat pojem „neziskové organizace“ bude se jimi myslet organizace, jejichž hlavním cílem není dosažení zisku.

6.1. Pojem nezisková organizace

„Pro skupinu organizací, jejichž hlavním předmětem činnosti není podnikání, se používá různých označení, jako nevýdělečné organizace, neziskové organizace, neziskové subjekty nebo také organizace neziskového sektoru apod. Společným rysem pro tento typ organizací je, že jejich hlavním posláním není dosažení zisku, přestože výsledkem hospodaření těchto organizací může zisk být.“²⁹⁶

Pro určení neziskových organizací je ale třeba splnit více znaků, než jen ten, že jejich hlavním cílem není dosažení zisku. O definici neziskových organizací se zasloužil Lester M. Salamon,²⁹⁷ který vytvořil strukturálně-operacionální definici neziskového sektoru. Dle ní je neziskový sektor tvořen organizacemi, které mají pět společných rysů:²⁹⁸

²⁹⁵ TELEČ, Ivo. Spolkové právo. Praha: C.H. Beck, 1998. Právo a hospodářství (C.H. Beck). ISBN 80-7179-194-6. s 30-31.

²⁹⁶ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 15.

²⁹⁷ Nar. 1943, sociolog, profesor na Johns Hopkins University, odborník na neziskový sektor.

²⁹⁸ FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1. s 11.

1. Institucionalizovanost – jedná se o organizace, které mají určitou strukturu.
2. Soukromá povaha – Soukromá povaha je spatřována v tom, že jsou institucionálně oddělené od státní správy a nejsou jí řízeny. Není vyloučena možnost velké podpory ze strany státu, nebo dokonce i to, že ve vedení může být státní úředník.
3. Neziskovost – případný zisk není rozdělován mezi členy organizace, ale je investován zpět do chodu organizace, aby mohla dosahovat svých cílů.
4. Autonomie a nezávislost – Jsou nezávislé. Řídí, kontrolují samy sebe, mají své postupy a svá vlastní pravidla.
5. Dobrovolnost – pracují s dobrovolnou činností. Ta může být spatřována jak ve výkonu určitých prací, tak i třeba formou darů.²⁹⁹

Dalším znakem zpravidla bývá i veřejný prospěch, ale tento už nespadá do definice neziskové organizace, protože ne všechny typy neziskových organizací ho splňují. I přes to, že veřejný zájem všechny neziskové organizace nespĺňují, tak spousta z nich veřejnému blahu prospívá.³⁰⁰ Jaký je účel neziskové organizace, předmět činnosti a hlavně, jaká je hlavní (případně vedlejší) činnost, to vše musí být zřejmé ze zakladatelského právního jednání.³⁰¹

6.2. Členění neziskových organizací

Ohledně členění neziskových organizací máme na výběr celou řadu možností. Cílem této práce není shrnout je všechny, proto bude poukázáno jen na některé. V souvislosti se shora zmiňovaným veřejným prospěchem, je možné členit na neziskové organizace na:

- **Organizace, kterou jsou vzájemně prospěšné** – hlavním cílem je uspokojovat zájmy svých členů.
- **Organizace vzájemně prospěšné** - hlavním smyslem je naplňování veřejné prospěšných cílů. Zde již cíl není vztahován na členy organizace, ale vůči široké veřejnosti.³⁰²

²⁹⁹ Srov. FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1. s 12 a KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 15.

³⁰⁰ FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1. s 12.

³⁰¹ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 15.

³⁰² Srov. FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1. s 13.

Jak již bylo zmiňováno u některých neziskových organizací, může mít stát ve vedení svého úředníka. V souvislosti s tím se nabízí další možnost členění neziskových organizací a to podle toho, jaká je účast státu na řízení neziskové organizace. Toto členění je používáno především účetními předpisy.³⁰³ Podle toho může rozlišovat:

- **Státní neziskové organizace**³⁰⁴ (např. obce, kraje, hl. m. Praha, příspěvkové organizace, organizační složky státu).
- **Nestátní neziskové organizace**³⁰⁵ (spolky podle občanského zákoníku, církve a náboženské společnosti).³⁰⁶

Vláda České republiky má pro neziskové organizace, přesněji pro nestátní neziskové organizace, svůj vlastní poradní, iniciativní a hlavně stálý orgán a tím je Rada vlády pro nestátní neziskové organizace.³⁰⁷ Rada vlády pro nestátní neziskové organizace si nechala udělat studii pro Koncepti politiky vlády vůči NNO do roku 2020. Tato studie nazvaná „Data a fakta o neziskovém sektoru v ČR“³⁰⁸ nabízí další možnosti členění neziskových organizací a to dle:

- *„Užšího vymezení neziskového sektoru:*
 - *Nadace*
 - *Nadační fondy*
 - *Obecně prospěšné společnosti*
 - *Spolky (dříve sdružení)*
 - *Církevní právnické osoby*
 - *Přidružené spolky (dříve organizační jednotky sdružení)*
- *Širšího vymezení neziskového sektoru:*

³⁰³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví + prováděcí předpisy.

³⁰⁴ Řídí se vyhláškou č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky.

³⁰⁵ Řídí se vyhláškou č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví a vyhláškou a vyhláškou č. 325/2015 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které vedou jednoduché účetnictví

³⁰⁶ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 20-21.

³⁰⁷ „Rada vlády pro nestátní neziskové organizace byla zřízena usnesením vlády z 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace, usnesením vlády z 30. března 1998 č. 223 byla poté transformována na Radu vlády pro nestátní neziskové organizace.“ - Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. Vláda České republiky [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>.

³⁰⁸ Verze k 1. 3. 2015, zpracovatel Zuzana Prouzová.

- Školské právnické osoby
- Politické strany a hnutí
- Stavovská organizace - profesní komora
- Komora (s výjimkou profesních komor)
- Zájmové sdružení právnických osob
- Honební společenstvo
- Právní formy od 1. 1. 2014:
 - Ústavy
 - Organizační složka zahraničního nadačního fondu
 - Organizační složka zahraniční nadace
 - Odborová organizace a organizace zaměstnavatelů
 - Zvláštní org. pro zastoupení českých zájmů v mezinárodních nevládních organizacích
 - Organizační jednotka odborové organizace a organizace zaměstnavatelů
 - Org. jed. zvláštní org. pro zastoupení českých zájmů v mez. nevládních organizacích
 - Zahraniční spolek
 - Mezinárodní odborová organizace
 - Mezinárodní organizace zaměstnavatelů
 - Zahraniční pobočný spolek
 - Pobočná mezinárodní odborová organizace
 - Pobočná mezinárodní organizace zaměstnavatelů³⁰⁹

Dalšími možnostmi členění neziskových organizací by např. členění z hlediska právní úpravy, či členění z hlediska vzniku.³¹⁰ Bez zajímavosti by nemělo zůstat ani členění typů neziskových organizací podle:

- Zdrojů financování – v závislosti na tom, jestli peníze pocházejí od státu, či z příspěvků dobrovolníků, nebo z úplně jiných zdrojů.

³⁰⁹ PROUZOVÁ, Zuzana. Data a fakta o neziskovém sektoru v ČR: Studie pro Koncepti politiky vlády vůči NNO do roku 2020 (verze k 1. 3. 2015) [online]. Centrum pro výzkum neziskového sektoru, Katedra veřejné ekonomie, Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf s 5.

³¹⁰ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 34-35.

- Typu výrobku/typu služby – zde je důležité, jestli organizace něco reálně vyrábí/poskytuje službu, nebo jestli má zájem na tom, aby změnila chování lidí (zdravotnická osvěta proti kouření, šetření životního prostředí, udržitelný rozvoj).
- Organizační formy
 - Dárcovské – dary tvoří primární příjem této organizace.
 - Komerční – takové organizace, za jejichž služby je žádána odměna.
 - Vzájemné – organizaci vzájemně řídí její vlastní členové.
 - Podnikatelské – řízení organizace je přenecháno kompetentním profesionálům.³¹¹

Vzhledem k velkému množství různých dělení neziskových organizací a jejich obsáhle materii, je pro potřeby této práce třeba stanovit jen určité neziskové organizace. Pro potřeby této práce se budeme zabývat těmito neziskovými organizacemi:

- Spolky,
- nadacemi,
- nadačními fondy,
- obecně prospěšnými společnostmi,
- ústavy.

Právní forma	Počet v České republice
Spolek	101 012
Pobočný spolek	26 353
Nadace	561
Nadační fond	2 089
Obecně prospěšná společnost	2 747
Ústav	1 193

Tabulka 1 – Počet vybraných neziskových organizací v České republice.³¹²

6.3. Spolek

Základní právo na to obecně se sdružovat, natož pak konkrétně se sdružovat ve spolcích, je dáno přímo Listinou základních práv a svobod.³¹³ Vzhledem k tomu, že Listina je součástí

³¹¹ HANNAGAN, Tim. Marketing pro neziskový sektor. Přeložila Jana NOVOTNÁ. Praha: Management Press, 1996. ISBN 80-85943-07-7. s 18.

³¹² Počet vybraných neziskových organizací v České republice k 31. 12. 2019 dle dat Českého statistického úřadu.

³¹³ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.

ústavního pořádku České republiky, má právo shromažďovat se ve spolcích zvýšené zákonné postavení a omezeno může být pouze na základě zákona to ještě v konkrétních podmínkách.³¹⁴ Právo na sdružování je jednou ze zásad moderní občanské společnosti, do které patří i Česká republika.

Spolky se skládají na základě tří principů:

1. princip osobního členství,
2. princip nepřerozdělování zisku,
3. členský princip a odpovědnost za závazky.

U principu osobního členství využívá spolek toho, že se jedná o osobní a dobrovolné jednání dané osoby být členem spolku. Osoby nemají žádnou povinnost do spolku vstupovat. Princip nepřerozdělování zisku, již byl zmiňován výše v této práci. Jedná se o princip, dle kterého si členové případný zisk nerozdělují mezi sebe, ale zisk směřují zpět do spolku, aby mohl vykonávat činnost, směřující k jeho cílům. I v případě, že po likvidaci spolku bude stále existovat zisk, ani tehdy nesmí být rozdělen mezi jeho bývalé členy. Posledním zmiňovaným principem je pak myšleno, že člen spolku neodpovídá za závazky spolku. Spolek je samostatná právnická osoba, která plně odpovídá svým majetkem a ne majetky svých členů.³¹⁵

Spolky u nás byly upravovány zákonem o sdružování občanů.³¹⁶ Tehdy byly spolky označovány jako občanská sdružení. S účinností občanského zákoníku, pak byl zákon o sdružování občanů zrušen³¹⁷ a občanská sdružení³¹⁸ byla transformována na zapsané spolky.³¹⁹ Tato změna právní formy musela být dokončena nejpozději do dvou let³²⁰ od účinnosti občanského zákoníku.³²¹

„Spolek lze obecně definovat jako sdružení či skupinu osob.“³²² V českém právu je od 1. ledna 2014 spolek zvláštní formou právnické osoby, určenou pro samosprávné a dobrovolné

³¹⁴ „(..) jestliže to je v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých.“ - Čl. 20 odst. 3 usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

³¹⁵ TELEČ, Ivo. Spolkové právo. Praha: C.H. Beck, 1998. Právo a hospodářství (C.H. Beck). ISBN 80-7179-194-6. s 30-44-48.

³¹⁶ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

³¹⁷ § 3080 bod 154 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³¹⁸ Organizační jednotky občanských sdružení byly transformovány na pobočné spolky.

³¹⁹ § 3045 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³²⁰ Dále byla lhůta 3 roky, která byla určena na změnu stanov a jiných dokumentů.

³²¹ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 36.

³²² Fyzických i právnických osob.

*sdružení osob vedených společným zájmem.*³²³ Spolky jsou upraveny v občanském zákoníku v části první.³²⁴ Spolek může být založen minimálně třemi osobami a v jeho názvu musí být uvedeno, že se jedná o „spolek“ (zapsaný spolek, z. s.).³²⁵ Pokud jde o název, platí, že nesmí být klamavý, musí jím být osoba odlišitelná od jiné a musí obsahovat již zmíněné označení (spolek, z. s. atd.).³²⁶ Ohledně zaměnitelnosti spolku je třeba si uvědomit, jaké mohou být spolky a jakou mohou mít potřebu se označovat. Celá řada zapsaných spolků jsou sportovní kluby, u nichž je zvykem, že se označují názvem sportu a obcí (lokací), kde působí (např. Judo Neratovice). Zde by mohlo být otázkou, zda je dostatečně odlišitelný spolek, když má v názvu stejný sport, jako některé další spolky. Ohledně obdobného případu existuje judikát Vrchního soudu v Praze.³²⁷ Dle něj je: *„Název spolku obsahující označení určitého sportu a název obce, v níž sídlí či v níž vyvíjí svou činnost, není zaměnitelný s názvy spolků (či jiných právnických osob) obsahujících označení téhož sportu a jiné obce.“* Spolek může vzniknout dvěma způsoby:

1. Shodou zakladatelů na obsahu stanov.

Stanovy musí minimálně obsahovat název a sídlo spolku, účel spolku, práva a povinnosti členů spolku, určení statutárního orgánu.

2. Pokud se na tom usnese ustavující se schůze právě se tvořícího spolku.

Minimálně se musí schůze účastnit alespoň tři osoby.³²⁸

Den vzniku spolku je den, kdy byl zapsán do veřejného rejstříku. Aby mohl být spolek zapsán do rejstříku, je potřeba, aby zakladatelé³²⁹ podali návrh.³³⁰ V případě, že od podání návrhu není spolek zapsán do 30 dnů (a nebylo vydáno rozhodnutí o odmítnutí), nastupuje právní fikce a na spolek se pohlíží jako na zapsaný a vzniklý 30. dnem od podání návrhu.³³¹

Co se týká činností spolku, můžeme činnost rozdělit na hlavní a vedlejší. Jako hlavní činnost smí spolek vykonávat jen to, co vede k uspokojování a ochraně zájmů, pro které byl založen.

³²³ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 36.

³²⁴ § 214-302 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dále na něj musíme aplikovat i § 15-22, § 118-209 a § 209-213.

³²⁵ § 214 odst. 1 a § 216 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³²⁶ §132 odst. 2. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³²⁷ 7 Cmo 369/2015 ze dne 3. 6. 2016

³²⁸ § 218, 222 a § 225 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³²⁹ Nebo osoba, která byla určena.

³³⁰ § 226 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³³¹ BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ. Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny. Olomouc: ANAG, 2013-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-819-2. s 58.

Spolky nikdy nemohou mít jako hlavní činnost podnikání nebo jinou výdělečnou činnost. Ovšem výdělečnou činnost již spolky mohou vykonávat jako svou vedlejší činnost. Toto však smí pouze za podmínky, že bude činnost sloužit k podpoře hlavní činnosti, nebo hospodárnému využití spolkového majetku.³³²

Orgány spolku mohou být rozděleny na orgány povinné a nepovinné (dobrovolné). Orgány povinné jsou statutární orgán a nejvyšší orgán. Přesná forma statutárního orgánu není stanovena. Může se jednat o orgán hromadný či jednotlivý. Zároveň zákon ani nevylučuje možnost, že bude statutární orgán i nejvyšším orgánem, pokud tak určí stanovy spolku. Nepovinné orgány jsou v zákoně výslovně zmíněny jen kontrolní komise a rozhodčí komise, ale zákon připouští i stanovení si dalších orgánů.³³³

Spolek může založit svůj pobočný spolek a to jako svou organizační jednotku. Pobočný spolek může být založen stanovami hlavního spolku. Vzniká stejně jako hlavní spolek, tedy dnem zápisu do veřejného rejstříku.³³⁴ Právní osobnost pobočného spolku je odvozena od hlavního spolku. V případě vzniku škody je třeba upozornit, že hlavní spolek nenesou odpovědnost za pobočný spolek, neboť ten má svou vlastní právní osobnost.³³⁵

Zánik spolku je postaven na tzv. dvojkolejnosti, to znamená, že nejdříve musí nastat fáze zrušení, aby mohlo dojít k zániku spolku. Pokud má být spolek zrušen a není právní nástupce (např. při fúzi spolků), bude spolek rušen s likvidací. Spolek může být zrušen dobrovolně nebo autoritativně. V případě dobrovolného rušení tak bude učiněno na základě rozhodnutí k tomu oprávněného orgánu spolku.³³⁶ U autoritativního zrušení k tomu dojde rozhodnutím soudu.³³⁷ Zákon svěřuje pravomoc rozhodnout o zrušení spolku nejvyššímu orgánu spolku, ale pouze v případě, že stanovy neříkají něco jiného.³³⁸ Spolek zaniká dnem, kdy dojde k vymazání

³³² § 217 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³³³ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 37-38.

³³⁴ § 219 a 229 odst. 1, 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³³⁵ BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ. Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny. Olomouc: ANAG, 2013-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-819-2. s 56.

³³⁶ Např. uplynutím doby, na kterou spolek vznikl, dosažením účelu, pro který byl založen, z vůle jeho členů.

³³⁷ Např. pokud spolek nutí třetí osoby k jeho podpoře, členství v něm, účasti na jeho akcích; pokud brání členům, aby ze spolku vystoupily; nebo pokud spolek vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, která narušuje veřejný pořádek.

³³⁸ RONOVSKÁ, Kateřina, Vlastimil VITOUL a Jana BÍLKOVÁ. Nové spolkové právo v otázkách a odpovědích. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-020-8. s. 150-151.

z veřejného rejstříku. V případě zániku hlavního spolku dojde k zániku pobočného spolku, ovšem nejdříve musí zaniknout ty a pak teprve může zaniknout spolek hlavní.

Spolek a to jak hlavní, tak i pobočný, má povinnost vést účetnictví. V české republice spadá většina spolků do kategorie malých a mikro účetních jednotek, proto mají povinnost vést jednoduché účetnictví. Pokud chtějí vést podvojný účetnictví, mohou se pro to dobrovolně rozhodnout. Spolkům je uloženo, že musí ve veřejném rejstříku zpřístupnit účetní závěrku.³³⁹

6.4. Nadace

Nadace je druh fundace. Fundace je pak právnická osoba, která ale není tvořena osobami, ale je vymezena majetkem, který slouží určitému účelu.³⁴⁰ Fundace může vzniknout buď na základě zákona, nebo zakladatelským právním jednáním.³⁴¹ Co je ale ona nadace? „*Nadace je většinou pojímána jako účelové sdružení majetku nadané právní osobností, jež je charakterizováno třemi základními prvky: účelem, majetkem a organizací.*“³⁴²

Účel nadace je její základní stavební kámen. Jedná se o projev nadační svobody zakladatele. Účel je v zákoně vymezen tak, že musí být užitečný a to buď společensky, nebo hospodářsky. Dle znění zákona lze rozeznat dvojí určení účelu a to veřejně prospěšný účel nebo dobročinný účel. O veřejně prospěšném účelu hovoříme, pokud má za cíl podporu obecného blaha. Dobročinný účel naopak podporuje jednotlivě či jinak určené osoby.³⁴³ V praxi se však vyskytují nadace, které podporují jak veřejně prospěšné, tak i soukromě prospěšné účely. Příkladem jsou rodinné nadace.³⁴⁴ Účelem nadace nikdy nemůže být podpora politických subjektů,³⁴⁵ ani pouze výlučně výdělečná činnost.³⁴⁶

Majetek nadace je tvořen nadační jistinou a ostatním majetkem. „*Nadační jistinu tvoří soubor předmětů vkladů do nadace, popřípadě i nadačních darů. Nadační jistina musí mít celkovou*

³³⁹ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 39.

³⁴⁰ § 303 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁴¹ § 303 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁴² RONOVSÁ, Kateřina. Metamorfózy nadačního práva v Evropě a České republice na počátku 21. století. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7747-8. s 47.

³⁴³ § 306 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁴⁴ RONOVSÁ, Kateřina. Metamorfózy nadačního práva v Evropě a České republice na počátku 21. století. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7747-8. s 49.

³⁴⁵ Politických stran a hnutí.

³⁴⁶ § 306 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

*hodnotu odpovídající alespoň výši 500 000 Kč.*³⁴⁷ Nadační jistina musí být vyjádřitelná v penězích a po tomto vyjádření ji nazýváme nadačním kapitálem. Nadační kapitál se zapisuje do veřejného rejstříku. Majetek nadace slouží k zabezpečení její činnosti, k poskytování nadačních příspěvků, k vlastní správě a k dalšímu, podle stanovení nadační listiny a statutu nadace.

Organizaci nadace tvoří orgány nadace, kterými jsou správní rada, dozorčí rada a revizor. Statutárním orgánem nadace je správní rada, která je zároveň i výkonným orgánem. Pokud nestanoví nadační listina jinak, tak jí patří všechny pravomoci, které nestanovila jiným orgánům. Funkční období správní rady je stanoveno nadační listinou, ale pokud není stanoveno je pětileté. Správní rada musí mít minimálně tři členy.³⁴⁸ Obecně nesmějí být členy správní rady osoby, které jsou členy dozorčí rady, zaměstnanci nadace, pokud nejsou ve vztahu k nadaci bezúhonné. Toto obecné pravidlo však může být vyloučeno v nadační listině.³⁴⁹

Založení nadace probíhá na základě nadační listiny. Tou může být buď zakládací listina, nebo pořízení pro případ smrti.³⁵⁰ Nadace může být založena jednou nebo i více osobami, pakliže má zakládací listina formu veřejné listiny.³⁵¹ Minimálně musí obsahovat:

- a) *„název a sídlo nadace,*
- b) *jméno zakladatele a jeho bydliště,*
- c) *vymezení účelu, pro který se nadace zakládá,*
- d) *údaj o výši vkladu každého zakladatele,*
- e) *údaj o výši nadačního kapitálu,*
- f) *počet členů správní rady i jména a bydliště jejich prvních členů a údaj, jakým způsobem členové správní rady za nadaci jednají,*
- g) *počet členů dozorčí rady i jména a bydliště jejich prvních členů, případně, není-li dozorčí rada zřizována, jméno a bydliště prvního revizora,*
- h) *určení správce vkladů a*

³⁴⁷ § 336 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁴⁸ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 41.

³⁴⁹ § 363 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁵⁰ „Pořízení pro případ smrti jsou závěť, dědická smlouva nebo dovětek.“ - § 1491 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁵¹ § 309 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

- i) *podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně okruh osob, jimž je lze poskytnout, nebo okruh činností, jež nadace může vzhledem k svému účelu vykonávat, anebo určení, že tyto náležitosti stanoví statut nadace.* ³⁵²

Stejně jako spolek, tak i nadace vzniká dnem, kdy je zapsána do veřejného rejstříku. Vnitřním předpisem, který upravuje organizační záležitosti, dává pravomoci orgánům nadace a stanovuje další možnosti nadace, je statut. Statut je rovněž uložen do sbírky listin.³⁵³ Ohledně názvu nadace platí, že její název musí přímo obsahovat slovo „nadace“. Zákon k tomu uvádí, že obecně názvy nadací vypovídají o jejím účelu.³⁵⁴

Nadace může být zrušena více způsoby. Nadace se zruší, pokud bylo dosaženo jejího účelu. V tom případě se správní rada dohodne na likvidátorovi.³⁵⁵ Dále může být nadace zrušena dobrovolným rozhodnutím, které vydá příslušný orgán nadace. V neposlední řadě nařídí likvidaci nadace soud a to jednak na návrh osoby, která k tomu má právní zájem, ale může tak i učinit bez návrhu a to ve stanovených případech.³⁵⁶ Zánik nadace nastává dnem, kdy je nadace vymazána z veřejného rejstříku.³⁵⁷

6.5. Nadační fond

Jedná se organizovaný útvar, který má právní osobnost a je to specifická forma fundace. Nejen názvem, ale i povahou má velice blízko k nadaci. Ustanovení zákona ohledně nadačních fondů, jsou velice stručná, ovšem musím k nim připočítat i obecná ustanovení o právnických osobách.³⁵⁸ Nadační fond, může být založen pouze k účelu, která je užitečný buď hospodářsky, nebo společensky. V jeho názvu musí být uvedeno „nadační fond“.³⁵⁹

Založit nadační fond lze dvěma způsoby a to buď zakládací listinou, nebo porčením pro případ smrti. Obsahové náležitosti zakládací listiny jsou prakticky shodné s náležitostmi nadační listiny. Výjimku tvoří pouze možnost, že do zakládací listiny je zapisován případný nepeněžité

³⁵² § 310 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁵³ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 40.

³⁵⁴ § 308 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁵⁵ § 377 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁵⁶ § 172 a 377 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁵⁷ § 185 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁵⁸ RONOVSÁ, Kateřina. Metamorfózy nadačního práva v Evropě a České republice na počátku 21. století. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7747-8. s 110-111.

³⁵⁹ § 394 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

předmět vkladu.³⁶⁰ Vznik nadačního fondu je rovněž stejný jako u nadace nebo spolku a ke vzniku dojde dnem zápisu do veřejného rejstříku. Majetek nadačního fondu tvoří dary a vklady. Na rozdíl od nadace nemusí nadační fond zřizovat nadační kapitál.³⁶¹

„Od nadace se nadační fond liší ještě i v dalších aspektech:

- *(..) zákon upravuje jen minimum speciálně pro nadační fondy, zbývající záležitosti lze upravit v zakládací listině (organizační struktura, způsob rozdělování nadačních příspěvků atd.),*
- *neslouží trvalému účelu, nadační fond může být založen pouze k dosažení konkrétního časově omezeného účelu,*
- *statut nadačního fondu nemusí být vydáván, upraví-li náležitosti v dostatečném rozsahu zakládací listina,*
- *majetek nadačního fondu může být spotřebován celý, jeho minimální hodnota při založení není stanovena,*
- *v případě orgánů nadačního fondu není jejich minimální počet zákonem stanoven, stejně tak není stanovena délka funkčního období,(..)*
- *(..) není možná změna právní formy nadačního fondu na nadaci.“³⁶²*

6.6. Obecně prospěšná společnost

Obecně prospěšné společnosti mají podobu jakýchsi posledních Mohykánů, neboť právně „žijí“ už jen obecně prospěšné společnosti, které vznikly dle staré právní úpravy a nové už vzniknout nemohou. Obecně prospěšné společnosti (dále pouze „OPS“) byly zřízeny zákonem o obecně prospěšných společnostech.³⁶³ V roce 2014 však byl tento zákon zrušen,³⁶⁴ avšak občanský zákoník stanovil, že OPS nemusí zaniknout a jejich práva a povinnosti se řídí dle poslední platné úpravy zákonem o obecně prospěšných společnostech.³⁶⁵

OPS jsou právnické osoby, které musely splnit tři podmínky:

- a) byly založeny podle zákona o OPS,

³⁶⁰ § 395 a 396 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁶¹ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 42.

³⁶² KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 42-43.

³⁶³ Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁶⁴ § 3080 bod 163 a 164 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁶⁵ § 3050 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

- b) pokud poskytují obecně prospěšné služby všem a to podle jasně daných podmínek, které byly známy předem,
- c) jejich zisk nesmí být rozdělen mezi její členy.³⁶⁶

OPS musela splnit podmínku obecně prospěšného cíle. „*Jakkoliv je každá definice z povahy věci schématická, a tudíž nutně nepřesná, obecně (veřejně) prospěšný cíl směřující k dosažení obecného (veřejného) blaha zejména na poli sociálním, humanitárním, kulturním, vědeckém, ekologickém, sportovním nebo jiném; dále lze uvést ochranu tradic, ochranu lidských práv, podporu náboženských účelů (nikoliv však hlásání náboženské nesnášenlivosti) atp. Přitom musí jít o cíl „obecně, resp. „veřejně prospěšný“, nikoliv ovšem „vzájemně prospěšný“ nebo „soukromě prospěšný“ (..).*“³⁶⁷

Zákon o OPS stanovuje, že nikdo si nemůže činit nárok na majetek, ani na zisk z činnosti OPS. S majetkem se váží další omezení. OPS nemohla být založena pouze pro účely tzv. daňové optimalizace. Rovněž jak to bývá u neziskových organizací, nemůže OPS podnikat, jako svůj hlavní předmět, ale pouze tak smí činit doplňkovou činností. Důležité je, aby podnikání nebylo ve zjevně větším poměru, než je hlavní předmět činnosti.³⁶⁸

V názvu OPS musí být uvedeno, že se jedná o veřejně prospěšnou společnost (postačí i zkratka „o. p. s.“) Zakladateli mohli být jak fyzické osoby, právnické osoby, tak zákon výslovně zmínil jako další subjekt i Českou republiku. Vznik OPS byl spojen se dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností, stejně jako je její zánik,³⁶⁹ který je spojen se dnem výmazu z tohoto rejstříku.³⁷⁰

Orgány OPS jsou ředitel,³⁷¹ správní rada³⁷² a dozorčí rada.³⁷³ Ředitel je jmenován správní radou, jedná za OPS a jejím statutárním orgánem. Ředitelem může být pouze bezúhonná³⁷⁴ fyzická

³⁶⁶ § 1 odst. 1 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁶⁷ DVOŘÁK, Tomáš. Obecně prospěšná společnost. 3., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právnické osoby. ISBN 978-80-7357-598-4. s. 17.

³⁶⁸ DVOŘÁK, Tomáš. Obecně prospěšná společnost. 3., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právnické osoby. ISBN 978-80-7357-598-4. s. 17-18.

³⁶⁹ Zániku předchází zrušení s likvidací nebo zrušení bez likvidace. - § 7 odst. 2 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁷⁰ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 61-62.

³⁷¹ § 9a zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁷² § 10 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁷³ § 15 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁷⁴ Fyzická osoba nesměla být odsouzena pro úmyslný trestný čin.

osoba, která nesmí být členem správní ani dozorčí rady. Ředitel se může s poradním hlasem účastnit zasedání obou rad. Výkon funkce ředitele je ve vztahu k OPS upraven smluvně.³⁷⁵

Pro členy správní rady platí stejné náležitosti, jako pro ředitele, je však stanoven jejich minimálně počet a to na tři osoby. Může jich být i více, ale vždy musí být tento počet dělitelný třemi. Ani člen správní rady nemůže být členem dozorčí rady. Členové správní rady mají uloženu povinnost, že musí činit vše s péčí řádného hospodáře.³⁷⁶ Pokud by nastaly o tomto jednání pochybnosti, musel by daný člen dokázat, že skutečně jednal podle této zásady. Členové správní rady mají určené tříleté funkční období, a pokud není stanoveno v zakládací listině jinak, mohou být ve funkci opakovaně. Pokud při hlasování správní rady dojde k nerozhodnosti, může rozhodnout hlas předsedy správní rady, nebo může zakládací listina určit jinak.³⁷⁷ Působnost správní rady je vymezena v § 13 a 14 zákona o OPS.

Kontrolním orgánem OPS je dozorčí rada, která musí být opět minimálně trojčlenná a její vyšší počet musí být dělitelný třemi. Jmenování členů dozorčí rady určuje zakládací listina, a pokud ta mlčí, tak je jmenuje přímo zakladatel.³⁷⁸ Působnost dozorčí rady je vymezena v § 16 zákona o OPS.

OPS mohou vést jednoduché účetnictví (malá a mikro účetní jednotka), pokud se nejedná o účetní jednotku, která má povinnost, aby jí účetní závěrku schvaloval auditor. Může nastat ale situace, kdy i těmto účetním jednotkám bude muset schvalovat účetní závěrku a výroční zprávu auditor.³⁷⁹ Tomu tak bude u těch OPS, které:

- „(..) jsou příjemci dotací z veřejných rozpočtů nad hranici 1 milionu Kč (..),
- (..) které nezřídily dozorčí radu,
- nebo překročily výši čistého obrátu 10 milionů Kč.“³⁸⁰

³⁷⁵ § 9a zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁷⁶ „(..) výkon vědomé rozhodovací činnosti na základě dostatečných informací, konané v dobré víře ve prospěch o. p. s. bez preferování vlastních soukromých zájmů, opírající se o racionální základy, vykonávané odborně, po všech stránkách profesionálně, při zachování povinné mlčenlivosti, zejména pak dodržení povinné mlčenlivosti, ale i zachování dobré pověsti o. p. s. a nevyzrazení jakýchkoliv jiných neveřejných informací. - DVOŘÁK, Tomáš. Obecně prospěšná společnost. 3., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právnícké osoby. ISBN 978-80-7357-598-4. s. 52.

³⁷⁷ § 10-11 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁷⁸ § 15 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

³⁷⁹ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s. 62.

³⁸⁰ DVOŘÁK, Tomáš. Obecně prospěšná společnost. 3., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právnícké osoby. ISBN 978-80-7357-598-4. s. 86.

6.7. Ústav

Podkapitola o ústavu je v této práci záměrně řazena za obecně prospěšnou společnost, neboť se dá říci, že je to její „nástupce“. Na to odkazuje i ustanovení občanského zákoníku, které umožňuje OPS změnu právní formy právě na ústav.³⁸¹ Stejně jako OPS tak i ústav poskytuje činnost, která je užitečná ať už hospodářsky, nebo společensky. K tomu využívá svou osobní a majetkovou složku. Pro ústav platí, že jeho činnost musí být dostupná každému a to na základě předem určených podmínek.³⁸²

Pokud jde o to, kam ústav zařadit, musíme ho zařadit jako právnickou osobu na pomezí korporace a fundace.³⁸³ Ústav v sobě totiž využívá prvek osobní, kterým se vyznačují korporace a prvek majetkový, který je typický ro fundace. Osobní prvek je tvořen zaměstnanci ústavu, kteří nejsou členy ústavu, ale starají se o chod ústavu. Ohledně majetku neplatí pro ústav omezení jako u nadací. Stejně jako u výše uvedených neziskových organizací, ani ústav nesmí mít podnikání jako hlavní činnost. V případě, kdy ústav dosáhne zisku, může ho použít pouze pro svou správu a pro naplnění svých cílů. Pokud bude ústav ve své vedlejší činnosti podnikat, nesmí tím být omezeno poskytování služeb v jeho hlavní činnosti. V jeho názvu také musí být uvedeno, že se jedná o „zapsaný ústav“ („z. s.“).

Ústav je zakládán zakládací listinou, či pořízením pro případ smrti, a může ho založit stát³⁸⁴, fyzická osoba i právnická osoba. Zakládací listina musí obsahovat minimálně název, hlavní (případně i vedlejší) účel, výši vkladu, počet členů správní rady,³⁸⁵ a organizační strukturu.³⁸⁶ Vzniká opět dnem zápisu do veřejného rejstříku.

Orgány ústavu jsou povinně ředitel a správní rada. Dobrovolně může v ústavu být zřízena dozorčí rada. Jako v předchozích případech, i zde je ředitel statutárním orgánem společnosti a smí se jím stát pouze osoba, která nebyla odsouzena za úmyslný trestný čin. Ředitele volí a odvolává

³⁸¹ Dále se mohou transformovat na nadaci či nadační fond. - § 3050 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁸² § 402 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁸³ BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ. Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny. Olomouc: ANAG, 2013-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-819-2. s 62.

³⁸⁴ „Stát může založit ústav (..) anebo se může zúčastnit na takovém založení jen s předchozím souhlasem vlády. Vláda současně stanoví, které ministerstvo bude za stát vykonávat funkci zakladatele (..)“. - § 29 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

³⁸⁵ Musí k nim připojit i jména, příjmení a bydliště. - § 405 odst. 1 písm. d) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁸⁶ Pokud tak není stanoveno statutem ústavu. - § 405 odst. 1 písm. e) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

správní rada, která je pro ústav jeho nejvyšším orgánem.³⁸⁷ Funkční období správní rady je tříleté, ale může být zakladatelským jednáním stanoveno jinak. Stejně tak může zakladatelské jednání určit, zda lze členy správní rady volit opakovaně. Výjimku zde tvoří případy, kde své členy volí přímo sama správní rada, v tomto případě může být daný člen zvolen maximálně ve dvou funkčních obdobích po sobě.³⁸⁸ Působnost správní rady je obsažena v § 410-413.

Zákon nevěnuje ústavům rozsáhlou úpravu a i proto stanovuje, že v neupravených právních poměrech se pro ústavy použijí ustanovení pro nadace, s výjimkou nadační listiny a nadačního kapitálu.³⁸⁹ Podle druhu jednotky je ústav povinen vést účetnictví a dle velikosti mu připadá povinnost ověření účetní jednotky auditorem. Ústav má povinnost vést oddělené účetnictví o hlavní činnosti, oddělené činnosti a nákladech na správu.³⁹⁰

³⁸⁷ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 41-42.

³⁸⁸ § 409 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁸⁹ § 418 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁹⁰ KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0. s 45.

7. Neziskový sektor a hlavní město Praha

Pro velkou obsáhlost bylo potřeba se při tvorbě práce na téma „Neziskový sektor a územní samospráva“ zaměřit na menší okruh, než je území celé republiky. Následující část práce se proto bude zabývat spoluprací neziskových organizací s hlavním městem Prahou a to na konkrétních příkladech. Pro téma práce jsem vybral jedny z největších neziskových organizací. Konkrétně se zde budu zabývat organizacemi „Junák – český skaut, z. s.“ a „Česká obec sokolská“, resp. jejich pobočnými spolky, které působí na území hlavního města Prahy.

Během tvorby práce se vyskytla možnost zdokumentovat zcela nový druh spolupráce mezi hlavním městem Prahou a neziskovými organizacemi. Vzhledem k unikátnímu výskytu tohoto stavu jsem se rozhodl do práce zahrnout i tuto spolupráci a to i přes omezené možnosti zpracování. Myslím si, že to ale může být vyváženo osobními zkušenostmi, získanými zapojením se do této spolupráce a komunikací s aktéry.

7.1. Hlavní město Praha

Praha má jako město poněkud zvláštní a výsostné postavení v právním řádu České republiky. Výsostné postavení lze spatřit v tom, že se jedná o jediné město, jež je uvedeno v Ústavě České republiky. Právě v Ústavě je stanoveno, že Praha je hlavním městem České republiky.³⁹¹ Zvláštní postavení má Praha vůči obecnímu zřízení a krajskému zřízení, neboť se na ni tyto zákony nevztahují.³⁹² Praha je totiž upravena samostatným zákonem a tím je zákon o hlavním městě Praze.³⁹³ „*Tento zákon upravuje postavení hlavního města Prahy jako hlavního města České republiky, kraje a obce a dále postavení městských částí.*“³⁹⁴

Dalším zákonem, který upravuje postavení Prahy je zákon o územním členění státu. Ten označuje území hlavního města Prahy jako samostatnou územní jednotku a dělí ji na deset obvodů³⁹⁵ - to vše s účinností do 31. 12. 2020. Od 1. 1. 2021 dojde k účinnosti zákona o územně správním členění státu, který zákon o územním členění státu zruší³⁹⁶ a stanoví, že správní obvody

³⁹¹ Čl. 13 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

³⁹² Srov. § 150 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a § 95 zákona č. 129/2000 Sb., zákon o krajích (krajské zřízení).

³⁹³ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

³⁹⁴ § 1 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

³⁹⁵ § 2 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

³⁹⁶ § 11 bod 1 zákona č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu).

městské části jsou na úrovni okresů. Těmito obvody jsou Praha 1-10.³⁹⁷ Praha není součástí žádného kraje ani okresu. Území Prahy se skládá z katastrálních území. Ta jsou vypsána v příloze zákona. Praha je rozdělena na městské části a každá část území hlavního města patří k nějaké městské části.

Pro Prahu platí stejná omezení jako pro územně členěná statutární města v tom smyslu, že ani zde nepředstavují městské části nositele samostatného stupně územní samosprávy.³⁹⁸ Zákon o hlavním městě se to snaží do jisté míry svou formulací obejít, když stanoví: „Úkoly patřící do samosprávy městských částí (dále jen "samostatná působnost městských částí") plní městské části v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem a Statutem hlavního města Prahy (dále jen "Statut") a v rozsahu odpovídajícím potřebám městských částí.“³⁹⁹ „*V jednotlivých městských částech se vytvářejí zastupitelstva a další orgány. Zatímco ale „hlavní město Praha je samostatně spravováno zastupitelstvem hlavního města Prahy“ (§ 1 odst. 4 zák. hl. m.), „ městská část je spravována zastupitelstvem městské části“ (§ 4 odst. 1 zák. hl. m.), o „samostatném spravování“ ze strany zastupitelstva městské části se tedy v zákoně o hlavním městě Praze nepíše.*“⁴⁰⁰

Stejně jako jiná města, tak i Praha má své orgány:

- zastupitelstvo hlavního města Prahy,
- rada hlavního města Prahy,
- primátor hlavního města Prahy,
- Magistrát hlavního města Prahy,
- zvláštní orgány hlavního města Prahy,
- městská policie hlavního města Prahy.⁴⁰¹

Městské části

Městské části hlavního města Prahy jsou odlišné od městských částí jiných územně členěných statutárních měst. Městské části totiž mohou ve stanovené rozsahu vystupovat svým jménem v právních vztazích, stejně tak jako za ně mají odpovědnost. Rozsah tohoto je stanoven v zákoně o hlavním městě a hlavně ve Statutu hlavního města Prahy. Přesto, že se může zdát, že

³⁹⁷ § 2 odst. 2 a § 5 zákona č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu).

³⁹⁸ Územní samospráva je v České republice pouze na obecní a krajské úrovni.

³⁹⁹ § 2 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴⁰⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 126.

⁴⁰¹ § 1 odst. 4 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

jsou městské části veřejnoprávní korporací, není tomu tak a je třeba si uvědomit, že nemohou například nabývat majetek samy pro sebe, ale vždy ho nabývá pouze do vlastnictví hlavního města. I když nemají městské části povahu veřejnoprávní korporace, přesto jim náleží ochrana před nezákonnými zásahy státu, protože se jedná svým postavením o orgán územní samosprávy. To nemůže ovlivnit ani fakt, že vykonává působnost jen pro část území samosprávného celku.⁴⁰²

Městské části mají vlastní orgány, kterými jsou:

- zastupitelstvo městské části,
- rada městské části,
- starosta městské části,
- úřad městské části,
- zvláštní orgány městské části.⁴⁰³

Městské části mají pro svou činnost svůj vlastní rozpočet a podle něj hospodaří.⁴⁰⁴ Městská část má i své vlastní občany, kterými jsou občané mající na území městské části trvalý pobyt. Současně platí, že každý občan městské části je zároveň i občanem hlavního města Prahy.⁴⁰⁵

Statut hlavního města Prahy

Statutem upravuje hlavní město Praha své vnitřní poměry a správy města. Statut byl vydán obecně závaznou vyhláškou.⁴⁰⁶ Statut má za úkol stanovit především:

- a) *„(..) výčet jednotlivých městských částí a vymezení jejich území,*
- b) *záležitosti, které se svěřují do samostatné a přenesené působnosti městských částí nad rozsah stanovený zákonem, včetně vymezení území, na němž je vykonávána přenesená působnost městských částí,*
- c) *způsob projednání návrhu rozpočtu hlavního města Prahy a městských částí a závěrečného účtu hlavního města Prahy a městských částí a výsledků jejich hospodaření,*
- d) *vzájemnou součinnost mezi orgány hlavního města Prahy a orgány městských částí,*
- e) *zdroje peněžních příjmů městských částí a druhy výdajů v souvislosti s plněním úkolů v samostatné a přenesené působnosti,*

⁴⁰² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 126-127.

⁴⁰³ § 4 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴⁰⁴ Hospodaření městských částí rovněž upravuje Statut. - § 4 odst. 3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴⁰⁵ § 6 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴⁰⁶ Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy.

- f) způsob projednání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení hlavního města Prahy s městskými částmi a způsob jejich vyhlášení v městských částech,
- g) způsob projednání územně plánovací dokumentace hlavního města Prahy a strategie rozvoje hlavního města Prahy s městskými částmi,
- h) majetek hlavního města Prahy, který se svěřuje městským částem, a rozsah oprávnění městských částí při nakládání s tímto majetkem,
- i) další záležitosti, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon.⁴⁰⁷

Při tvorbě nového Statutu nebo při změnách současného platí pravidlo, že se musí tyto návrhy projednat s městskými částmi a nemůže je hlavní město Praha opomenout. Rovně mají městské části právo připomínkovat návrhy, doplňky nebo změny Statutu a zastupitelstvo hlavního města Prahy má povinnost všechny připomínky projednat.⁴⁰⁸

Statut upravuje názvy městských částí a výčet jejich území.⁴⁰⁹ Upravuje věci patřící do samostatné působnosti městských částí nad rámec záležitostí, které již jim byly stanoveny zákonem o hlavním městě Praze.⁴¹⁰ Obdobně je na tom i úprava přenesené působnosti.⁴¹¹ Nutno podotknout, že Statut hlavního města Prahy není neměnnou obecně závaznou vyhláškou, ale má za sebou bohatou novelizační historii. Od jeho data vydání (21. 12. 2000) prošel celkem 175 změnami.⁴¹²

Neziskové organizace v hlavním městě Praze

Právní forma	Počet v hlavním městě Praze
Spolek	19 561
Pobočný spolek	1 647
Nadace	265
Nadační fond	815
Obecně prospěšná společnost	799
Ústav	445

Tabulka 2 – Počet vybraných neziskových organizací v hlavním městě Praze.⁴¹³

⁴⁰⁷ § 17 odst. 1 písm. a-i zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴⁰⁸ § 17 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴⁰⁹ § 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴¹⁰ § 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴¹¹ § 3-4 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴¹² Poslední úprava zaznamenána touto prací byla ze dne 24. 3. 2020 na základě obecně závazné vyhlášky č. 6/2020 Sb. hl. m. Prahy.

⁴¹³ Počet vybraných neziskových organizací v hlavním městě Praze k 31. 12. 2019 dle dat Českého statistického úřadu.

7.2. Junák - český skaut, z. s.

„Junák – český skaut, z. s. je dobrovolný, nezávislý a nepolitický spolek, jehož posláním a účelem je – v souladu s principy a metodami stanovenými zakladatelem skautského hnutí Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem – podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí; jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce; sobě samým; bližním, vlasti, celému lidskému společenství a přírodě.“⁴¹⁴

Junák – český skaut, z. s. (dále jen „Junák“ nebo „Skaut“) je největší neziskovou organizací v České republice, která se zabývá výchovou. Stejně je tomu tak i v případě celosvětového skautingu. V České republice je registrováno 64 383 členů, kteří působí ve 2 172 oddílech. Z registrovaných členů je 13 396 dobrovolníků. Celosvětově má skauting 50 milionů členů v 216 zemích.⁴¹⁵

Junák byl v českých zemích založen Antonínem Benjaminem Svojsíkem,⁴¹⁶ který byl inspirován návštěvou Anglie v roce 1911 a myšlenkou zakladatele celosvětového skautingu Robertem Baden-Powellem.⁴¹⁷ Po neúspěšných pokusech o spojení skautingu se Sokolem a dalšími organizacemi, a po značném zájmu o skauting založil Svojsík samostatný spolek. Stalo se tak 15. června 1914 pod názvem „Junák – Český skaut“.⁴¹⁸

Organizace Junáka

O organizační struktuře Junáka pojednávají stanovy a organizační řád. „Organizační strukturu tvoří:

- a) Junák (hlavní spolek),
- b) vyšší organizační jednotky (VOJ),
- c) základní organizační jednotky (ZOJ) a
- d) zvláštní organizační jednotky (ZvOJ).“⁴¹⁹

⁴¹⁴ Čl. 1 stanov spolku Junák – český skaut, z. s., [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/114-stanovy-junaka-podepsane?autologin=1>.

⁴¹⁵ Skaut. Skaut: Fakta a čísla [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>

⁴¹⁶ Nar. 5. září 1876, zem. 17. září 1938, středoškolský profesor, zakladatel Junáka.

⁴¹⁷ Nar. 22. února 1857, zem. 8. ledna 1941, voják a zakladatel skautského hnutí.

⁴¹⁸ KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek. Cestou k pramenům: Skautské historické minimum. Praha: Junácká edice, 1994. ISBN 80-85209-27-6. s 15-17.

⁴¹⁹ Čl. 31 stanov spolku Junák – český skaut, z. s., [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/114-stanovy-junaka-podepsane?autologin=1>.

Hlavní spolek je spravován ústředními orgány, které jsou upraveny ve stanovách⁴²⁰ a organizačním řádu.⁴²¹ Stanovy dále uvádějí, že jednotky, které jsou označeny jako organizační, mají podobu zapsaných spolků. Za dobu svého trvání nemohou pobočné spolky změnit vázanost na spolku hlavním.⁴²²

Organizační jednotky jsou zpravidla územně uspořádány a území, kde působí je často obsaženo i v názvu dané jednotky. V rámci organizace platí hierarchické postavení jednotek, kdy vyšší organizační jednotky jsou nadřizeny jiným organizačním jednotkám. Vyšší organizační jednotky jsou nazývány „kraje“ a dále „okresy“ (v Praze obvody). I mezi krajem a okresem platí nadřizené a podřizené postavení. Úkolem těchto vyšších organizačních jednotek je podpora podřizených jednotek.⁴²³

Základní organizační jednotky, jsou nejnižší jednotky, které mají právní osobnost. Tyto jednotky bývají označovány „střediska“ nebo „přístavy“.⁴²⁴ Tyto jednotky pod sebou sdružují členy. Členové jsou nejčastěji seskupeni do výchovných jednotek nazývaných „oddíly“.⁴²⁵ Každé středisko (přístav) pod sebou musí mít nejméně tři výchovné jednotky, pokud nepůsobí v obci pod 10 000 obyvatel, nebo nemá udělenou výjimku od nadřizené jednotky.⁴²⁶ Střediska mají za úkol:

- a) *„(..) řídit a zajišťovat skautskou výchovu dětí a mládeže v daném místě a garantovat její úroveň a kvalitu,*
- b) *poskytovat materiální a technické zázemí pro činnost ve výchovných jednotkách a podporovat jejich vedení a*
- c) *sdružovat a organizovat členy Junáka, kteří v daném místě působí.“⁴²⁷*

Každá jednotka je spravována orgány, kterým jsou:

⁴²⁰ Hlava 8 stanov spolku Junák – český skaut, z. s. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/114-stanovy-junaka-podepsane?autologin=1>.

⁴²¹ Čl. 28 a 29 organizačního řádu Junáka – českého skautu, z. s. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/29-organizacni-rad>

⁴²² Čl. 34 stanov spolku Junák – český skaut, z. s. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/114-stanovy-junaka-podepsane?autologin=1>.

⁴²³ Čl. 35 stanov spolku Junák – český skaut, z. s. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/114-stanovy-junaka-podepsane?autologin=1>.

⁴²⁴ Střediska jsou označení základních organizačních jednotek pro pěší skauty, přístavy pak pro vodní skauty.

⁴²⁵ Čl. 35 stanov spolku Junák – český skaut, z. s. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/114-stanovy-junaka-podepsane?autologin=1>.

⁴²⁶ Čl. 43 organizačního řádu Junáka – českého skautu, z. s. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/29-organizacni-rad>

⁴²⁷ Čl. 42 organizačního řádu Junáka – českého skautu, z. s. [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/29-organizacni-rad>

- a) „Sněm, který je nejvyšším orgánem organizační jednotky; sněm může rozhodovat ve všech věcech organizační jednotky, které nejsou upraveny předpisy přijatými ústředními orgány nebo orgány nadřízené organizační jednotky.
- b) Rada, která je vrcholným řídicím orgánem organizační jednotky v době mezi sněmy a může rozhodovat ve všech věcech organizační jednotky, které nejsou upraveny předpisy přijatými ústředními orgány nebo orgány nadřízené organizační jednotky nebo usnesením sněmu organizační jednotky. Rada svým usnesením také stanoví v mezích stanovených vnitřním právem výši a splatnost členských příspěvků pro členy organizační jednotky.
- c) Revizní komise, která je kontrolní komisí ve smyslu občanského zákoníku.
- d) Vedoucí střediska (případně kapitán přístavu) či předseda rady vyšší organizační jednotky (dále jen vedoucí organizační jednotky) a jeho zástupce. Vedoucí organizační jednotky je statutárním orgánem a řídicím orgánem organizační jednotky, do jehož působnosti spadá vše, co není vyhrazeno jinému orgánu. Zastupuje jej v plném rozsahu zástupce vedoucího organizační jednotky.
- e) Další orgány, které stanoví řád.

Nestanoví-li řád jinak, jsou orgány organizační jednotky voleny jejím sněmem. ⁴²⁸

7.2.1. Junák a hlavní město Praha

V rámci tématu spolupráce neziskových organizací a hlavního města Prahy jsem se obrátil přímo na členy Junáka, abych zjistil, zda a jaký je vztah mezi územní samosprávou a jejich organizací. Pomoci se mi dostalo od člena pražské rady Junáka⁴²⁹ a u střediska Pasát Praha,⁴³⁰ pobočného spolku Junáka, který působí v městské části Praha 11. Vzhledem k tomu, že tato práce byla tvořena v době pandemie způsobené SARS-CoV-2, označované jako koronavirus, a s tím spojenými nouzovými opatřeními, nemohla komunikace probíhat původně zamýšlenou formu a ani ne se všemi zamýšlenými subjekty.

⁴²⁸ Čl. 38 stanov spolku Junák – český skaut, z. s., [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/114-stanovy-junaka-podepsane?autologin=1>.

⁴²⁹ Vrcholný řídicí orgán vyšší organizační jednotky na úrovni kraje.

⁴³⁰ Junák - český skaut, středisko Pasát Praha, z. s.

7.2.1.1. Pohledem člena pražské rady Junáka⁴³¹

Během tvorby této práce mě napadlo využít své kontakty v rámci Junáka a obrátil jsem se na bývalého místopředsedu pražské rady Junáka. Pražská rada Junáka (dále jen „PRJ“) je vyšší organizační jednotka na úrovni kraje, která je, co se komunikace týká, v první linii. PRJ dlouhodobě spolupracuje s Magistrátem hl. m. Prahy a často s ním komunikuje. Pomoc od Lukáše Pechouška velice vítám, jelikož právě jeho pozice byla jedna z nejdůležitějších a jeho zkušenosti jsou tak opravdu bohaté. Lukáš Pechoušek byl do ledna 2020 místopředseda PRJ zodpovědný mimo jiné i za grantovou agendu s MHMP. V současnosti už jen pomáhá se smečkou⁴³² ve středisku J. Rady na Praze 10, které v době minulé i vedl.

Bohužel díky nouzovému stavu jsem se nemohl s panem Pechouškem sejít osobně, ani komunikovat prostřednictvím telefonu. Museli jsme tedy komunikovat prostřednictvím e-mailové korespondence, což mělo za následek stručnější, ale věcnou komunikaci. Věřím, že stručnost ale byla vynahrazena bohatými zkušenostmi přímo ze středu dění.

Shrnutí rozhovoru se členem PRJ⁴³³

V první otázce jsem se zajímal, zda existuje spolupráce mezi hl. m. Prahou a Junákem v Praze. V odpovědi jsem se dozvěděl, že na krajské úrovni existuje dlouhodobá spolupráce s úředníky z různých oborů. Zejména byla vyzdvižena spolupráce s dlouholetým vedoucím oddělení volného času. Nejvíce byla řešena grantová agenda magistrátu a to jak v provozní, tak i v ideové části. Spolupráci také dokládá tím, že členy komisí Magistrátu hl. m. Prahy jsou skauti stejně tak, jako jeden radní.

Další otázka směřovala na to, jaká podpora od hlavního města je a jak probíhá. Dle bývalého předsedy PRJ spolupráce spočívá v podpoře z grantového programu pro oblast volného času. Granty jsou přidělovány jednotlivým střediskům a to přes vyšší organizační jednotku na úrovni kraje. Průběh spolupráce je dle jeho slov klasický.

Zeptal jsem se, jaká je podpora ze stran městských částí. Zde byla odpověď velice různorodá a bylo mi řečeno, že s městskými částmi jednájí pouze nižší organizační jednotky. Dle toho, co mi bývalý místopředseda PRJ odpověděl, tak jsou zkušenosti různé. Od dobrých, přes žádné až po velice špatné.

⁴³¹ Vyšší organizační jednotka na úrovni kraje.

⁴³² Označení pro skupinu chlapců ve věku od 6 do 10 let.

⁴³³ Celý rozhovor v příloze č. 1.

Zajímalo mě, zda má o podporu větší zájem Junák, nebo hl. m. Praha. Dle bývalého místopředsedy PRJ se jedná o spolupráci, na které mají zájem obě strany. Střediskům se hodí peníze, protože je pro svou činnost potřebují a ze stran magistrátu je zájem minimálně historicky od již zmíněného vedoucího oddělení volného času. Upozorňuje ale, že „(..) i dříve ale byly třeba kulaté stoly neziskovek a podobné akce.“⁴³⁴

Chtěl jsem se dozvědět, zda by bývalý místopředseda PRJ dokázal zhodnotit současný stav, porovnat ho s minulostí a určit, jestli je lepší nebo horší. „Asi zatím nejlepší, co pamatuji.“⁴³⁵

Dále jsem se tázal, zda je něco, co by se dalo do budoucna zlepšit. „Je toho spoustu, dlouhé roky se snažíme já i moji předchůdci o jednodušší grantová pravidla, snazší a funkčnější formuláře apod., teď se k tomu přidala i Komise, ale jde to ztuhla a úřední aparát (zejména legislativní) MHMP je někdy šílený, jsou to často dva kroky vpřed, tři stranou a jeden vzad...“⁴³⁶

Předposlední otázka směřovala k tomu, zda napadá bývalého místopředsedu PRJ určitý druh spolupráce do budoucna. V odpovědi uvedl, že by rozhodně zanechal stálou finanční podporu, ale uvítal by větší pomoc ve vztahu se zajišťováním nemovitostí pro střediska a výkon jejich činnosti, protože právě s nimi je situace v Praze nelehká.

V poslední otázce jsem se zeptal, zda bývalý místopředseda PRJ považuje situaci v hl. m. Praze za lepší, než na jiných územích. Uvedl, že je situace o dost lepší, než v jiných krajích a má to tak i potvrzeno od ostatních krajských rad vyšších organizačních jednotek.

7.2.1.2. Pohledem střediska Pasát Praha⁴³⁷

U střediska Pasát Praha (dále jen „Pasát“) jsem komunikoval se dvěma členy, kteří zastávají funkce v řídicím orgánu střediska.⁴³⁸ Mimo to, že se jednalo o členy tohoto kolektivního orgánu, má každý funkci zajišťující chod střediska. Konkrétně se jednalo o hospodáře střediska – Jana Pokorného a dlouholetého vedoucího střediska,⁴³⁹ nyní zástupce vedoucího střediska – Otu Vlčka. Výběr těchto členů nebyl náhodný, ale cíleně jsem se zaměřil na funkce, u kterých jsem předpokládal, že budou mít nejbližší k jednání (spolupráci) s územní samosprávou hlavního města Prahy.

⁴³⁴ Citace z rozhovoru v příloze č. 1.

⁴³⁵ Citace z rozhovoru v příloze č. 1.

⁴³⁶ Citace z rozhovoru v příloze č. 1.

⁴³⁷ Pobočný spolek Junáka.

⁴³⁸ Středisková rada.

⁴³⁹ Statutární orgán jednotky.

Komunikace probíhala formou polostrukturovaného rozhovoru, což je druh výzkumného rozhovoru. Jedná se o metodu vedení rozhovoru, která je velmi využívána. Metoda spočívá v přípravě otázek, na které chce tazatel zjistit odpověď. Tato forma bývá také nazývána jako rozhovor s návodem. Přes to, že má tazatel předem připravené otázky, může je, v návaznosti na vývoji rozhovoru, upravit nebo doplnit a to na základě svého uvážení. Metoda polostrukturovaného rozhovoru bývá označována jako optimální způsob získávání dat.⁴⁴⁰

*Shrnutí rozhovoru s hospodářem střediska*⁴⁴¹

První otázka směřovala na existenci spolupráce mezi střediskem Pasát a hl. m. Prahou, případně jakou má formu. Odpověď byla kladná a popsána jako finanční podpora. Magistrát hl. m. Prahy každoročně přispívá na činnost střediska Pasát a je jeden ze dvou hlavních zdrojů střediska. Forma podpory od Magistrátu hl. m. Prahy je zajištěna udílením grantů na klubovnu,⁴⁴² výpravy a materiál či jiné technické zajištění. Granty je nutno požadovat na konkrétní účel (věc), ale není definována výše žádosti. Výhoda je dle hospodáře spatřována v tom, že může středisko žádat aktuálně dle potřeby a situace.

U druhé otázky jsem se snažil zjistit, zda by situace pro středisko Pasát byla jiná, kdyby svou činnost vykonávalo v jiné obci. Dle hospodářových zkušeností a kontaktu s ostatními hospodáři by situace byla určitě jiná. Mimo Prahu mohou být se zajištěním provozu problémy. Ovšem dodal, že záleží na místě, protože některé místní samosprávy podporují více skautskou činností a jiné zase méně. K této otázce jsem se doptal, zda hospodář osobně vnímá působení v Praze jako výhodu a odpověď byla jasná. „*Já to upřímně řečeno považuju za výhodu. Ve smyslu zajištění je to rozhodně jedno z nejlepších míst v republice.*“⁴⁴³

Z úvodních otázek vyplynulo, že se jedná hlavně o spolupráci ve smyslu finanční podpory, proto jsem se zajímal, zda probíhá i jiná forma spolupráce. Zde jsem se již dočkal záporné odpovědi, že o žádné další spolupráci se mluvit nedá. Hospodář ale zmínil ještě podpůrnou formu spolupráce ve vztahu ke grantům a to pořádání školení. Školení od Magistrátu hl. m. Prahy slouží k pochopení, jak granty vyplňovat a jsou zcela zdarma.

⁴⁴⁰ SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9. s 211.

⁴⁴¹ Celý rozhovor v příloze č. 2.

⁴⁴² Místo výkonu činnosti a sídlo střediska.

⁴⁴³ Citace z rozhovoru v příloze č. 2.

Následně jsem se snažil zjistit, od koho je větší snaha o spolupráci, jestli ze strany střediska Pasát, nebo ze strany Magistrátu hl. m. Prahy. V odpovědi mi bylo řečeno, že poptávka po spolupráci musí vždy přijít ze strany střediska, ale že je to tak zavedená praxe a není v ní problém.

Poprosil jsem hospodáře, zda by zhodnotil spolupráci s Magistrátem hl. m. Prahy. Ten ji zhodnotil jako velmi dobrou a zdůraznil, že finanční podpora ze strany Magistrátu hl. m. Prahy je velice dobrá. V současné spolupráci spatřuje problém pouze v tom, že často dochází ke změnám. Bohužel o těchto změnách bývá málo informací a přichází pozdě. Celou situaci nazývá jako boj s byrokracií. Zde jsem reagoval a tázal se, čím jsou dle jeho názoru časté změny způsobeny. V odpovědi bylo zdůrazněno, že se jedná pouze o vlastní názor hospodáře, který tipoval, že jsou změny způsobovány politickým obsazením Magistrátu hl. m. Prahy. „*Každý k tomu má jiný přístup, vždy se to snaží vylepšit, ale ne vždy je to to nejlepší.*“⁴⁴⁴

Závěrečná otázka patřila tomu, zda má středisko Pasát Praha nebo sám hospodář, námět na spolupráci do budoucna. Hospodář v souvislosti s otázkou napadly dvě možnosti spolupráce. V prvním případě by se mu líbilo, kdyby Magistrát hl. m. Prahy dělal školení pro osoby, které s žádostí o granty začínají, protože v současné době jsou pouze jednou za čas. Přes to, že školení probíhají často, tak jsou určena už zkušeným žadatelům. Druhý druh spolupráce by dle hospodáře mohl souviset se zajištěním zázemí ve formě kluboven (prostor pro činnost). Bylo by dobré, kdyby Magistrát hl. m. Prahy aktivně nabízel své volné prostory k využití. V souvislosti s tím hospodář navrhoval, že by bylo ještě efektivnější, kdyby volné prostory nabízely městské části, protože mají blíže k dané organizaci.

*Shrnutí rozhovoru se zástupcem vedoucího střediska*⁴⁴⁵

Stejně jako u rozhovoru s hospodářem střediska, tak i u zástupce vedoucího střediska (dále jen „zástupce“), směřovala první otázka k tomu, zda existuje spolupráce mezi hl. m. Prahou a střediskem Pasát Praha. Z názoru zástupce vyplývá, že kromě finanční podpory, nejspíše ne. Ale pak uvádí, že by se jako druh spolupráce dalo zohlednit, že středisko Pasát Praha používá klubovnu v prostorách školy. Dříve prý měli nájemní smlouvy sjednanou přímo s Městskou částí Praha 11, ale ta jim byla vypovězena a klubovnu v prostorách školy dostali jako náhradu. Jinak si myslí, že žádná jiná spolupráce neprobíhá.

⁴⁴⁴ Citace z rozhovoru v příloze č. 2.

⁴⁴⁵ Celý rozhovor v příloze č. 3.

Zeptal jsem se tedy, jestli se jedná opravdu pouze o finanční podporu a jak probíhá. Zde mě zástupce upozornil na to, že by to trochu rozšířil. „*Junák je rozhodně organizace, a oni jsou si toho vědomí, která přispívá k tomu, aby se děti netoulaly někde po ulicích a aby trávily svůj volný čas smysluplným způsobem. Tohle je pro ně vlastně přijatelný vztah. Oni nám dávají dotace na činnost a umožňují nám být v prostorách, které jsou pro nás a tu činnost vhodné a oni se mohou chlubit tím, že děti tráví čas mimo jiné tady ve středisku Pasát.*“⁴⁴⁶ Dále uvádí, že středisko Pasát by mohlo nabízet i další aktivity, jako je například pomoc osobám v domovech důchodců, ale díky absenci dětí středního věku z minulých let to nemohou vykonávat, neboť nemají členy v příslušném věku. Zmiňuje, že spolupráce byla v 90. letech minulého století daleko aktivnější, ale že se situace zlepšuje. „*Obecně se dá ale říci, že skauti dělají, ve vztahu k Magistrátu hl. m. Prahy a městským částem, činnosti, které veřejně prospívají.*“⁴⁴⁷

Vzhledem k tomu, že jsem nedostal odpověď na průběh dotační spolupráce, tak jsem se k této otázce znovu vrátil. Odpověď byla stručná a zahrnovala v sobě pouze zmínku o tom, že středisko Pasát Praha, žádá o dotace a granty prostřednictvím nadřízené vyšší organizační jednotky přímo Magistrát hl. m. Prahy. Upozornil na to, že sousední středisko využívá i grantovou podporu Městské části Prahy 11, ale jejich středisko ne.

V našem rozhovoru mě zaujala odpověď, odkazující na spolupráci s městskou částí v 90. letech minulého století a zeptal se, jaká situace je v současnosti a za vůbec nějaká spolupráce existuje. Dle názoru zástupce spolupráce spíše neexistuje, ale upozornil na to, že by bylo dobré, kdyby nějaká dobročinná spolupráce existovala.

V další otázce jsem reagoval, zda má zástupce představu určité spolupráce s městskou částí do budoucna. V odpovědi zaznělo, že by uvítal spolupráci ve formě právě dobročinné pomoci, ale opět zdůraznil, že je to problém v generační mezeře členské základny. Doufá, že až bude více dospělých členů, budou se moci do těchto aktivit více zapojit. Dodal, že i přes nedostatek dospělých členů se ale středisko Pasát Praha zapojuje do různých prospěšných akcí. Jako největší překážku ve spolupráci s městskou částí zdůrazňuje chybějící vyšší organizační jednotku na úrovni obvodu městské části Praha 11 z důvodu historicky malého počtu členů.

⁴⁴⁶ Citace z rozhovoru v příloze č. 3.

⁴⁴⁷ Citace z rozhovoru v příloze č. 3.

Zajímal mě názor zástupce na to, kdo má o spolupráci větší zájem, zda magistrát nebo středisko Pasát Praha. „*Obecně si myslím, že by zastupitelstvo mělo hlavně mít zájem na tom, aby se děti ve svém volném čase smysluplně realizovaly. Myslím si, že je to oboustranný vztah.*“⁴⁴⁸

Zeptal jsem se na zhodnocení současného stavu, zda je rovnocenný, nebo zda by chtěl něco zdůraznit či na něco upozornit. S výhradou toho, že by se naše středisko mělo více zapojovat, tak ano. V tomto máme rezervy. Je ale fajn, že jsou naši tři činovníci teď zapojeni do pomoci s bojem proti koronaviru, uvedl zástupce.

Dále jsem se dotázal, zda by se dalo něco do budoucna zlepšit, případně jestli je forma spolupráce, která by se zástupci líbila. Sdělil mi, že by se musel více zamyslet ale ano. Po malé odmlce uvedl, že by uvítal, kdyby na pozemcích škol, třeba v rámci hřiště, vznikly malé klubovny, kde by skauti mohli vykonávat svou činnost. Odkazoval na to, že v Praze je shánění místa pro klubovnu středisek obtížné a nákladné, proto se financují dotacemi a granty, přitom by se dala situace vyřešit jednoduše. Například tím, že by se na školní hřiště umístily unimo buňky,⁴⁴⁹ které by sloužily jako klubovny pro skauty. „*Ani nevím, jestli se skauti o něco takového snaží, ale tohle mě trochu štve, že máme v Praze minimum kluboven, které opravdu patří skautům. Síť kluboven v rámci pozemků škol, které by byly opravdu skautů. To bych si dovedl představit. Jsou to ale spojené nádoby, protože skauti musí nejdříve ukázat, že jsou užiteční i jinak, než že dělají svoji klubovou činnost v rámci oddílu. Získají si respekt a potom se vznese nápad a zastupitel poté bude chtít raději daný projekt podpořit.*“⁴⁵⁰

Jedna z posledních otázek byla, zda zástupce vnímá působení střediska v Praze jako výhodu nebo nevýhodu. „*To není ani výhoda ani nevýhoda. Skauti jsou všude a svoji činnost přizpůsobují prostředí.*“⁴⁵¹

7.2.1.3. Zhodnocení rozhovorů

Na výsledcích rozhovorů se podepisuje zastávaná funkce subjektů, která do jisté míry může i za rozdílné odpovědi na otázky. Přes nepatrné rozdíly v odpovědích, způsobené pohledem na toto téma buď organizačním, nebo ekonomickým, jsou ale patrné společné znaky.

Pokud se jedná o spolupráci, mezi hl. m. Prahou a střediskem Pasát, lze ji spatřovat převážně ve finanční podpoře dané činnosti, která je ale vnímána jako společensky prospěšná.

⁴⁴⁸ Citace z rozhovoru v příloze č. 3.

⁴⁴⁹ Obytné buňky.

⁴⁵⁰ Citace z rozhovoru v příloze č. 3.

⁴⁵¹ Citace z rozhovoru v příloze č. 3.

Spolupráce se dále zabývá tím, jak správně žádat o tuto finanční podporu. Z pohledu hl. m Prahy tak je přispíváno na zajištění zázemí, materiálního zabezpečení, nebo na výpravy a tábory.

Z pohledu spolupráce vyšší organizační jednotky na úrovni kraje je pak spolupráce zaměřena právě na podporu středisek a obvodů a dále na provozní a ideovou část grantové agendy.

Subjekty se shodnou na tom, že působit v hlavním městě jejich činnost žádným způsobem neznevýhodňuje. Tomu by odpovídal i fakt, že nejvíce zapsaných spolků na území jedné obce, je právě v hlavním městě Praze.⁴⁵² Z ekonomického hlediska se pak jedná o místo s dobrými vztahy, které poskytuje nadprůměrné zabezpečení, akorát se často mění způsob poskytování podpory a není vždy úplně dobrá informovanost o těchto změnách a s nimi souvisejících následcích.

V souvislosti s působením v hlavním městě by se subjektům do budoucna líbil druh spolupráce zabývající se hledáním nových prostor pro výkon skautské činnosti. A to jak z důvodů, že velká část financí jde právě na pronájmy místa pro činnost, tak i nelehkému shánění těchto prostor v hlavním městě.

Z hlediska spolupráce s městskými částmi se jedná o spolupráci čistě náhodnou, resp. závislou na jednotlivých městských částech. Jediná forma spolupráce ze stran střediska Pasát Praha se může jevit jako poskytnutí zázemí v zařízeních spravovaných městskou částí. Z organizačního pohledu by přitom mohla spolupráce být lepší ze strany střediska Pasát Praha a to ve výkonu aktivit i mimo členskou základnu. Z pohledu ekonomického ale nepřináší městská část příliš zajímavých podnětů.

Závěrem lze zhodnotit, že spolupráce mezi hl. m Prahou a mezi organizačními složkami Junáka v Praze je na velmi dobré úrovni, kde na jedné straně se hlavní město podílí na zajištění činnosti a na druhé straně pražské organizační jednotky Junáka a středisko Pasát Praha vykonávají společensky prospěšné aktivity, zejména ve výchově mládeže. Středisko Pasát Praha se ale nebojí do budoucna zapojit i do více prospěšných aktivit. V současnosti se těmto aktivitám věnuje spíše pár činovníků, než středisko jako celek. Dalo by se tedy říci, že se jedná o oboustranně výhodný a obecně prospěšný vztah a do budoucna lze očekávat pouze jeho zlepšení.

⁴⁵² Dle dat z Registru ekonomických subjektů Českého statistického úřadu, zachycujícím stav do 31. 12. 2019.

7.3. Česká obec sokolská

Česká obec sokolská (dále jen „ČOS“). „ČOS byla založena ve veřejném zájmu, jejím účelem a cílem je zvyšovat tělesnou zdatnost svých členů, organizovat a vykonávat tělovýchovnou, sportovní a kulturní a společenskou činnost, podporovat rozvoj osobnosti a vychovávat k česnému jednání v životě soukromém i veřejném, k národnostní, rasové a náboženské snášenlivosti, k demokracii, svobodě a humanismu, k osobní skromnosti a sebekázni, k lásce k rodné zemi a úctě k duchovnímu dědictví našeho národa, přičemž vychází z odkazu Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera. Sokol je nejstarší českou tělovýchovnou organizací založenou 16. února 1862.“⁴⁵³

Sokol začal vznikat v dobách, kdy se v Rakousko-Uhersku začal uvolňovat absolutismus a naplno propuklo národní obrození. Spolu se vznikem kulturních a patriotických spolků začali vznikat i spolky zaměřené na fyzickou zdatnost. Jednou z osobností, která se v této době objevila, byl Miroslav Tyrš,⁴⁵⁴ který byl jeden ze členů Malypetrova ústavu, což byl jeden z tělovýchovných ústavů. Miroslav Tyrš si uvědomoval potřebu vzniku nové tělovýchovné jednoty. Oslovil Julia Grégra⁴⁵⁵ a spolu s ním vypracoval stanovy prvního sokolského spolku.⁴⁵⁶ „Sokol povstal založením Pražské tělocvičné jednoty (Sokol) v únoru r. 1862.“⁴⁵⁷

První název sokolské jednoty byl Pražská tělocvičná jednota z toho důvodu, že tvůrci prvních stanov se báli použít slovo sokol. Obava se týkala toho, že by pak mohl být tento název důvodem úředního zákazu spolku, neboť by toto pojmenování připomínalo tzv. sokolíky, což byl obecný název jihoslovanských bojovníků za svobodu.⁴⁵⁸ Slovo sokol bylo uvedeno v názvu až v roce 1864.⁴⁵⁹ Název Česká obec sokolská vznikl z nutnosti sdružit více sokolských spolků pod spolek hlavní.

⁴⁵³ Čl. 2. odst. 1 stanov České obce sokolské.

⁴⁵⁴ Nar. 17. 9. 1832, zem. 8. 7. 1884, kritik, historik umění, profesor dějin.

⁴⁵⁵ Nar. 19. 12. 1831, zem. 4. 10. 1896, novinář, politik, poslanec Českého zemského sněmu a Říšské rady.

⁴⁵⁶ Založení Sokola. Česká obec sokolská [online]. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z:

<https://www.sokol.eu/obsah/5404/zalozeni-sokola>

⁴⁵⁷ PELIKÁN, Jan. O Sokole. 4. opr. vyd. Praha: Nákladem České obce sokolské, 1922. Sokolská osvěta. s 5.

⁴⁵⁸ JANDÁSEK, Ladislav. Přehledné dějiny Sokolstva: typ A. 2. vyd. V Praze: Nákladem Československé obce sokolské, 1937. Sokolská osvěta. s 15.

⁴⁵⁹ JANDÁSEK, Ladislav. Přehledné dějiny Sokolstva: typ A. 2. vyd. V Praze: Nákladem Československé obce sokolské, 1937. Sokolská osvěta. s 30.

Organizace ČOS

ČOS je organizovaná ve třech úrovních, těmi jsou:

- Tělocvičná jednota Sokol,
- sokolská župa,
- Česká obec sokolská.

ČOS je hlavním spolkem a od její právní osobnosti je odvíjí právní osobnost pobočných spolků.⁴⁶⁰

Tělocvičná jednota Sokol (dále jen „T.J.“) tvoří základní organizační jednotku hlavního spolku. Jedná se o pobočný spolek a každá tělocvičná jednota Sokol má ve svém názvu „tělocvičná jednota Sokol“ nebo zkratku „T.J. Sokol“. Dále se v názvu zpravidla vyskytuje místopisné označení dané jednotky.⁴⁶¹ T.J. hospodaří buď s vlastním majetkem, nebo může hospodařit i s majetkem svěřeným od jiné T.J., župy, ČOS a nebo i od jiné právnické osoby. Činnost T.J. zajišťují její útvary, pro které se nejčastěji používají označení odbor, sbor, oddíl, komise.⁴⁶²

Každá T.J. musí mít minimálně tyto orgány:

- Valnou hromadu jednoty,
- výbor jednoty,
- kontrolní komisy nebo člena pověřeného kontrolou.

Nejvyšším orgánem T.J. je právě valná hromada, kterou svolává výbor T.J.. Valná hromada jedná zejména o přehledu činností T.J., hospodaření, zdrojích a jejich využití a o majetkových pohybech T.J.. Úplný výčet působnosti upravuje čl. 7 odst. 6 stanov ČOS.

Statutárním orgánem T.J. je výbor jednoty. Ten se musí skládat nejméně ze tří členů. Výbor jednoty řídí činnost T.J. a rozhoduje o všem, co není ve stanovách vyhrazeno jiným orgánům. Jménem výboru jednoty jedná starosta jednoty a v jeho nepřítomnosti místostarosta jednoty. Výbor jednoty hlavně zajišťuje výkon usnesení valné hromady a vyšších organizačních jednotek, rozhoduje o opatřeních v hospodaření, sestavuje rozpočet a plán činností, zřizuje funkční složky T.J., rozhoduje o členech T.J. (jejich přijetí, vyloučení a vyškrtnutí). Plný výčet působnosti výboru jednoty upravuje čl. 7 odst. 7 stanov ČOS.

Kontrolní komise je povinným orgánem, který musí mít nejméně tři členy, s výjimkou T.J., kde je méně než 50 zletilých členů.⁴⁶³ V případě, že těchto členů bude méně, může funkci kontrolní

⁴⁶⁰ Čl. 6 odst. 1 stanov České obce sokolské.

⁴⁶¹ Čl. 6 odst. 2 stanov České obce sokolské.

⁴⁶² Čl. 7 odst. 5 stanov České obce sokolské.

⁴⁶³ Krom zletilosti musí být též plně svéprávní.

komise vykonávat jeden člen.⁴⁶⁴ Ten musí být zvolen a tím pověřen ke kontrole. Členství v kontrolní komisi je neslučitelné s výkonem ostatních funkcí. Další úpravu kontrolní komise obsahuje čl. 11 stanov ČOS

Sokolská župa je sdružením jednot v určitém území. Župa rovněž jako T.J. hospodaří se svým majetkem, ale může hospodařit i s majetkem, který jí svěří T.J. Až na nepatrné rozdíly jsou T.J. shodné se sokolskými župami, proto je zde není potřeba podrobněji rozebírat. Za zmínku stojí jiné označení orgánů sokolské župy, ale jejich obsah v zásadě odpovídá obsahu orgánů T.J. Těmito orgány jsou:

- Valná hromada župy,⁴⁶⁵
- předsednictvo župy,⁴⁶⁶
- kontrolní komise župy.⁴⁶⁷

U kontrolní komise župy, již ale není možné, aby místo její tříčlenné komise působil pověřený člen jako u T.J.⁴⁶⁸

U hlavního spolku, ČOS, jsou orgány nazývány jako ústřední. „*Ústřední orgány ČOS jsou:*

1. *Sjezd ČOS,*
2. *Výbor ČOS,*
3. *Předsednictvo ČOS,*
4. *Kontrolní komise ČOS,*
5. *Rozhodčí komise ČOS.*“⁴⁶⁹

S ohledem na rozsáhlost orgánů hlavního spolku a s ohledem na to, že se dále v této práci budu věnovat převážně nižší organizační jednotce, rozhodl jsem se zde více nerozepisovat, neboť to pro další pokračování práce není rozhodující. V případě nutnosti rozebrat určitou ústřední složku hlavního spolku, tak učiním v konkrétním případě.

⁴⁶⁴ Čl. 7 stanov České obce sokolské.

⁴⁶⁵ Čl. 8 odst. 6 stanov České obce sokolské.

⁴⁶⁶ Čl. 8 odst. 7 stanov České obce sokolské.

⁴⁶⁷ Platí shodný článek pro všechny kontrolní komise.

⁴⁶⁸ Čl. 8 odst. 9 stanov České obce sokolské.

⁴⁶⁹ Čl. 9 odst. 1 stanov České obce sokolské.

7.3.1. Sokol a hlavní město Praha

Stejně jako tomu bylo u podkapitoly „Junák a hlavní město Praha“, tak i zde jsem se rozhodl oslovit přímo členy ČOS, abych zjistil, zda existuje vztah mezi územní samosprávou a jejich organizací. V případě Sokola se mi dostalo pomoci od předsedy sportu judo a člena komise sportů odboru sportu ČOS a od T.J. Sokola Praha Vršovice,⁴⁷⁰ pobočného spolu ČOS. Vzhledem k tomu, že tato práce byla tvořena v době pandemie způsobené SARS-CoV-2, označované jako koronavirus, a s tím spojenými nouzovými opatřeními, nemohla komunikace probíhat původně zamýšlenou formu a ani ne se všemi zamýšlenými subjekty.

7.3.1.1 Pohledem předsedy sportu judo a člena komise sportů odboru sportu ČOS

I v tomto případě jsem využil svého členství v Sokole a svých známostí a oslovil jsem Roberta Moteffa, který je předseda sportu judo a člen komise sportů odboru sportu ČOS. Komise sportů je pomocný orgán programového útvaru ČOS, konkrétně odboru sportu ČOS. „*Odbor sportu metodicky řídí, organizuje a materiálně podporuje činnost těchto sportovních oddílů.*“⁴⁷¹ Komise sportu je zřizována, pokud dané sportovní odvětví má zpravidla alespoň 15 sportovních oddílů, registrovaných pod odborem sportu. Komise sportu zejména zpracovává plán činnosti a návrh rozpočtu, koordinuje soutěže ČOS, upravuje výši dotací mezi oddíly a dále, jak je stanoveno vnitřní směrnici odboru sportu ČOS.⁴⁷²

Bohužel během nouzového stavu na mě měl člen komise sportu jen velice málo času a nezbyl tak čas pro projednání všech otázek, které jsem chtěl probrat, ale odkázal mě na dalšího člena, se kterým uvádím rozhovor níže v této práci. V rámci rozhovoru se mi podařilo získat informace pouze ohledně finanční podpory ze stran hl. m. Prahy.

*Shrnutí rozhovoru se členem komise sportu*⁴⁷³

První otázka byla namířena na to, jakým způsobem je Sokol financován. Z odpovědi člena komise sportu vyšlo najevo, že Sokol je financován z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, tedy alespoň pokud jde o financování dětí. Dále uvedl, že je to jedna z formy podpor, na kterou se

⁴⁷⁰ Tělocvičná jednota Sokol Praha Vršovice.

⁴⁷¹ Odbor sportu ČOS. Česká obec sokolská [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.sokol.eu/obsah/25/odbor-sportu-cos>

⁴⁷² Vnitřní směrnice – Zásady pro činnost komisí sportů odboru sportu České obce sokolské.

⁴⁷³ Celý rozhovor příloze č. 4.

nižší organizační jednotky spoléhají hned po podpoře ČOS. To zmiňuje i jako problém protože dle jeho názoru musí být řada sportovních oddílů závislá na dotacích, nebo musí být drahá.

Po úvodní otázce jsem chtěl zjistit, jestli je možnost financování i od Magistrátu hl. m. Prahy nebo od městských částí. Člen komise sportu uvedl, že se dostávají finance jak od magistrátu, tak něco i od městských částí, ale zdůraznil, že záleží na dobrých vztazích a úspěšnosti. Uvádí i příklad „(..) působíte 10. rok a máme opravdu výsledky, tak na magistrátu už to vidí a chtějí nás podpořit. Ne, že by nám peníze vnucovali, ale když je o něco požádáme, například o nákup žíněnek, tak nám řeknou, že jsme úspěšní a nějaké peníze nám pošlou.“⁴⁷⁴ Dále uvádí, že Sokol už není to, co býval dříve a že už nemůže podporovat vrcholový sport, tak jako kdysi, protože většinou vrcholové sportovce nedokáže uživit. Dále se zmiňuje, že Sokol jsou dnes především děti.

Bohužel díky nedostatku času zůstal čas už jen na poslední otázku a tou bylo, zda si člen komise sportu myslí, že by Sokol zasloužil větší podporu od místních samospráv, když se jedná o jednu z nejstarších neziskových organizací na našem území. V odpovědi jsem byl překvapen, když člen komise sportu prohlásil, že není problém v podpoře ze stran místních samospráv, ale spíše v organizaci Sokola. Bohužel se ale v orgánech Sokola nachází staří lidé, co nechtějí měnit zavedené postupy, ale nikdo mladý je nechce nahradit.

7.3.1.2. Pohledem T. J. Sokola Praha Vršovice

Pro další rozhovor jsem se rozhodl využít známé prostředí T.J. Sokola Praha Vršovice (dále jen „Sokol Vršovice“). I na osobní doporučení Roberta Moteffa, jsem se zkontaktoval s jednatelem Sokola Vršovice, Vítem Konečným. Ten našel čas a odpověděl na mé otázky za Sokol Vršovice, který působí v Městské části Praha 10.

*Shrnutí rozhovoru s jednatelem Sokola Vršovice*⁴⁷⁵

První otázka stejně jako v případech Junáka patřila tomu, zda existuje spolupráce mezi Sokolem Vršovice a hlavním městem Prahou. Jednatel odpověděl, že existuje a uvedl, že se jedná o finanční spolupráci, která tvoří zhruba čtvrtinu příjmů Sokola Vršovice.

Doptával jsem se, jestli existuje i jiná než finanční spolupráce. Na tuto otázku jednatel odpověděl, že o žádné jiné formě spolupráce neví.

⁴⁷⁴ Citace z rozhovoru v příloze č. 4.

⁴⁷⁵ Celý rozhovor v příloze č. 5.

Zeptal jsem se, jestli i v tomto případě je finanční podpora poskytována formou grantů a dotací. Z odpovědi vyplynulo, že ano. Dále se jednatel zmínil, že granty jdou z magistrátu přímo do Sokola Vršovice nebo nepřímo cestou sportovních svazů, které je získávají také od magistrátu.

Zajímalo mě, zda získává Sokol Vršovice podporu i od městské části. *„Městská část jde zvlášť úplně. To je další možnost, kde se může žádat nebo shánět peníze. U městské části je toho relativně nejméně.“*⁴⁷⁶

Snažil jsem se zjistit, jestli je výhodnější žádat o peníze u městské části nebo u Magistrátu hl. m. Prahy. V odpovědi bylo uvedeno, že je to těžké a dle jednatele je komplikované osvojit si cestu, jakou peníze jdou. Neví, jestli je to výhodnější, ale dodává, že u magistrátu jsou větší finanční prostředky na podporu sportu, než u městských částí.

Další otázka byla zaměřena na to, kdo má o finanční spolupráci větší zájem, zdali je to Magistrát hl. m. Prahy nebo Sokol Vršovice. Jednatel odpověděl, že spolupráce je nastavená tak, že magistrát každý rok vypíše programy na granty a z nich podporují akce nebo provoz Sokola Vršovice. Rozhodně by nemluvil o žádné velké spolupráci.

Tázel jsem se, jestli by dokázal jednatel zhodnotit současnou podporu, popřípadě jmenovat, co funguje dobře, nebo naopak. Velký problém shledává jednatel v tom, že se situace ohledně podpory neustále mění a často se neví nic. Dále uvedl, že je to problém hlavně proto, že neví, na co se má připravit. *„Mám pocit, že je to takové pravidlo a je jednou, jestli na magistrátu, nebo na ministerstvu. Těch změn je spousta a o to je v tom větší zmatek.“*⁴⁷⁷ Dále zmínil jednatel svůj názor, že se finance hrozně tříští a zbytečně mu přijdou rozkouskované. Vše doplňuje tím, že se za poslední dobu objem peněz zvýšil.

U další otázky mě zajímalo, zda dle názoru jednatele je působení v hlavním městě výhoda či nevýhoda. „Ne, není to výhoda. Většinou maloměsta mají daleko lepší podmínky, než ta velká města.“⁴⁷⁸

V předposlední otázce jsem se chtěl dozvědět, zda je dle jednatele určitý druh spolupráce, který by se mu v budoucnu líbil. Ten ve stručné odpovědi uvedl, že si žádný druh spolupráce v budoucnu nedovede představit.

⁴⁷⁶ Citace z rozhovoru v příloze č. 5.

⁴⁷⁷ Citace z rozhovoru v příloze č. 5.

⁴⁷⁸ Citace z rozhovoru v příloze č. 5.

Poslední otázkou jsem poprosil jednatele, zda by mohl porovnat současnou spolupráci s minulostí. Zde jednatel uvedl, že pokud se nejedná o peněžní částky, tak je spolupráce stále stejná. Doplnil, že Sokol Vršovice, je financován i z dalších zdrojů. Poslední jeho poznámky pak patří k tomu, že je škoda, že se musí o peníze žádat dle formulářů, což je někdy obtížné v tom, že může být vše jinak a není na to pak prostor reagovat, protože se musí splnit zadané podmínky.

7.3.1.3. Zhodnocení rozhovorů

Na zhodnocení rozhovorů se bohužel podepisuje i to, že se nepodařilo oběma subjektům položit stejné otázky. Přesto ale lze vidět, že jeden pohled se zabývá vnitřní organizací Sokola, ve které spatřuje problémy, zatímco druhý pohled tyto problémy vůbec neuvádí. Nelze prokázat, zda je to tím, že oba subjekty zastávají funkci v jinak hierarchicky postavených orgánech, nebo tím, že to subjekty nevnímají stejně.

Oba subjekty se ale shodují na tom, že existuje finanční spolupráce mezi Magistrátem hl. m. Prahy a menší spolupráce i ze strany městských částí. Ze zkušeností jednoho ze subjektů vyplývá, že je lepší udržovat dobré vztahy, protože pak je podpora větší. Dále dodává, že v oblasti sportu hrají velkou roli pro případné přidělení finančních prostředků také výsledky. O jiné, než o finanční spolupráci nelze mluvit a ani není vize žádné spolupráce do budoucna.

Jako problém spolupráce spatřuje jeden subjekt v již zmíněné organizaci Sokola a v tom, že Sokol je na podpoře závislý. Druhý subjekt shledává problém v časté změně žádostí a podmínek pro podporu.

Kladně lze hodnotit to, že finanční podpora se za poslední dobu zvedla a až na časté změny, v žádostech o podporu, tak lze hovořit o dobré spolupráci. Do budoucna tak lze počítat s tím, že vztah bude stejný a měnit se bude pouze výše finanční podpory.

7.4. Spolupráce hlavního města Prahy a neziskových organizací „Pomáháme Praze“

Během tvorby této práce docházelo k šíření nemoci označované jako nový typ koronaviru (dále jen koronavirus), který nabýval na rozsahu, až byl označen za pandemii.⁴⁷⁹ SARS-CoV-2 jak je oficiální název koronaviru způsobuje onemocnění COVID-19. „Jedná se o vysoce infekční onemocnění, které se projevuje zejména horečkami, respiračními potížemi (kašel, dušnost), bolestí svalů a únavou. U starších a chronicky nemocných osob může nemoc mít vážnější průběh a může vést i k úmrtí. Počátek epidemie COVID-19 je datován k 31. prosinci 2019, kdy byly první případy hlášeny v čínském městě Wu-Chan v provincii Chu-Pej. V České republice byly první tři případy nákazy novým koronavirem prokázány 1. března 2020.“⁴⁸⁰

Od 1. března se nákaza na našem území rozvíjela, což vedlo i k zavádění bezpečnostních opatření vedoucích ke zpomalení nemoci. Vzhledem k vysoké míře infekčnosti bylo jedno z prvních opatření vydáno 10. března. Jednalo se o Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví,⁴⁸¹ kterým se s účinností od 11. března 2020 zakázala přítomnost žáků a studentů na školách.⁴⁸² Ode dne 12. března od 14:00 byl vyhlášen na území České republiky nouzový stav⁴⁸³ a s ním např. následující opatření:

- uzavření sportovišť,
- zákaz volného pohybu osob na území ČR,
- zákaz pobytu a pohybu mimo bydliště bez zakrytých úst a nosu,
- povinná čtrnáctidenní karanténa pro osoby, které se navrátili ze zahraničí.⁴⁸⁴

⁴⁷⁹ „Pandemie je epidemie velkého rozsahu zasahující celé kontinenty. Jedná se tedy o výskyt onemocnění s vysokou incidencí na velkém území (kontinent) za určité časové období. Podle definice WHO je pak Pandemie chřipky charakterizována šířením pandemického viru v komunitách v alespoň 2 zemích jednoho WHO regionu a alespoň v jedné zemi z dalšího WHO regionu.“ – Pandemický plán České republiky s. 2.

⁴⁸⁰ Komenda M., Karolyi M., Bulhart V., Žofka J., Brauner T., Hak J., Jarkovský J., Mužík J., Blaha M., Kubát J., Klimeš D., Langhammer P., Daňková Š., Májek O., Bartůňková M., Dušek L. COVID-19: Přehled aktuální situace v ČR. Onemocnění aktuálně [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020 [cit. 10.04.2020]. Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>. Vývoj: společné pracoviště ÚZIS ČR a IBA LF MU. ISSN 2694-9423.

⁴⁸¹ § 69 odst. 1 písm. i) a odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.

⁴⁸² „(..) na základním, středním a vyšším odborném vzdělávání ve školách a školských zařízeních podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, osobní přítomnost studentů na studiu na vysoké škole podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.“ – bod I. mimořádného opatření Č. j.: MZDR 10676/2020-1/MIN/KAN.

⁴⁸³ Čl. 5-6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

⁴⁸⁴ Vláda České republiky: Informace ke koronaviru SARS-CoV-2. [online]. 2020, 7. 4. 2020 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/aktualni-informace-ke-koronaviru-sars-cov-2-puvodne-2019-ncov-179250/>,

Začátek spolupráce

Situace se šířením koronaviru byla nejhrošší v hlavním městě Praze, díky jeho velkému počtu obyvatel. Protože v největším ohrožení byli senioři⁴⁸⁵, rozhodlo se vedení hlavního města Prahy pro zavedení krizové linky pro tyto obyvatele. Právě telefonní linky byly v době pandemie vytížené a tento krok velice pomohl, aby se uvolnila vytíženost pohotovostních linek 112 a 155. Na zavedení krizové linky se hlavní město dohodlo s neziskovou organizací Život 90.⁴⁸⁶ Krizová linka pro seniory byla v provozu následující den, tedy 13. března.

Společně se zřízením krizové linky pro seniory, bylo potřeba zajistit množství dobrovolníků, kteří by se starali o potřeby lidí, pro které byla linka určena. Právě osobám nad 65 let bylo doporučováno během pandemie koronaviru, aby pokud možno vůbec neopouštěli své domovy a tím co nejvíce snížili riziko nákazy. Pro obstarávání potřeb seniorů byli právě potřeba dobrovolníci. Hlavní město bylo v kontaktu s mnoha organizacemi (skauti, dobrovolní hasiči, Český červený kříž), se kterými úzce spolupracovalo a domlouvalo další činnost.⁴⁸⁷

Společně s krizovou linkou tedy vznikl projekt, do kterého se zapojilo více dobrovolnických organizací a to vše pod záštitou Magistrátu hlavního města Prahy. Největšími aktéry společně s magistrátem byla organizace Život 90 a oblastní spolek Českého červeného kříže Praha 1.⁴⁸⁸ Vznikl internetový portál „Pomáháme Praze 2020“,⁴⁸⁹ kde probíhala registrace dobrovolníků. Další neziskové organizace se zapojili tím, že na tento projekt upozornili své členy a poslali jim odkaz s informacemi od koordinátorů ze Života 90. Tři dny po vzniku projektu jsem se do něj zapojil jako dobrovolník i já, proto mohu poskytnout pohled přímého účastníka.

Registrace dobrovolníků

Osobně jsem se o spolupráci dozvěděl prostřednictvím interního pražského skautského informačního kanálu. Zprávami z tohoto kanálu jsem se dozvěděl o základních informacích

⁴⁸⁵ Osoby nad 65 let věku.

⁴⁸⁶ Život 90 je zapsaný ústav, jehož cílem je poskytovat podporu v nezávislosti starších lidí, jejich rozhodování a podílení se na společenském životě.

⁴⁸⁷ *Portál hlavního města Prahy: Praha zavádí krizovou linku 800 160 166 určenou pro seniory. Do pomoci seniorům zapojuje dobrovolníky i obchodníky* [online]. 12. 3. 2020 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/praha_zavadi_krizovou_linku_800_160_166.html

⁴⁸⁸ „Posláním ČČK je zejména předcházet a zmírňovat utrpení, chránit zdraví, život a úctu k lidské bytosti, podporovat vzájemné porozumění, přátelství a mír mezi národy bez rozdílů národnostních, rasových, náboženských, třídních a politických a usilovat o naplňování základních principů hnutí Červeného kříže.“ - § 6 Stanov Českého červeného kříže.

⁴⁸⁹ <https://sites.google.com/view/dobrovolnik-covid19/home?authuser=0>

potřebných pro dobrovolníky a ze strany vedení pražských skautů byl požádán o zapojení se do této činnosti, pokud to bude pro můj zdravotní stav a časové podmínky možné. Tuto zprávu tak obdrželi všichni činovníci Junáka v Praze, ať už prostřednictvím informačního kanálu, nebo prostřednictvím vedoucích své organizační jednotky.

Pro výkon dobrovolnické činnosti bylo nutné, se zaregistrovat na internetovém portálu Pomáháme Praze 2020. Zde se nacházely opět důležité informace, zejména bezpečnostní opatření, že mohou pomáhat pouze osoby ve věkovém rozmezí 18-60 let. Dále zde byl dokument, ve kterém byly stanoveny principy dobrovolnictví. Rovněž zde našel zájemce o pomoc návod formou videa ohledně hygieny, manipulace s penězi, předávání věcí a styk s ohroženou skupinou obyvatel a později i správné užívání ústenky. Video byla zajištěna od více než kompetentních členů Oblastního spolku Českého červeného kříže Praha 1.

Poté, co se zájemce o pomoc seznámil se všemi dostupnými informacemi, vyplnil dotazník potřebný pro registraci. V registračním formuláři byly žádány údaje o dobrovolníkovi (jméno, přímení, adresa, datum narození, e-mail, telefonní číslo), místo pro komentář dobrovolníka, kde mohl uvést, v jaké městské části se nejčastěji pohybuje, jestli má k dispozici automobil a za má nějaké zvláštní dovednosti nebo znalosti. Posledním pole formuláře byl souhlas se zpracováním osobních údajů pro účely uzavření příkazní smlouvy. Po úspěšném vyplnění formuláře se ukázala zpráva, kterou se děkovalo za zájem pomoci a instrukce, aby člověk sledoval zadanou e-mailovou adresu, kde se dozví informace potřebné pro dokončení registrace mezi dobrovolníky.

Z mého pohledu jsem e-mail s informacemi potřebnými pro dokončení registrace dozvěděl po dvou dnech od vyplnění formuláře. Tato doba, ale byla závislá na počtu žádostí o pomoc ze stran dobrovolníků a poptávce po službách, které dobrovolníky potřebovaly. Ve zprávě od sociální pracovnice ze Života 90, se mi dostalo poděkování za zapojení se do dobrovolnické činnosti a pozvánku k vyzvednutí registrační karty před budovou Nové radnice na Mariánském náměstí v Praze.

V prostorách Mariánského náměstí, před budovou Nové radnice vzniklo provizorní centrum dobrovolnické pomoci pro hlavní město Prahu. Toto centrum mělo podobu dvou stanů Českého červeného kříže. Zde se lidé, kteří byli pozváni e-mailem od koordinátorů, museli zastavit, aby podepsali písemnou smlouvu o dobrovolnické činnosti a podepsat principy dobrovolnictví. Po odevzdání těchto dokumentů byl člověk vyzván o sečkání, než se mu vytvoří průkaz dobrovolníka.

Dále dostal balíček základních zdravotních pomůcek pro výkon dobrovolnické činnosti.⁴⁹⁰ Po krátké době dostali lidé svůj průkaz dobrovolníka s logem hlavního města Prahy, logem krizového řízení hlavního města Prahy, jménem a příjmením daného dobrovolníka a telefonním číslem, kde se podle čísla karty dala ověřit platnost průkazu a osoba dobrovolníka.⁴⁹¹ Kromě dobrovolnické karty a balíčku základních zdravotních pomůcek, obdržel každý dobrovolník i leták se zopakovanými základními informacemi, odkazem na video návody a hlavně odkaz na aplikaci a kód pro vstup do aplikace. Aplikace nazývána Slack, sloužila pro okamžitou komunikaci mezi koordinátory pomoci a dobrovolníky.

Dobrovolnická činnost

Jak jsem již zmiňoval veškerá komunikace mezi koordinátory pomoci a dobrovolníky, probíhala prostřednictvím aplikace Slack. Jednalo se o jednoduchou aplikaci, kde byla komunikace rozdělena do vláken podle tématu. Základní komunikační vlákna byla tvořena např. tématy:

- general,
- požadavky na pomoc,
- dotazy,
- učebna Slacku,
- návody,
- hlasování palcem.

Právě díky vláknu „požadavky na pomoc“ se mohl každý dobrovolník dozvědět o tom, co je potřeba udělat. V tomto vlákne zadávali koordinátoři pomoci požadavky, ve kterých uváděli druh pomoci, místo pomoci a vyzvali dobrovolníky, aby se pod tento příspěvek přihlásili, pokud o něj mají zájem. Dále se stávalo, že byl požadavek doplněn o důležité informace, například o zdravotním stavu nebo omezení člověka potřebujícího pomoc, naléhavost pomoci, zda bude na pomoc potřeba automobil. U větších požadavků byl uveden i žádaný počet dobrovolníků.

Ve většině případů se jednalo o pomoc s nákupem základních potřeb pro ohrožené osoby. Jednalo se o nákup potravin, hygienických a zdravotnických potřeb, léků apod. U vyřizování požadavků pomoci se ukázala velká snaha a velké množství dobrovolníků pomáhat. Na požadavek o pomoc bylo odpovězeno zpravidla do pár vteřin po zveřejnění a zpravidla do minuty již bylo nahlášeno několik dobrovolníků.

⁴⁹⁰ Obrázek vybavení v příloze č. 6.

⁴⁹¹ Obrázek dobrovolnického průkazu v příloze č. 7.

Průběh spolupráce

Jak jsem již zmiňoval, myšlenka spolupráce vnikla z domluvy Magistrátu hlavního města Prahy, resp. krizovým štábem hl. m. Prahy⁴⁹² a neziskovými organizacemi. Na začátku celé situace se jednalo o podporu seniorů a pomoc, aby mohli zůstat v bezpečí svých domovů a nemuseli riskovat, že se nakazí nemocí COVID-19. Postupem času, se ale v rámci celého území České republiky zaváděla bezpečnostní opatření a s nimi související problémy, které bylo potřeba řešit.

Jeden z problémů nastal v souvislosti s vládním opatřením, které ode dne 19. března 2020 stanovovalo povinnost pobytu mimo bydliště pouze s ochrannými prostředky dýchacích cest. Bohužel ale tyto ochranné prostředky nebyly na trhu k dostání a prakticky je nebylo možné sehnat. Jako řešení se nabízelo vyrobit si tzv. roušky z látkových materiálů. Zde krizový štáb hl. m. Prahy využil již vzniklý projekt „Pomáháme Praze 2020“.

Koordinátoři pomoci na to reagovali založením nového vlákna v aplikaci Slack, nazvané šití roušek. Spoluprací dobrovolníků a dalších osob bylo zajištěno velké množství roušek. Tyto roušky byly dopravovány do centrály pomoci na Mariánském náměstí. Odkud se měly dále rozvážet potřebným osobám. V rámci této akce se podařilo zajistit i sterilizaci připravených roušek a jejich balení, takže mohly být okamžitě použity. Magistrát hl. m. Prahy výrobu roušek také podpořil tím, že daroval látky, které si mohli dobrovolníci rozebrat v centrále a roušky z nich ušít.

V souvislosti s neustálou komunikací s magistrátem a krizovým štábem, bylo zavedeno v aplikaci Slack další vlákno pojmenované „Hlasování palcem“. V tomto vlákne se hlasovalo o možnostech, názorech a postojích dobrovolníků a výsledky hlasování měly vypovídající váhu pro koordinátory komunikující s hl. m. Prahou. Dle výsledků se mohla projednat další spolupráce nebo vyhovět žádosti ze stran orgánů hl. m. Prahy. Výhodou tohoto způsobu bylo, že stačilo jediné kliknutí v mobilním telefonu (tabletu, počítači) a výsledky byly vidět v reálném čase. Touto metodou bylo hlasováno celkem o těchto otázkách:

- Jakou pomoc můžete nabídnout při zajišťování přepravy zdravotnického a dalšího materiálu pro sociální zařízení?
- V jakém rozsahu jste v následujícím týdnu (od 23.3.) k dispozici?
- Jakým jazykem hovoříte tak, aby Vám v případě komunikace cizinec rozuměl?

⁴⁹² Krizový štáb hlavního města Prahy je pracovním orgánem primátora hl. m. Prahy pro řešení mimořádných událostí nebo krizových situací na území hl. m. Prahy.

- Kolik z Vás má odbornost pro práci s lidmi bez domova a kolik z Vás by chtělo pomoci i bez této odbornosti?
- Jakou formou byste se chtěli zapojit do projektu „Doučko“?
- Máte zkušenosti nebo profesní způsobilost péče o seniora?
- Jste ochotni pomoci rodinám s handicapovanými dětmi?
- Chcete se zapojit do přátelských hovorů se seniory?
- Staráte se trvale o nějakého seniora?

Jedním z dalších řešených problémů se stala péče o osoby bez domova. Díky doporučení, aby lidé zůstávali pouze doma a vycházeli jen v naléhavých případech, se muselo vyřešit, co s osobami bez domova, neboť představovali potencionální ohrožení zdraví jak svého, tak i svého okolí. V rámci spolupráce vzniklo improvizované stanové město, kam mohly tyto osoby odejít a byla jim zaručena určitá míra ochrany. Kromě spolupráce související s přepravou osob bez domova se řešilo i materiální a hygienické zabezpečení stanového města.

V rámci projektu „Pomáháme Praze 2020“ se ale myslelo i na lidi, kteří nebyli ani ohroženi, ani potencionálním nebezpečím pro ostatní, ale přesto potřebovali pomoc. Díky ochotě dobrovolníků tak vzniklo další vlákno v aplikaci Slack označené jako „Doučko“. Společně s ním na internetovém portálu vznikla záložka nazvaná „Škola“. Jednalo se o doučování dětí prostřednictvím komunikačních zařízení na dálku. V případě, že mělo dítě s učivem problém, nebo jeho rodič nevládal s učivem pomoci, mohl vyplnit dotazník v již zmíněné záložce na internetovém portálu a zažádat o pomoc. Koordinátor předal požadavek na konkrétní doučování mezi dobrovolníky se žádostí, aby uvedli, proč si myslí, že jsou kompetentní k doučování daného předmětu.

Dále probíhala pomoc pro rodiny s handicapovanými členy, rozdávání desinfekce pro městské části a v neposlední řadě komunikace s osamělými seniory. Komunikace s osamělými seniory fungovala na principu volání zapojeným dobrovolníkům, se kterými si mohli senioři promluvit v případech, když jim chyběl lidský kontakt.

Mé zapojení

Do dobrovolnické činnosti jsem se zapojil pár dní po jejím založení. Po prostudování všech video návodů, seznámením se a nastavením komunikační aplikace Slack, jsem pozoroval a čekal, jak se budu moct zapojit, abych také pomohl. Vzhledem k mým časovým možnostem jsem doufal, že nebude složité se do pomoci zapojit, ovšem opak se stal pravdou. Během pár hodin, kdy jsem

sledoval požadavky na pomoc, jsem byl překvapen, jak rychle dochází k obsazení těchto požadavků. Prakticky pár vteřin po zveřejnění už bylo několik zájemců. Vzhledem k tomu, že jsem v době pandemie koronaviru pracoval na této práci, nemohl jsem celé dny pozorovat, zda nepřibude nový požadavek na pomoc, abych byl první odpovídající, který měl zpravidla největší šanci, že mu koordinátor danou pomoc přidělí.

Naštěstí se i na mě dostalo a to v hromadném požadavku na pomoc. Jednalo se o rozvoz roušek seniorům do různých městských částí. Případní dobrovolníci se měli přihlásit tím, že pod daný požadavek napsali své jméno, příjmení a městskou část, ve které mohou rozvoz zajistit. Díky tomu, že jsem byl první dobrovolník, co nabídl zajištění rozvozu po Městské části Praha 11, mi byla koordinátorkou tato činnost přiřazena. Poté, co mi byla činnost přiřazena, mě koordinátorka kontaktovala soukromou zprávou, kde mi napsala počet míst, adresy a kontakt na osoby, kterým mám roušky zavést a vyzvala mě k vyzvednutí roušek v centrále na Mariánském náměstí.

Když jsem do centrály dorazil, viděl jsem, jak zde již čekají další dobrovolníci, kteří zajišťovali rozvoz roušek po ostatních městských částech. Během čekání jsme všichni dodržovali doporučený bezpečnostní rozestup. Po té, co jsem se dostal na řadu, jsem obdržel balíčky roušek,⁴⁹³ letáky s informacemi o projektu „Pomáháme Praze 2020“ a návodem na správné zacházení s rouškou.

Během rozvozu roušek jsem musel myslet na všechna preventivní ochranná opatření, neboť jsem roušky dovážel nejnáchylnější skupině obyvatel. Byl jsem proto vybaven rouškou, rukavicemi a dodržoval bezpečný odstup. Způsob předávání vypadal tak, že vždy po příjezdu na zadanou adresu, jsem telefonicky kontaktoval danou osobu, sdělil, že jsem před vchodem a čekal na osobu, až si roušku vyzvedne.

Navštívil jsem takto celkem 4 adresy a na každé jsem se setkal s přátelským přivítáním a velkým poděkováním za činnost. Ve většině případů mi byly nabízeny i peníze za mou službu, které jsem samozřejmě vždy s úsměvem odmítl. Po úspěšném doručení všech roušek jsem kontaktoval koordinátorku této pomoci a potvrdil úspěšné splnění úkolu.

Rozvoz roušek jsem zajišťoval po dvou týdnech znovu, tentokrát na jiné adresy. Během tvorby této práce se tak jednalo pouze o tyto dva případy mého zapojení do projektu. Vzhledem k tomu, že ve stejné době bylo do tohoto projektu zapojeno přes 3000 dobrovolníků jsem rád, že se mi podařilo se vůbec zapojit.

⁴⁹³ Obrázky roušek a letáku v příloze č. 8.

Zhodnocení spolupráce

Dle mého názoru celý projekt a spolupráce mezi hlavním městem Prahou a neziskovými organizacemi zasluhuje uznání a představuje velice zdařilou formu spolupráce. Kromě svého účelu se jedná i o ukázkou další možné spolupráce mezi neziskovým sektorem a územními samosprávami. Celý projekt byl založen na dobrovolné pomoci lidí na jedné straně a snaze o maximální zajištění pomoci na straně představitelů hlavního města.

Velký obdiv patří hlavním organizátorům a to Životu 90, který zajišťoval provoz krizové linky pro seniory a oblastnímu spolku Českého červeného kříže Praha 1 za koordinaci dobrovolnických aktivit a vybavení. Spolu s nimi ale nesmí být zapomenuto na další organizace, které rozeslaly informace mezi své členy a pomohly tak zvýšit dobrovolnickou základnu.

Organizace celého projektu za mne byla velice zdařilá. Nevěřil bych, že projekt takového rozsahu může být organizován prostřednictvím jedné aplikace, ale ukázalo se, že je to nejefektivnější nástroj, jak oslovit všechny dobrovolníky ve stejném čase a dále nabízet i možnost okamžité zpětné vazby.

Velice vítám také přístup hlavního města Prahy, které propůjčilo celé akci záštitu a podporovalo činnost jak materiálně, tak i myšlenkově. Dle mých informací dával podněty k další spolupráci, ale nesnažil se ovlivňovat či zasahovat do již probíhajících činností.

V závěru zhodnocení zbývá upozornit na výhody neziskových organizací v krizových situacích, neboť se jedná o organizace, které znají prostředí, kde vyvíjejí svou činnost, mají svou strukturu a členskou základnu, ale jejich hlavní motivací je výkon dané činnosti z vlastního přesvědčení. V zásadě se takovými situacemi jen objevuje prostor pro to, aby tyto organizace mohly naplňovat svůj účel v co možná největším rozsahu. Tím ukazují nejen svou společenskou potřebnost, ale také připravenost a ochotu pomoci často i za cenu vlastního pohodlí.

8. Závěr

Cílem práce bylo vymezení a seznámení se s územní samosprávou a neziskovým sektorem a zjistit, zda a jaký, mezi nimi existuje vztah. Pro demonstraci jsem se rozhodl využít praktických příkladů neziskových organizací v hlavním městě Praze. Dozajista by se dalo celé téma uchopit jinak, stejně jako mohl být vztah demonstrován na jiných nebo více neziskových organizacích. Naproti tomu si myslím, že obecné závěry, které plynou z příkladů organizací Junáka a Sokola mají vypovídající váhu přinejmenším v tom, že se jedná o jedny z největších a nejstarších neziskových organizací na našem území. Dále se myslím, že mé členství ve zmíněných organizacích mi dovolilo poskytnout pohled důkladnější, protože jsem mohl oslovit přímo jednotlivé známé osoby.

Zde v závěru bych ještě jednou rád upozornil na novou právní úpravu, zákona o územně správním členění státu. Tento zákon jsem již v minulosti vyhlížel a jsem rád, že už brzy nabude účinnosti, protože do celého členění České republiky, přinese ještě více přehlednosti. Zejména pak ve vztahu k územní samosprávě na úrovni vyšších územně samosprávných celků.

Z celé práce vyplývá, že pokud se ptáme na otázku, zda existuje vztah, nebo podpora mezi neziskovým sektorem a územní samosprávou hlavního města Prahy, dostaneme jasnou odpověď. Ano! Nejvíce je spolupráce zastoupena finanční podporou neziskových organizací, působících právě na daném území. Z prostého pohledu je jasné, že neziskové organizace na území hlavního města Prahy nemohou být ze své podstaty finančně nezávislé a Magistrát hl. m. Prahy je tak jedním z prvních míst, kde žádají o podporu. Magistrát hl. m. Prahy si je této potřeby podpory dobře vědom a současná tendence je taková, že onu podporu stále zvyšuje. Tedy pokud se jedná o finanční prostředky.

Bohužel i v rámci štědré finanční podpory se najdou nedostatky. Jak vyplynulo z praxe zmíněných neziskových organizací, je největší problém shledáván v častých změnách ze stran Magistrátu hl. m. Prahy. Jedná se jednak o časté změny v tom, jak jsou finance poskytovány a jednak v tom, jak o finance žádat. Zástupci těchto organizací dále vyčítají nedostatečnou informovanost o těchto změnách, která vede často k nepochopení toho, co mají a jak to mají dělat. Časté změny jsou přisuzovány měnícímu se politickému obsazení v hlavním městě.

Finanční podpora ze stran městských částí je komplikovaná. Komplikovanost se spatřuje jednak v tom, že městské části mají obecně menší možnosti finanční podpory, než hlavní město Praha jako celek, ale i v tom, jak podpora probíhá. Není totiž pravidlem, že podpora od městských

částí probíhá všude stejně. V určitých městských částech je podpora dobrá, v jiných ne a někde dokonce není ze stran městské části podpora vůbec.

Další spolupráci mezi neziskovými organizacemi a hl. m Prahou lze spatřovat v komunikaci s nimi a snaze vyznat se v jejich dotačních a grantových programech. Z práce vyplývá, že Junák má v tomto směru výhodu, jakožto organizace zabývající se převážně mimoškolní výchovou mládeže, oproti Sokolu jako sportovní organizaci. Ale i přes to, se snaží magistrát podporovat všechny neziskové organizace například tím, že pořádá školení ohledně žádostí o dotace a granty.

V čem se ale liší postoj neziskových organizací, jak vyplývá z rozhovoru s jejich zástupci, je vize případné budoucí spolupráce. Junák by uvítal větší podporu zejména ve vztahu k nemovitostem, které je v Praze obtížné nejen získat, ale i financovat. Hlavně s možností užívání nemovitostí pro výkon jejich činnosti. Zde by se do budoucna hodila určitá forma spolupráce. Oproti tomu Sokol neshledává žádnou vizi spolupráce mezi ním a hlavním městem Prahou.

V obvyklé situaci by se dalo tvrdit, že o jiných formách spolupráce spíše nelze hovořit, ale vzhledem k tomu, v jaké situaci tato práce vznikala, tak ukázala další možnost a obrovský potenciál jak neziskového sektoru, tak jeho spolupráce s územní samosprávou. Právě během nouzových a krizových situací vznikne velký prostor pro úzkou spolupráci, jak vyplynulo v souvislosti s bojem proti koronaviru. Tuto spolupráci velice oceňuji a mohu k ní mít pouze samé pozitivní ohlasy. Jako jeden z účastníků jsem se nesetkal s nikým, kdo by tvrdil, že nám lidé z magistrátu ztěžují činnost. Naopak dost často právě zástupci hl. m. Prahy komunikovali s neziskovými organizacemi a společně s nimi plánovali další kroky. Zde je do budoucna opět velký potenciál pro spolupráci, protože neziskový sektor dokáže zajistit fungování tam, kde je to třeba a není jiná možnost, jak to zařídit jak ze strany obce, tak ze strany státu. Z mého pohledu tuto formu spolupráce hodnotím velice kladně.

Na závěr bych chtěl ještě poděkovat všem lidem, co si na mě za nouzového času udělali čas a tím pomohli ke vzniku této práce. Jmenovitě bych chtěl poděkovat Janu Pokornému, Otakaru Vlčkovi, Lukáši Pechouškovi, Robertu Moteffovi a Vítu Konečnému za jejich rozhovory, dále Jaroslavu Banzelovi za pomoc s pochopením sokolské struktury a Zoranu Nerandžičovi za stylistické a právní rady.

9. Resumé

The aim of this thesis was to define and familiarize self-government and the non-profit sector so we can find out what the relationship is between them. For demonstration, I decided to use practical examples of non-profit organizations in the capital city of Prague. Certainly the whole topic could be understood differently, just as the relationship could be demonstrated at other or more non-profit organizations. On the other hand, I think that the general conclusions drawn from the Junák and Sokol organizations, for example, have a meaningful weight; at least, in that they are two of the largest and oldest non-profit organizations in our country. Furthermore, I think that my membership in these organizations has allowed me to give a deeper insight, since I was able to address individual acquaintances directly.

Here I would like to draw attention once again to the new legislation, the Act on Territorial Administrative Division of the State. I have been looking forward to this law in the past and I am glad that it will come into effect soon, because it will bring even more clarity into the whole division of the Czech Republic. Especially in relation to territorial self-governments at the level of higher territorial self-governing units.

The whole thesis shows that if we ask whether there is a relationship or support between the non-profit sector and the local government of Prague, we will get a clear answer. Yes there is! Cooperation is mostly represented by financial support of non-profit organizations operating in the given territory. From the point of view, it is clear that non-profit organizations in the capital city of Prague cannot by their nature be financially independent; the city of Prague is one of the first places to apply for support. Prague city council is well aware of this need for support and the current tendency is that it continues to increase this support; especially when it comes to funds.

Unfortunately, there are shortcomings in generous financial support. As it emerged from the aforementioned non-profit organizations, the biggest problem is the frequent changes by the Prague city council. These are both frequent changes in how funding is provided and how to apply for funding. Representatives of these organizations also blame the lack of awareness of these changes, which often leads to a misunderstanding of what they should do and how to do it. Frequent changes are attributed to the changing political spectrum in the capital city.

Financial support from city districts is complicated. There is complexity both in the fact that city districts generally have less possibilities of financial support than the capital city of Prague as a whole, but also in how the support passes off. It is not a rule that support from city districts is

the same everywhere. In certain neighborhoods, support is good, in others it is not, and in some places there is no support at all.

Further cooperation between non-profit organizations and the City of Prague can be seen by communicating with them and trying to get acquainted with their grant and grant programs. From this it is clear that Junák has an advantage in this way, as an organization dealing mainly with extracurricular education of youth, as opposed to Sokol as a sports organization. Despite this, the municipality is trying to support all non-profit organizations: for example, by organizing training on grant applications and grants.

However, what is different in the attitude of non-profit organizations, as shown by an interview with their representatives, is the vision of possible future cooperation. Junák would like to see more support especially in relation to problems, which are difficult to obtain and finance in Prague. Mainly the possibility of using real estate for the performance of their activities. Here, some form of cooperation would be useful in the future. Sokol, on the other hand, finds no vision of cooperation between them and the capital city of Prague.

In the usual situation one could argue that other forms of cooperation cannot be talked about, but given the situation in which this work arose, it has shown another possibility and huge potential of both the non-profit sector and its cooperation by the local government. It is precisely during emergency and crisis situations that there will be a lot of room for close cooperation, as has been shown in the coronavirus opposition. I very much appreciate this cooperation and I can only have a positive response. As one of the participants, I have not met anyone who would say that the people of the city make it difficult for us to work. On the contrary, representatives of the capital city of Prague communicated with non-profit organizations, and together they planned further steps. There is again, great potential for cooperation in the future, because the non-profit sector can ensure the functioning where it is needed and there is no other way to arrange them both by the municipality and by the state. My view of this form of cooperation is very positive.

10. Použité zdroje

Literatura:

SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3.

KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652.

SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-002-8.

HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek I, A až CH. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-4-9.

MERTO VÁ, Petra. Mezioborová praktická studia. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6986-2.

POSPÍŠILOVÁ, Tereza a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ. Příběhy budování občanského sektoru v České republice po roce 1989. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 9788024644271.

KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6.

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4.

ČERNÝ, Jan Matouš. Boj za právo: sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848 s výklady historickými. V Praze: Karolinum, 2007. Prameny k dějinám českého myšlení. ISBN 9788024611594.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

MARŠÍK, Boh. Právo spolkové a shromažďovací. Praha: B. Kočí v Praze, 1909.

FRIČ, Pavol. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1.

MÜLLER, Karel B. Češi a občanská společnost: pojem, problémy, východiska. Vyd. 2. Praha: Triton, 2003. Filosofická setkávání. ISBN 80-7254-387-3.

TELEC, Ivo. Spolkové právo. Praha: C.H. Beck, 1998. Právo a hospodářství (C.H. Beck). ISBN 80-7179-194-6.

KRYŠKOVÁ, Šárka. Nestátní neziskové organizace - právní úprava, účetnictví, audit, daně. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0.

HANNAGAN, Tim. Marketing pro neziskový sektor. Přeložila Jana NOVOTNÁ. Praha: Management Press, 1996. ISBN 80-85943-07-7.

BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ. Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny. Olomouc: ANAG, 2013-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-819-2.

RONOVSKÁ, Kateřina, Vlastimil VITOUL a Jana BÍLKOVÁ. Nové spolkové právo v otázkách a odpovědích. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-020-8.

DVOŘÁK, Tomáš. Obecně prospěšná společnost. 3., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právnické osoby. ISBN 978-80-7357-598-4.

KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE při Ústřední radě Junáka - svazu skautů a skautek. Cestou k pramenům: Skautské historické minimum. Praha: Junácká edice, 1994. ISBN 80-85209-27-6.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

PELIKÁN, Jan. O Sokole. 4. opr. vyd. Praha: Nákladem České obce sokolské, 1922. Sokolská osvěta.

JANDÁSEK, Ladislav. Přehledné dějiny Sokolstva: typ A. 2. vyd. V Praze: Nákladem Československé obce sokolské, 1937. Sokolská osvěta.

PACÁK, Vilém. Administrativně správní členění České republiky Historický vývoj hlavního města Prahy. Plzeň, 2018. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, Katedra veřejné správy. Vedoucí práce JUDr. Louda Tomáš, CSc.

Judikatura:

Judikát Krajského soudu v Brně 62 A 243/2017.

Judikát Vrchního soudu v Praze 7 Cmo 369/2015 ze dne 3. 6. 2016

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.

Výnos č. 75/1939 Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 o Protektorátu Čechy a Morava.

Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. věst. čsl. o obnovení právního pořádku.

Ústavní zákon č. 14/1990 Sb., o odvolání poslanců zastupitelských výborů a volbě poslanců národních výborů.

Sdělení č. 181/1999 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 326/1999 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů.

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a změně některých zákonů.

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon).

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochranu dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

Vyhláška č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy.

Zákon č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu).

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy.

Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.

Mimořádného opatření Č. j.: MZDR 10676/2020-1/MIN/KAN.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

Internetové zdroje:

OUTLÁ, Anna a Veronika OUTLÁ. Neziskový sektor [online]. In: . s. 22 [cit. 2020-03-01].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/studie-outle-pdf.aspx>

<https://www.vlada.cz>

PROUZOVÁ, Zuzana. Data a fakta o neziskovém sektoru v ČR: Studie pro Koncepti politiky vlády vůči NNO do roku 2020 (verze k 1. 3. 2015) [online]. Centrum pro výzkum neziskového sektoru, Katedra veřejné ekonomie, Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita [cit. 2020-03-22].

Dostupné

z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf

<https://krizovatka.skaut.cz>

<https://www.sokol.eu>

Komenda M., Karolyi M., Bulhart V., Žofka J., Brauner T., Hak J., Jarkovský J., Mužík J., Blaha M., Kubát J., Klimeš D., Langhammer P., Daňková Š., Májek O., Bartůňková M., Dušek L. COVID-19: Přehled aktuální situace v ČR. Onemocnění aktuálně [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020 [cit. 10.04.2020]. Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>. Vývoj: společné pracoviště ÚZIS ČR a IBA LF MU. ISSN 2694-9423.

<http://www.praha.eu>

<https://sites.google.com/view/dobrovolnik-covid19/home?authuser=0>

Seznam tabulek:

Tabulka 1 – Počet vybraných neziskových organizací v České republice.

Tabulka 2 – Počet vybraných neziskových organizací v hlavním městě Praze.

11. Přílohy

Příloha č. 1 – Rozhovor s bývalým místopředsedou PRJ Lukášem Pechouškem.

Existuje spolupráce mezi hlavním městem Prahou a Junákem v Praze?

„Existuje dlouhodobá spolupráce s úředníky na odboru školství, mládeže a sportu, oddělení volného času, zejména s vedoucím oddělení volného času, který tam sedí léta letoucí. Řešíme hlavně grantovou agendu MHMP v provozní i ideové části. Jinak v posledním volebním období je v Komisi pro volný čas⁴⁹⁴ RHMP⁴⁹⁵ několik skautů a radní je taky skaut, takže probíhala i ideová spolupráce na změně pravidel grantů tímto směrem.“

Jaká je podpora Prahy a jak probíhá?

„Podpora MHMP spočívá zejména v grantech vypisovaných v oblasti volného času, v několika programech se jedná o přidělenou částku přes 10 mil. Kč realizátorům (střediskům) přes střešní organizaci (kraj). Každoročně vypisují grantové řízení, rozdělují peníze a následně požadují vyúčtování. Jedná se o klasickou spolupráci.“

Zapojují se do spolupráce/podpory i městské části? Případně jak?

„Městské části podporují místně příslušné nižší organizační jednotky, kraj s nimi samostatně nejedná. Co vím, tak zkušenosti jsou různé, od těch lepších (třeba Praha 6 a 7, okrajové MČ jako Suchdol nebo Újezd nad Lesy, až po řekněme žádné až špatné, jako historicky Praha 10).“

Kdo má o spolupráci/podporu větší zájem? (myšleno ve smyslu Junák nebo Praha)

„Určitě Junák, střediskům se peníze náramně hodí. Ne vážně, je tam zájem i z druhé strany, minimálně historicky od zmíněného vedoucího oddělení volného času a dnes i od skautů – členů Komise,⁴⁹⁶ i dříve ale byly třeba kulaté stoly neziskovek a podobné akce.“

Dokázal byste zhodnotit současný stav a porovnat ho s minulostí? Je to lepší nebo horší?

„Asi zatím nejlepší, co pamatuji.“

Napadá Vás, co by se dalo zlepšit?

„Je toho spousta, dlouhé roky se snažíme já i moji předchůdci o jednodušší grantová pravidla, snazší a funkčnější formuláře apod., teď se k tomu přidala i Komise, ale jde to ztuha a

⁴⁹⁴ Komise Rady hl. m. Prahy pro mimoškolní vzdělávání a výchovu.

⁴⁹⁵ Rady hlavního města Prahy.

⁴⁹⁶ Komise Rady hl. m. Prahy pro mimoškolní vzdělávání a výchovu.

úřední aparát (zejména legislativní) MHMP je někdy šílený, jsou to často dva kroky vpřed, tři stranou a jeden vzad...“

Je něco, co byste byl rád, aby fungovalo? Jak byste si představoval přínos hl. m. Prahy do budoucna?

„Bylo by hezké nad rámec značné stávající finanční podpory, kdyby Praha byla nakloněna pomáhat jednotkám v nelehké situaci s nemovitostmi, ale to je asi ta vize do budoucnosti, realitní developerský tlak je v Praze strašně velký.“

Liší se situace v hl. m. Praze oproti jiným územím?

„Naprosto zásadně. Ze setkání skautských krajů víme, že jsme v tomto směru bílá vrána, dostáváme nejvíce peněz a obecně máme s městem dobré vztahy, což o mnoha krajích neplatí.“

Příloha č. 2 – Rozhovor s hospodářem střediska Pasát Praha Janem Pokorným.

Rád bych se Vás, pane Pokorný zeptal, jakožto hospodáře střediska Pasát, jestli existuje určitá forma spolupráce, mezi Vaším střediskem a hlavním městem Prahou?

„Spolupráce samozřejmě je, protože hl. m. Praha každoročně vypisuje grantový program, který nám v některých oblastech pokrývá 90% nákladů, které máme. Konkrétně jsou to náklady na klubovnu. Dále nám přispívá na výpravy, na tábor a na technické zajištění – materiál.“ „Granty od magistrátu hl. m. Prahy mají tu výhodu, že je nutno požádat na konkrétní věc a není definováno, kolik smíme požádat. Na rozdíl od našeho druhého zdroje, kterým je MŠMT, to přiděluje peníze Junáku, ten je podle vlastních kritérií přerozděluje dále a podle toho my dostaneme peníze. Ten rozdíl je v tom, že my si můžeme požádat o peníze na to, co konkrétně potřebujeme. Některé roky můžeme potřebovat více, jiné méně, podle toho, jaká je zrovna situace.“

Myslíte si, že tato situace by byla jiná, kdybyste Vaši činnost nevykonávali v hl. m. Praze, ale v nějaké jiné obci?

„Určitě byla. Podle toho, jak jsem mluvil s ostatními, kteří nejsou z Prahy, tak se zajištěním provozu jsou na tom výrazně hůře. Samozřejmě závisí na místě od místa. Jsou místní samosprávy, které podporují skauty hodně, jsou místní samosprávy, které podporují málo. Díky tomu, že velká část těch peněz jsou náklady na klubovnu, tak závisí, jak se dohodnou individuálně.“

Vnímáte tedy to, že působíte v hl. m. Praze jako výhodu, nebo jako nevýhodu?

„Já to upřímně řečeno považuju za výhodu. Ve smyslu zajištění je to rozhodně jedno z nejlepších míst v republice.“

Je ještě nějaká jiná forma spolupráce, než tato řekněme finanční podpora vaší činnosti, nebo vnímáte ji tak Vy?

„Upřímně řečeno mě žádná další spolupráce našeho střediska nenapadá. Přes městskou část máme pronajatu klubovnu, resp. od společnosti městské části, ale to si myslím, že je od tohoto vzdálenější věc. Je ale pravda, že ke grantům od Magistrátu hl. m. Prahy, je podpora jak z Ústředí Junáka, kde sedí lidé, kteří toto řeší, tak jsou jednou za čas školení, které řeší jak vyplňovat granty, tak abychom uspěli a abychom si nedělaly problému. Ty zajišťuje přímo hl. m. Praha.“

Jsou tato školení zpoplatněna?

„Není to zpoplatněné. Je to čistě jen kvůli tomu, abychom tomu rozuměli a dokázali to vyplnit.“

Myslíte si, že snaha o spolupráci je větší ze strany Vaší organizace, nebo ze strany hl. m. Prahy? Je potřeba, aby poptávka přišla od Vás?

„Poptávka musí přijít od nás, ale myslím si, že díky tomu, že je to všeobecně známo, tak to není problém. Ochota magistrátu peníze přidělovat v grantech je veliká. Myslím si, že to chápou a snaží se Nás podpořit.“

Dokázal byste současnou situaci porovnat s minulostí? Myslíte si, že je větší snaha podporovat neziskové organizace, nebo že je naopak klesající tendence?

„Já to dělám čtvrtý rok a nějakou úplně velkou změnu tam necítím. Podle mě je to zhruba stále a ta snaha z magistrátu je tam velmi výrazně vidět. Snaží se Nám pomoci.“

Existuje spolupráce, nebo existovala spolupráce, mezi vašim střediskem a městskou částí Praha 11, kde působíte? Žádáte případně o granty nebo dotace od této městské části?

„První věc, nežádáme kvůli tomu, že magistrátní peníze a dotace z MŠMT nám pokrývají věci, které jsou pokrytelné z těchto peněz. Měli jsme snahu o věci, které nebyly žadatelné jinde, jsme měli tendenci žádat městskou část, ale to se také nepovedlo. Žádná spolupráce mezi námi a městskou částí tak není.“

Jak hodnotíte současnou podporu Magistrátu hl. m. Prahy?

„Já hodnotím současnou podporu jako velmi dobrou. Co se finanční stránky týče, tak nám magistrát pomáhá extrémně dobře. Jediný problém, co já vidím ze strany magistrátu je, že se to stále mění. Každý rok přichází změny. Třeba tento rok jsou změny extrémní. Je o těch změnách málo informací a jsou o tom informace pozdě. Stává se, že 14 dní před posledním datem podání

žádostí, se změni formuláře a vše se musí přepsat do nových formulářů. Tady je trochu boj s byrokracií. Jinak, co se týká výsledků té spolupráce, tak ty jsou výborné.“

Čím si myslíte, že jsou časté změny způsobené?

„To já mohu pouze tipovat, protože samozřejmě nemohu nahlížet do toho zákulisí, ale myslím si, že je to v tom, jak se obměňují volení členové magistrátu. Každý k tomu má jiný přístup, vždy se to snaží vylepšit, ale ne vždy je to nejlepší. Třeba teď se úplně změnili vyúčtovací období. Takže máme vyúčtovací, které má 4 měsíce místo standardního roku a pak máme dalších 12 měsíců. V jedné žádosti jsme tak podávali žádost na 16 měsíců dopředu, což je problém. Nemůžeme vědět takto dlouho dopředu, jaké budou výpravy, nebo kolik nás tam bude.“

Napadá Vás námět spolupráce do budoucnosti? Jaká by se Vašemu středisku líbila spolupráce ze strany Magistrátu hl. m. Prahy?

„Napadají mě dvě věci. První by byla ve vztahu ke grantům, kdy by bylo dobré dělat školení pro lidi, kteří s granty začínají a ještě tomu nerozumí. Ta školení teď probíhají tím způsobem, že se počítá s tím, to lidé už znají a jsou zkušení. Informace se tak netýkají toho, jak to celkově funguje, ale pouze toho, co se změnilo. Školení od úplného školení a pro všechny jsou v současnosti jen jednou za několik let a bylo praktické, kdyby byly častěji. Potom by se k tomu mohli dostat i noví lidé. Druhá věc co mě napadá a řeší ji více středisek, by byla spolupráce ohledně kluboven a obecně prostor pro naši činnost. Myslím tím jejich zajištění. Velice dobré by bylo, kdyby magistrát nabízel aktivně nějaké prostory k využití. Tuto aktivní nabídku prostor by také mohla poskytovat městská část, kde si myslím, že by to bylo daleko efektivnější. Městská část má bližší pohled k neziskovým organizacím, které na jejím území působí.“

Příloha č. 3 – Rozhovor se zástupcem vedoucího střediska Otakarem Vlčkem.

Existuje spolupráce mezi hl. m. Prahou a střediskem Pasát Praha?

„V tuhle chvíli si myslím, že kromě vztahu, že čerpáme dotace na činnost a na klubovny, tak jiný vztah v současnosti si myslím, že není. Ještě by se do tohoto dalo počítat, že používáme jako klubovnu prostory školy, které jsme dostali výměnou za předchozí objekt v ulici Stachova. Ten jsme dostali výměnou za to, že ho zrekonstruujeme, což jsme udělali, ale po vypršení nájemní smlouvy s Městskou částí Praha 11, nás odtamtud vypověděli. Tím, že jsme tu výpověď přijali, tak jsme za to vyjednali to, že můžeme být v prostorách, ve kterých jsme teď. O jiném vztahu v tuto

chvíli nevím. Využíváme toho, co oni nám nabídli a čerpáme na naši činnost a na ten pronájem dotace.“

Dalo by se tedy říci, že se jedná o tedy jen o finanční spolupráci? Jak probíhá?

„Já bych to možná rozšířil. Junák je rozhodně organizace, a oni jsou si toho vědomí, která přispívá k tomu, aby se děti netoulaly někde po ulicích a aby trávil svůj volný čas smysluplným způsobem. Tohle je pro ně vlastně přijatelný vztah. Oni nám dávají dotace na činnost a umožňují nám být v prostorách, které jsou pro nás a tu činnost vhodné a oni se mohou chlubit tím, že děti tráví čas mimo jiné tady ve středisku Pasát. A těch dětí není úplně málo. Já jsem myslel, že bychom mohli nabídnout i jiné aktivity. Například v této situaci⁴⁹⁷ pomoc starším lidem, kdy docházejí skauti do domova důchodců a realizují se. To naše středisku nedělá. Zase musím podotknout, že my jsme v situaci, kdy došlo ke generační obměně, a po minulých letech byl pokles dětí obrovských. Až teď jsme se vyhrabali z toho, že máme vůbec nějakou členskou základnu. Právě díky chybějící vrstvě starších dětí, které by odrostly do věku, kdy by se do takovýchto aktivit mohli zapojit, naše středisko tyto aktivity nevykonává. Spolupráce byla mnohem intenzivnější, na začátku 90. let, což ale souvisí i s tím, že bylo v Junáku mnohem více členů. Teď se to sice zase zlepšuje, ale nedosahujeme pořád takové úrovně, jako předtím. Obecně se dá ale říci, že skauti dělají, ve vztahu k Magistrátu hl. m. Prahy a městským částem, činnosti, které veřejně prospívají.“

Pokud bych se mohl vrátit k dotační podpoře od Magistrátu hl. m. Prahy, dokázal byste popsat, jak vnímáte, že tato podpora funguje?

„My žádáme o dotace a granty prostřednictvím skautského obvodu⁴⁹⁸ Magistrát hl. m. Prahy. Sousední středisko, využívají i grantové podpory Městské části Praha 11. To je většinou už ale na konkrétní věci, např. závody. Je to na konkrétní činnost.“

Zmiňoval jste, že v 90. letech byla mnohem větší spolupráce s městskou částí. Kdybyste měl zhodnotit tuto spolupráci teď, existuje spolupráce nebo ne?

„Spíš bych řekl, že ne. Abychom s městskou částí spolupracovali jako středisko, že bychom se zapojovali a šli někde roušky,⁴⁹⁹ nebo že budeme někde jako dobrovolníci někde pomáhat, tak to teď neprobíhá. Ale netvrdím, že by něco takového nemělo být. Určitě by nám to zvýšilo vážnost a prestiž a asi by to bylo fajn, kdybychom se do něčeho takového zapojili.“

⁴⁹⁷ Pandemie koronaviru

⁴⁹⁸ Vyšší organizační jednotky na okresní úrovni.

⁴⁹⁹ Odkaz na častou dobrovolnickou činnost v době pandemie Koronaviru.

Takže byste měl do budoucna představu o určité spolupráci mezi městskou částí a Vaším střediskem?

„Takovou formou, jako jsem o ní mluvil, bych určitě uvítal. Ale na naši obhajobu říkám, že bychom na to museli mít mnohem větší členskou základnu a nesmělo by dojít k tomu generačnímu propadu. My teď máme dostatek členů, ale děti co teď máme, jsou malinké. Kdybychom byli v situaci, kdy nedošlo ke generační mezeře. Až bude dostatek členů dospělých a budou se chtít dále realizovat ve skautingu, budeme moct realizovat i takovéto akce a zapojit se. Třeba nabídnout nějakou pomoc na Praze 11 nebo kdekoliv. Jsou ale akce, kterých se účastníme, například „Postavme školu v Africe“⁵⁰⁰, „Betlémské světlo“. Myslím si, že největší problémem, co brzdí spolupráci Městské části Prahy 11 a naším střediskem je to, že skauti nemají na Praze 11 svůj obvod.⁵⁰¹ To souvisí opět s tou členskou základnou.“

Kdo si myslíte, že má o spolupráci (podporu) větší zájem? Vaše středisko, nebo Magistrát hl. m. Prahy?

„Obecně si myslím, že by zastupitelstvo mělo hlavně mít zájem na tom, aby se děti ve svém volném čase smysluplně realizovaly. Myslím si, že je to oboustranný vztah. Jestli převažuje náš zájem na tom pokračovat v činnosti, což samozřejmě je, ale my jako skauti bereme, že se jedná o nějakou službu a ta služba je naplňovaná v tom, že pácháme výchovu na mládeži. To si jakýkoli zastupitel musí uvědomit, že to asi smysl má. Myslím si, že je to rovný vztah.“

Jak tedy hodnotíte současný stav? Byl by stále rovnocenný, nebo byste chtěl upozornit na něco, co by zasloužilo větší pozornost?

„S tou výhradou, že máme ten dluh více se zapojovat do pomoci. Více naplňovat tu část skautského zákona, který hovoří o službě veřejnosti. Tam máme rezervy. I když v současné situaci se tři naši činovníci zapojili do pomoci s bojem proti koronaviru, což je určitě fajn.“

Napadá Vás něco, co by se dalo do budoucna zlepšit? Případně napadá Vás další forma spolupráce, která by se Vám líbila?

„To bych se musel hluboce zamyslet. Určitě ano. Říkal jsem si, proč třeba dávno nevznikly unimo buňky, ze kterých by se mohly stát malé klubovny a které by mohly stát někde v rámci školy, třeba na hřišti. Takováto věc by velice pomohla, teď myslím obecně skauty v Praze, kde je nejsložitější sehnat prostor, který je drahý a pak se musí řešit dotacemi, je to administrativně

⁵⁰⁰ Sbírka Junáka a Člověka v tísní zaměřená na rozvoj základního školství v Etiopii.

⁵⁰¹ Dle organizačního členění spadají pod obvod Praha 10 v důsledku nedostatečného počtu v obvodu z minulosti.

náročné, protože se furt musí žádat. Přitom to řešení by mohlo být jednoduché. V rámci školy by mohla být klubovna, která bude stát na hřišti. Toto bych si dovedl představit, ale nevím, jestli házet vinu na magistrát. Ani nevím, jestli se skauti o něco takového snaží, ale tohle mě trochu štve, že máme v Praze minimum kluboven, které opravdu patří skautům. Sít kluboven v rámci pozemků škol, které by byly opravdu skautů. To bych si dovedl představit. Jsou to ale spojené nádoby, protože skauti musí nejdříve ukázat, že jsou užiteční i jinak, než že dělají svoji klubovou činnost v rámci oddílu. Získají si respekt a potom se vznese nápad a zastupitel poté bude chtít raději daný projekt podpořit.“

Když zmiňujete složitosti kluboven v Praze, myslíte si, že výkon činnosti Vašeho střediska na území Prahy je spíše výhoda nebo nevýhoda?

„To není ani výhoda ani nevýhoda. Skauti jsou všude a svoji činnost přizpůsobují prostředí.“

Napadá Vás ještě něco, co byste chtěl ve vztahu k místním samosprávám zmínit?

„Nenapadá mě nic.“

Příloha č. 4 – Rozhovor s předsedou sportu judo, členem komise sportů odboru sportu ČOS Robertem Mottefem.

Jak probíhá financování Sokola?

„Dostáváme granty z Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Z něj dostáváme granty na děti na dospělé si myslím, že nemáme. Je to jedna z věcí, na kterou se daná jednotka spoléhá, že dostane, hned po penězích od České obce sokolské. Toto je obecně problém sportovních oddílů, že nejsou finančně soběstačné. Musí buď spoléhat na granty, nebo hrozně zdražit.“

Je možnost financování od Magistrátu hl. m. Prahy nebo od městských částí?

„Ano něco dostáváme od městské části. Pokud jsme úspěšní, dostaneme peníze za úspěšné členy, kteří udělali dobré výsledky. Všechno je to ale o vztazích. Pokud budeme mít dobré vztahy, například, že působil 10. rok a máme opravdu výsledky, tak na magistrátu už to vidí a chtějí nás podpořit. Ne, že by nám peníze vnucovali, ale když je o něco požádáme, například o nákup zíněnek, tak nám řeknou, že jsme úspěšní a nějaké peníze nám pošlou. Ale samozřejmě se nikdo nepere o to, aby nám něco dal. Třeba, když jsem sháněl dary na mikulášské závody pro opravdu malinké děti, tak jsem vzal e-mail a lidem jsem osobně napsal, že budou závody a potřebuji po nich nějaký dar. Prosil jsem je, ať nám poskytnou normální věci, které mají třeba v kanceláři, tužky, bloky, cokoliv.“

Lidé se pak ozvali a poslali nám žvýkačky a další věci, ale je to taková dobročinnost. Sokol už dnes není to, co býval v dobách svých začátků. Dnes už Sokol ani nechce podporovat vrcholový sport, protože by ho neuživil, takže sokol jsou dnes děti. Běžně se stává, že máme sokola, který má výsledky, ale potom automaticky přejde jinam, protože většinou ho nemá Sokol jak uživit. Nebo se stává, že přejde do jiných sokolských oddílů, které mají třeba sponzory. To je samozřejmě škoda, když si vezmu, jak býval Sokol obrovský, velký a silný, tak dnes je to zaměřené čistě na to, aby něco dělaly děti a něco dělali staří. Na ten střed se z mého pohledu nedostává podpora.“

Myslíte si, že by Sokol, jako jedna z nejstarších neziskových organizací na našem území, zasloužil větší podporu od místních samospráv, kde působí?

„Tady nejde ani tak o podporu, jako spíše o potřebu restrukturalizace. Problém je v tom, že Sokol má velké majetky, které není schopen obhospodařovat. Není to ideální, ale musí to jít do komerce. Problém je i s dotacemi. Když starším sokolům řekneme, aby zažádali o dotaci, tak řeknou, že nevědí jak, že je to moc složité. Místo toho, aby se v hlavním spolku řeklo, že to připraví a menší sokolovny jim jen poslaly, co potřebují, tak to také nepůjde, protože je to moc práce a hledání pro hlavní spolek. Toto je ale spíše příklad menších obcí a ne Prahy. Velké sokolské jednotky toto naštěstí umí, ale ty menší to neumí. Problém je i v tom, že v hlavních orgánech Sokola jsou většinou staří lidé, ale nikdo je nechce nahradit, protože to nikdo jiný dělat nechce.“

Příloha č. 5 – Rozhovor s jednatelem Sokola Vršovice Vítem Konečným.

Existuje nějaká spolupráce mezi hlavním městem Prahou a Sokolem Vršovice?

„Existuje. Bavíme se o financích. Je to stejné jako se všemi ostatními, co něco dávají. Magistrát je jedna část. Dejme tomu čtvrtina peněz.“

Poskytuje Magistrát hl. m. Prahy i jinou podporu než finanční?

„Asi ne. Nevím o tom aspoň.“

Když jste zmiňoval, že je to stejné, jako se všemi ostatními, myslíte tím, formu dotací a grantů?

„Ano, ano. Ty granty jdou různě. Jdou buďto napřímo do Sokola Vršovice. To znamená, že vyhlásí témata a vy se snažíte tam získat peníze. Třeba technické věci, rekonstrukce apod. Pak to jde i nepřímou od magistrátu a to přes sportovní svazy. Například Český svaz juda, gymnastiky. Ony na to mají své programy.“

Zapojuje se do podpory Sokola Vršovice i městská část?

„Městská část jde zvlášť úplně. To je další možnost, kde se může žádat nebo shánět peníze. U městské části je toho relativně nejméně.“

Řekl byste tedy, že žádat o peníze u městské části není tak výhodné jako u Magistrátu hl. m. Prahy?

„Koukněte, ono je to těžké... Ty peníze jdou stejně z ministerstva školství a na Městskou část Praha 10 jdou stejně z magistrátu. Ty cesty jsou zvláštní a nejde si to osvojit. Jestli je něco výhodnějšího, nevím. To záleží na tom, jak je to nastavené. Ale ten balík peněz je pochopitelně jako u magistrátu celkově větší pro sport, než u těch městských částí.“

Kdybyste měl určit, kdo o tuto „finanční spolupráci“ má větší zájem, byl by to Magistrát hl. m. Prahy nebo Sokol Vršovice?

„Teď už je to delší dobu nastavené tak, že oni pravidelně každý rok vyhláší ty programy. To se asi nedá úplně říci. Pochopitelně všichni shánějí peníze a oni nějaké nabízejí. Že by to byla nějaká velká spolupráce? Prostě podpoří vaši akci, nebo provoz.“

Dokázal byste současnou podporu zhodnotit? Je něco, o čem byste rád řekl, že funguje dobře nebo naopak by něco mohlo fungovat lépe?

„Hlavně se to furt mění. To je problém, ale asi spíše státní. Je to pokaždé jinak. Dám příklad... Teď už to není, ale ještě před rokem, aspoň si to myslím, před rokem až před pěti lety, magistrát vyhlášoval tříleté programy. To bylo třeba na údržbu. Takže jste věděl, že podobu tří let dostanete takové a takové peníze, což bylo docela fajn. Teď zas od toho ustoupili. No a teď se neví vůbec nic, taková zvláštní doba.“

S tím jsem se setkal i u jiného rozhovoru, že je tato „nevědomost“, nebo časté změny, jedním z velkých problémů.

„No to je, protože nevíte, na co se máte připravit. Oni mění i ty systémy nebo takové ty aplikace na žádosti. S každou vládní garniturou se to změní. Mám pocit, že je to takové pravidlo a je jednou, jestli na magistrátu, nebo na ministerstvu. Těch změn je spousta a o to je v tom větší zmatek. Mně osobně se zdá, že ty finance se hrozně tříští. Každý chce něco dát, aby byl politicky zadobře. Myslím si, že je to zbytečně takové rozkouskované. Samozřejmě zaplat' pánbůh za to. Řekněme, že v posledních pěti letech se ten objem peněz zvýšil. Ač současné politické vedení zrovna nemusím, v tomhle je to ve finále jedno.“

Myslíte si, že je pro Sokol Vršovice působení v hlavním městě Praze výhoda nebo nevýhoda?

„Ne, není to výhoda. Většinou maloměsta mají daleko lepší podmínky, než ta velká města.“

Napadá Vás určitý druh spolupráce, který by se Vám do budoucna líbil, který by mohl Magistrát hlavního města Prahy, nebo i městská část nabídnout?

„Nedovedu si to moc představit, takže ne. Nevím, moc ne.“

Říkal jste, že se poslední dobou rozdělované finance spíše zvětšují, dokázal byste to porovnat s minulým vývojem? Je teď spolupráce lepší, než předtím?

„Pokud to myslíme tak, že se nejedná jen o tu částku, tak je spolupráce pořád stejná. Ted' se zdá, že tady u nás na Praze 10 se to trochu zlepšilo, ale to chce vždycky delší dobu a ono většinou k té delší době nedojde. Ono se to zase změní, nebo se zastupitelé pohádají. Nám ještě přichází peníze od České obce sokolské a pak rovnou z ministerstva školství. To má ted' přebrat ten úžasný Hniličkův úřad,⁵⁰² takže to jde ze čtyř stran a myslím si, že se to zbytečně pere mezi sebou. Nebo se určuje, na co přesně to bude, což sice chápu, ale někdy to není úplně produktivní. Každý má totiž tu potřebu jinou. Třeba jde podpora na nějaký turnaj nebo sportovní dny. Tam je to jasné a z toho nemůžete uhnout. Ale i v té malé zóně, třeba když pořádáte nějaký turnaj, tak se vás ptají, kolik přesně na co utratíte. V žádostech mají kolonky a ty musíte vyplnit. Ted' se to trochu uvolnilo. Tohle si myslím, že je úplně zbytečné, protože vy nevíte rok dopředu, co budete potřebovat, nebo na co si seženete sponzora a potom potřebujete dofinancovat něco jiného a musíte to měnit. Je to taková zbytečnost. Chápu, že když dávají peníze, tak musí vědět na co, ale z té strany, že nikdy nevíte, co bude, je to špatné.“

⁵⁰² Národní sportovní agentura.

Příloha č. 6 – obrázek vybavení.

Příloha č. 7 – obrázek dobrovolnického průkazu

Příloha č. 8 – obrázek roušek a letáku

